

АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

До 10-річчя ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

КАЛЕНДАР
знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки
на 2009 рік

Київ – 2008

АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

До 10-річчя ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

КАЛЕНДАР

знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки
на 2009 рік

Київ – 2008

Упорядник

Л. І. Ніколюк, науковий співробітник
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Науковий редактор

П. І. Рогова, канд. іст. наук, директор
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Відповідальна за випуск

Л. О. Пономаренко, завідувач відділу
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Комп'ютерний набір

А. А. Зарницька

ЗМІСТ

Від упорядника.....	6
I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ.....	8
Цього року виповнюється.....	8
Цього року відзначається.....	14
Ювілейні дати книжок видатного українського педагога В. О. Сухомлинського.....	21
II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ.....	22
Січень.....	22
Лютий.....	33
Березень.....	41
Квітень.....	52
Травень.....	59
Червень.....	68
Липень.....	77
Серпень.....	85
Вересень.....	93
Жовтень.....	105
Листопад.....	115
Грудень.....	124
III. НАУКОВЦІ АПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2009 РОКУ.....	133
Іменний покажчик.....	151
Список використаної літератури.....	154

ВІД УПОРЯДНИКА

Головною метою діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) є інформаційне забезпечення розвитку національної педагогічної науки, освіти і практики, впровадження досягнень педагогічної науки, передового досвіду в практику роботи навчальних закладів держави, а також підвищення професійного, духовного й культурного рівня науково-педагогічних кадрів, працівників освіти, молоді, яка навчається.

Інформаційна діяльність ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського здійснюється різними напрямками, формами і видами, зокрема за допомогою вторинної інформації – інформаційних бюлетенів, тематичних списків з актуальних психолого-педагогічних питань, галузевих тематичних та персональних бібліографічних посібників, книжкових виставок тощо.

Із 2002 р. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського започаткувала випуск щорічного **„Календаря знаменних і пам’ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки”** (далі – Календар). Мета видання – допомогти педагогічним і науково-педагогічним кадрам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень у плануванні роботи, надати компетентну інформацію про ту чи іншу подію або особу, подати хронологічний перелік визначних дат як з історії світової, так і вітчизняної педагогіки, психології, філософії та освіти. Звертаємо увагу користувачів Календаря на ювілеї видатних діячів освіти, учених-педагогів, зокрема ювілярів Академії педагогічних наук України (АПН України), учителів-новаторів, а також на важливі дати та події, що відбувалися в галузі освіти та педагогічної науки, скажімо, відкриття відомих навчальних закладів або ж започаткування періодичних педагогічних видань.

Упорядковуючи **„Календар знаменних і пам’ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2009 рік”**, укладач врахував зміни, що відбулися в освіті України в процесі її реформування і модернізації, та на основі нових навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів України.

Складнощами у роботі над Календарем було уточнення дат і виклад фактографічної інформації під час опрацювання джерел (див.

список використаної літератури), оскільки виявилася низка неточностей і розбіжностей у датах та їх трактуванні. Це пояснюється проблемою календарних стилів (фіксування подій як за Юліанським, так і за Григоріанським календарем). Упорядник намагався дотримуватися Григоріанського календаря (нового стилю). Якщо дату було неможливо встановити точно, то її подано в кількох варіантах.

„Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2009 рік” має три розділи. У першому розділі *„Визначні дати року”* ювілеї визначних особистостей і визначні події подано без точної дати (числа і місяця), які з тих чи інших причин не встановлено (незалежно від укладача). Окремо виділені ювілейні дати книжок видатного українського педагога В. О. Сухомлинського (1918–1970), ім'я якого носить ДНПБ України з 2003 р. Другий розділ *„Перелік визначних і пам'ятних дат за місяцями”* містить ювілейні дати видатних учених з різних галузей науки, письменників, літературознавців, бібліотекознавців, основні міжнародні, державні та церковні свята, історичні громадсько-політичні події. У третій розділ *„Науковці АПН України – ювіляри 2009 р.”*, крім ювілейних дат провідних вчених і науковців АПН України, відзначаються також ювілеї іноземних членів Академії – Австрії, Греції, Канади, Німеччини, Польщі, Росії, США та інших країн.

Календар містить відомості про 770 подій та визначних дат, з них – 475 дат, присвячених персоналіям (в т.ч. 95 ювілярів АПН України). Допоміжний апарат Календаря складається з іменного покажчика та списку використаної літератури, який містить понад 40 джерел, серед яких: педагогічні енциклопедії та словники, довідники, дисертаційні дослідження, календарі, навчальні програми загальноосвітніх навчальних закладів, періодичні видання тощо. Дати народження ювілярів третього розділу в іменному покажчику виділені в квадратні дужки [].

Відгуки і пропозиції щодо даного видання надсилайте за адресою: ✉ ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського

відділ наукової бібліографії

Л. І. Ніколюк

вул. М. Берлінського, 9

м. Київ-60,

04060

☎ 467-22-14

e-mail: larisa_dnpb@ukr.net

I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ

- 2009 рік оголошений ЮНЕСКО Роком Гоголя.
- 2001–2010 рр. оголошені (2001) Генеральною Асамблеєю ООН Міжнародним десятиліттям світової культури та ненасилля в інтересах дітей планети.
- 2003–2012 рр. оголошені (2001) Генеральною Асамблеєю ООН Десятиріччям грамотності: освіта для всіх.
- 2009 рік оголошено Роком молоді в Україні.

Цього року виповнюється:

– **2560 років** від дня народження **Конфуція** (Кун Фу Цзі, 551–479 рр. до н. е.), китайського філософа, педагога, мораліста, засновника етико-соціального вчення – конфуціанства (школа великих книжників) – однієї з головних давньокитайських шкіл; викладача свого вчення і практичної педагогіки у власній школі, що стала найбільш авторитетною у Китаї, а конфуціанська педагогіка на 2,5 тис. років визначила систему навчання у китайських школах.

– **2285 років** від дня народження **Ератосфена** (Кіренський, 276–194 до н. е.), давньогрецького вченого-енциклопедиста з різних галузей знань – математики, астрономії, географії, історії, філософії, філології, керівника найбільшої бібліотеки доби античності в Александрії, автора праць з математики (задачі про подвоєння куба та знаходження простих чисел – т. зв. Ератосфенове решето).

– **540 років** від дня народження **Васко да Гама** (1469–1524), португальського мореплавця, який відкрив морський шлях з Європи в Індію через Атлантичний океан (1497–1498).

– **540 років** від дня народження **Нікколо Мак'явеллі** (1469–1527), італійського філософа, письменника-комедіографа, поета, державного діяча, політика, захисника поширення та розвитку італійської мови, автора творів „Державець”, „Діалоги, або Роздуми про нашу мову”, „Мандрагора”, „Про військове мистецтво” та ін.

– **515 років** від дня народження **Франсуа Рабле** (бл. 1494–1553), французького письменника-гуманіста, представника педагогічної думки епохи Відродження, автора сатиричного роману „Гаргантюа і Пантагрюель” – „веселої енциклопедії” культурного і соціального життя Франції епохи Середньовіччя та Ренесансу, а також філософських і педагогічних роздумів з проблем виховання та навчання. Засуджуючи стару схоластичну педагогіку, висунув концепцію нової педагогіки виховання людини.

– **380 років** від дня народження **Симеона Полоцького** (Самуїл Петровський - Ситніанович; 1629–1680), білоруського й російського освітньо-культурного й церковного діяча, педагога, письменника, перекладача, публіциста, вчителя й придворного вихователя дітей знатних осіб, автора „Академического привилея” – проекту організації Слов'яно греко-латинської академії в Москві – вищого навчального закладу на зразок Києво-Могилянської академії, укладача та видавця нового „Букваря язика словенска” (1679), автора полемічних творів, п'єс, поетичних збірок, праць педагогічного змісту, зокрема: „Книжица вопросов и ответов, иже в юности сердцем зело потребне суть”, „Обед душевный”, „Вечеря душевная”, „Рифмолигон”, „Комедия о блудном сыне”, „Вертоград многоцветный” та ін.

– **365 років** від дня народження **Івана Степановича Мазепи** (1644 ін. 1639–1709), одного з найвидатніших і найзагадковіших українських політичних діячів Європи XVII–XVIII ст., дипломата, гетьмана Лівобережної України, поета, великого мецената і покровителя національної культури,

мистецтва, освіти і науки, православної церкви, економіки (мануфактурного виробництва України), прихильника (у великій таємниці) ідеї незалежної, самостійної України.

– **340 років** від дня народження **Леонтія Пилиповича Магницького** (1669–1739), російського математика, педагога, викладача математики в Школі математичних та навігаційних наук у Москві, автора „Арифметики”, основного підручника математики в Росії до середини XVIII ст.

– **310 років** від дня народження **Мануїла Олександровича Козачинського** (в чернецтві Михайло, 1699–1755), українського вченого-гуманіста, філософа, педагога, культурно-освітнього й церковного діяча, письменника, одного із засновників шкіл у Сербії та Хорватії, основоположника сербської літератури й мови, засновника першого сербського театру, професора і викладача філософії, богослов'я, фізики, психології Києво-Могилянської академії, одного з перших українських дослідників діяльності першодрукаря Івана Федорова, автора філософських творів, наукових праць педагогічного змісту – шкільних драм, панегіриків та од на честь імператриці Єлизавети Петрівни і Олексія Розумовського. Ідеї вченого продовжили його учні – Г. Полетика, Г. Сковорода, Й. Раїч та ін.

– **280 років** від дня народження **Якова Павловича Козельського** (1729 – після 1795), українського просвітителя, філософа-демократа, вченого-енциклопедиста, письменника, члена Малоросійської колегії в м. Глухові, автора праць з педагогіки, психології, філософії, літератури, зокрема: „Арифметические предложения”, „Механические предложения”, „Философские предложения”, „Рассуждения двух индейцев о человеческом познании”; літературних та наукових перекладів з багатьох мов.

– **270 років** від дня народження **Петра Васильовича Завадовського** (1739–1812), графа, російського державного діяча, члена Комісії із заснування народних училищ, керівника

управлінням навчальних закладів, директора Пажеського корпусу, першого міністра народної освіти Росії, одного із ініціаторів відкриття середніх і вищих навчальних закладів, запровадження університетського та цензурного статутів.

– **265 років** від дня народження **Річарда Ловела Еджворта** (1744–1817), англійського педагога, послідовника Ж.-Ж. Руссо, автора оригінальної методики навчання читанню за допомогою спеціальних знаків.

– **230 років** від дня народження **Олександра Дмитровича Засядька** (Засядко, 1779–1837), українського і російського військового діяча, піонера космічної ери, винахідника і конструктора бойових ракет, генерал-лейтенанта артилерії, керівника Артилерійського училища, спеціальної артилерійської лабораторії, Охтенського порохового заводу та Петербурзького арсеналу.

– **205 років** від дня народження **Єгора Йосиповича Гугеля** (1804–1841), російського педагога, фахівця з методики початкового навчання, послідовника Й. Песталоцці, інспектора Гатчинського сирітського інституту, співзасновника експериментальної школи для малолітніх дітей, одного з видавців „Педагогічного журналу”.

– **205 років** від дня народження **Василя Андрійовича Золотова** (1804–1882), відомого українського діяча з розповсюдження грамотності та початкової освіти в Україні й Росії, директора приватного чоловічого пансіону в Одесі, організатора народних недільних читалень, автора підручників, методичних посібників із проблем звукового методу навчання грамоти, математики, історії.

– **195 років** від дня народження **Амвросія Лук'яновича Метлинського** (1814–1870), українського літературознавця, фольклориста, поета, перекладача, видавця, освітнього діяча, професора Київського і Харківського університетів.

– **185 років** від дня народження **Олександра Даниловича Тулуба** (1824–1872), українського історика, педагога, громадського діяча, члена Кирило-Мефодіївського товариства, автора праці з історії Черкас.

– **160 років** від дня народження **Соломона Отто** (1849–1907), шведського педагога, автора шведської („Нееської“) системи трудового навчання, засновника першої школи трудового навчання для хлопчиків, що стала учительською семінарією.

– **145 років** від дня народження **Марії Білецької** (1864–1937), українського педагога, одного з організаторів першої приватної восьмирічної української школи ім. Т. Шевченка у Львові, викладача української мови і керівника цієї школи, учасниці жіночого руху в Галичині, організатора і керівника жіночого виробничо-виховного об'єднання „Труд“, директора Інституту святої Ольги у Львові, голови Українського товариства опіки над інвалідами.

– **135 років** від дня народження **Степана Андрійовича Ананьїна** (1874 ін. 1875–1942), українського педагога, психолога, фахівця з теорії виховання (зокрема трудового й естетичного), порівняльної педагогіки, професора і викладача педагогіки Київського університету, одного з реформаторів класно-урочної системи навчання та вищої школи, носія ідеї педагогізації навчального процесу, ініціатора, організатора і керівника семінару з педології, керівника науково-дослідної кафедри педології, автора праць „Детские идеалы“, „Педагогический словарь-справочник“, „Интерес у вченні сучасної психології та педагогіки“, „Педологія“, „Трудове виховання. Його минуле і сучасне“, „Історія педагогічних течій. Новітні педагогічні течії“.

– **125 років** від дня народження **Валентини Максиміліанівни Дюшен** (1884–?), російського і українського

педагога, що зробила певний внесок в освіту і науку України, організатора дитячих будинків і колоній, викладача математики в школах Петрограда, завідувача відділу соціального виховання Наркомосу УСРР, викладача і лектора з проблем дитячого руху і соціального виховання Інститутів комуністичного виховання, методики шкільної роботи Інституту педології і дефектології, організатора і керівника дитячого містечка ім. III Інтернаціоналу, піонерської дитячої організації, головного інспектора дитячих будинків Наркомосу України, учасника першої Всеукраїнської конференції дитячих містечок (Одеса), заступника керівника відділу соціального виховання Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), керівника Київського філіалу УНДІПу, автора статей „Социальное воспитание в Германии в наши дни”, „Летние школьные колонии”, „Хулиганство беспризорных”, „Детский дом” та ін.

– **120 років** від дня народження **Сергія Максимовича Канюки** (1889–1959), українського педагога, вчителя-методиста української мови, кандидата педагогічних наук, наукового співробітника Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), вчителя української мови середніх шкіл (понад 45 років), інспектора-методиста Міністерства народної освіти УРСР, автора науково-методичних праць, підручників для учнів і посібників для вчителів, методичних листів, методрозробок для початкових класів та вчителів мови 5–7 кл.

– **95 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Лисенка** (1914–1995), українського педагога, доктора історичних наук, завідувача відділу методики історії Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), автора численних праць з проблем методики викладання історії в школі.

– **80 років** від дня народження **Петра Івановича Орлика** (1929–1993), доктора філологічних наук, професора, проректора Київського педагогічного інституту, автора шкільних і

вузівських підручників з української літератури, праць з історії української літератури.

– **415 років** від дня смерті **Герасима Даниловича Смотрицького** (р. н. невід.–1594), українського письменника-полеміста, педагога, культурно-освітнього діяча, першого ректора Острозької колегії, автора „Букваря” (1578), видавця „Острозької Біблії” (1581).

– **375 років** від дня смерті **Лаврентія Зизанія** (Кукіль; р. н. невід. – не пізніше 1634), українського педагога, поета, перекладача, церковного діяча, діяча братського руху, викладача Львівської, Брестської братських шкіл; перекладача, редактора й провідного діяча вченого гуртка друкарні Києво-Печерської лаври, автора твору „Великий катехізіс”, першого в Україні словника „Лексис”, букваря та граматики.

Цього року відзначається:

– **2055 років** від запровадження (46 р. до н. е.) римським імператором Юлієм Цезарем нового так званого „юліанського календаря” (старий стиль).

– **865 років** від створення (1144) Галицького Євангелія – однієї з найдавніших книжних пам’яток Київської Русі.

– **800 років** від заснування (1209) Кембріджського університету, одного з найстаріших англійських університетів, попечителем якого був Т. Мор. З університетом пов’язані імена Е. Роттердамського, Ф. Бекона, Р. Декарта, І. Ньютона, Ч. Дарвіна.

– **645 років** від заснування (1364) Ягеллонського університету в Кракові, найстарішого університету Польщі, одного з перших державних університетів у Центральній Європі.

– **445 років** від виходу (1564) першої друкованої книжки в Росії „Апостол”, видрукованої І. Федоровим і П. Мстиславцем у Москві.

– **440 років** від заснування Острозької слов’яно-греко-латинської академії (1569–1608) князем Костянтином Острозьким. Першим ректором академії був Герасим Смотрицький (понад 15 років). Нині – Національний університет „Острозька академія”.

– **435 років** від виходу (1574) в світ першого друкованого в Україні слов’яно-руського „Букваря”, упорядкованого і виданого Іваном Федоровим у Львові. Дане видання – підручник для початкового навчання грамоти, розвитку мови і логічного мислення у дітей. Друге доповнене видання „Букваря” Іван Федоров видрукував у 1578 р. у м. Острог.

– **405 років** від виходу (1604) трагедії англійського драматурга і поета Вільяма Шекспіра „Отелло”.

– **400 років** від виходу (1609) збірки сонетів Вільяма Шекспіра, що відкрила новий етап у розвитку ренесансної поезії.

– **350 років** від Конотопської битви (1659), що є одним із етапів боротьби українців за незалежність. Битва відбулася між військом козаків (ще входили поляки і кримські татари) і російським загоном під командуванням князя Олексія Трубецького, що поніс відповідні втрати.

– **335 років** від першого видання (1674) Києво-Печерською друкарнею „Київського синописа” – першого короткого нарису історії України й Росії від найдавніших часів до останньої чверті XVII ст.

– **320 років** від заборони (1689) друкування книг без патріаршого дозволу в Києво-Печерській Лаврі. Цим самим Московія намагалася знизити рівень освіти і науки в Україні та

знищити національний дух у культурі, побуті, суспільних відносинах.

– **295 років** від заснування (1714) бібліотеки Російської академії наук (БАН, Санкт-Петербург), однієї з найбільших бібліотек світу, члена Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій і закладів, Міжнародної асоціації бібліофілів.

– **275 років** від заснування Нової Січі – останньої Запорізької Січі (1734–1775).

– **255 років** від заснування (1754) Колумбійського університету на базі Королівського коледжу в Нью-Йорку.

– **245 років** від виходу (1764) Указу російської імператриці Катерини II про скасування гетьманства в Україні.

– **235 років** від виходу (1774) роману німецького письменника Йогана Гете „Страждання молодого Вертера”.

– **225 років** від написання (1784) німецьким письменником Фрідріхом Шиллером (1759–1805) п’єси „Підступність і любов” – першої німецької політичної драми.

– **220 років** від заснування (1789) першого Головного народного училища в Києві.

– **205 років** від запровадження (1804) реформи освітньої системи в Росії, розробленої під керівництвом П. В. Завадовського (1739–1812), яка проіснувала до 1917 р.

– **200 років** від заснування (1809) Берлінського університету, одного із найбільших університетів Німеччини. Керував університетом у перші роки Вільгельм Гумбольдт (1767–1835), німецький вчений, філософ, філолог, державний діяч. Студентами університету були українці З. Пеленський, І. Вітвицький, Р. Данилевич, а з науковими доповідями і лекціями виступили

С. Смаль-Стоцький, Д. Чижевський, В. Кубійович, З. Кузель та інші вчені.

– **200 років** від заснування Першої чоловічої гімназії (Київ, 1809), на базі Головного народного училища, директором і викладачем якої був М. Ф. Берлінський (1764–1848).

– **195 років** від заснування (1814) Імператорської Публічної бібліотеки (нині – Російська національна бібліотека, Санкт-Петербург).

– **190 років** від виходу (1819) малоруських опер Івана Котляревського „Наталка Полтавка” і „Москаль-Чарівник”.

– **180 років** від виходу (1829) балади „Маруся” Левка Боровиковського, одного з найстаріших творів української літератури ХІХ століття.

– **180 років** від заснування (1829) Одеської наукової бібліотеки ім. О. М. Горького.

– **175 років** від заснування (1834) у Києві Другої чоловічої гімназії, що базувалася на Подолі, згодом на Хрещатику, і нарешті, розташувалася на Бульварній вулиці (нині – бул. Шевченка, 18).

– **170 років** від опублікування (1839) поеми російського поета Михайла Лермонтова „Мцирі”.

– **165 років** від виходу (1844) другого видання „Кобзаря” та поеми „Сон” Тараса Шевченка.

– **160 років** від опублікування (1849) твору Миколи Устияновича „Мість верховинця”.

– **150 років** від виходу (1859) роману російського письменника Івана Гончарова „Обломов”.

– **150 років** від виходу „Циркуляра по управленню Киевским учебным округом” (1859–1917), одного з перших видань, в якому висвітлювалися проблеми освіти і педагогіки.

– **150 років** від заснування в Києві (1859) першої в Росії недільної школи для дорослих, у відкритті якої велику роль відіграв М. І. Пирогов (1810–1881), просвітитель-демократ, один із реформаторів системи освіти.

– **150 років** від заснування (1859) Фундуклеївської гімназії, першої жіночої гімназії у Києві.

– **140 років** від виходу педагогічного журналу „Учитель” (Львів, 1869–1874, 1880–1914).

– **140 років** від відкриття перших у Російській імперії Вищих жіночих курсів (Петербург, Москва) – вищих навчальних закладів для жінок. У Києві діяли впродовж 1878–1889 рр.

– **135 років** від заснування (1874) Глухівського учительського інституту (з 1954 р. – педагогічний інститут), нині – Глухівський державний педагогічний університет.

– **135 років** від заснування (1874) Третьої чоловічої гімназії в Києві. Нині – Палац дитячої творчості Подільського району.

– **130 років** від видання (1879, Одеса) незакінченої поеми Олекси Стороженка „Марко Проклятий”.

– **125 років** від заснування (1884) спеціальних шкіл для сліпих дітей в Києві.

– **115 років** від заснування (1894) бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка у Львові, першої і, протягом тривалого часу, єдиної наукової українознавчої книгозбірні. У 1940 р. передана в підпорядкування Львівської бібліотеки АН УРСР (нині – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України).

– **110 років** від виходу (1899) творів російського письменника Антона Чехова „Дама з собачкою” і „Душенька”.

– **110 років** від виходу (1899) творів українських письменників, зокрема трагедії „Сава Чалий” Івана Тобілевича, „Синя книжечка” Василя Стефаника, „Думи і мрії” Лесі Українки, „У пошуках шайтана” Михайла Коцюбинського.

– **110 років** від заснування (1899) Київського педагогічного товариства ім. К. Д. Ушинського.

– **105 років** від виходу (1904) альманаху „На вічну пам’ять Котляревському”.

– **105 років** від виходу журналу „Педагогическая мысль” (Київ, 1904–1905).

– **100 років** від виходу журналу „Наша школа” (Львів, 1909–1916).

– **95 років** від виходу „Педагогического журнала” (Полтава, 1914–1917).

– **90 років** від виходу (1919) роману англійського письменника Вільяма Моєма „Місяць і мідний шеляг”.

– **90 років** від заснування (1919) республіканського видавництва „Радянська школа” – підвідділу навчально-педагогічної літератури Всеукраїнського видавництва. У 1991 році реорганізоване у видавництво „Освіта”.

– **85 років** від заснування (1924) вищих педагогічних курсів в Сумах, з 1933 року – Сумський педагогічний інститут, нині – Сумський державний педагогічний університет ім. Антона Макаренка.

– **85 років** від прийняття (1924) Всеукраїнським центральним виконавчим комітетом (ВУЦВК) „Закону про загальне навчання на Україні”, що передбачав охоплення навчанням усіх дітей віком від 8 до 11 років.

– **80 років** від виходу (1929) роману американського письменника Ернеста Хемінгуея (Гемінгвей) „Прощавай, зброє”.

– **80 років** від заснування (1929) Харківського інституту культури.

– **75 років** від відкриття (1934) у Чернігові музею М. М. Коцюбинського.

– **75 років** від заснування (1934) дитячого видавництва „Веселка” (1934).

– **70 років** від заснування (1939, Київ) Державної історичної бібліотеки України на базі книжкових фондів київських Історичного та Антирелігійного музеїв.

– **70 років** від заснування (1939) Слов’янського учительського інституту, м. Слов’янськ (Донецької обл.), нині – Слов’янський державний педагогічний університет.

– **60 років** від виходу (1949–1952) першої трьохтомної „Енциклопедії українознавства” (ЕУ-1), виданої Науковим товариством ім. Шевченка в Мюнхені (Німеччина). ЕУ-1 стала першим науково-довідковим виданням, яке містило інформацію з усіх галузей знань про Україну.

– **55 років** від вступу (1954) УРСР до ЮНЕСКО та до Міжнародної організації праці.

– **45 років** від встановлення Радою Міністрів УРСР (1964) медалі А. С. Макаренка для нагородження педагогічних

працівників шкіл, позашкільних і дошкільних закладів, органів народної освіти, працівників педагогічної науки.

– **40 років** від виходу (1969) щомісячного педагогічно-методичного журналу „Початкова школа” (Київ).

– **35 років** від встановлення в Києві (1974) пам’ятника К. Д. Ушинському (1824–1870), видатному педагогу, основоположнику наукової педагогіки й народної школи.

*Ювілейні дати книжок видатного українського педагога
В. О. Сухомлинського*

– **50 років** від виходу книжок „**Виховання в учнів любові і готовності до праці** : (узагальнення досвіду роботи Павлівської школи Кіровоградської обл.” (Київ, 1959), „**Воспитание коммунистического отношения к труду** : (опыт воспитательной работы в сельской школе)” (Москва, 1959), „**Воспитание советского патриотизма у школьников**” (Москва, 1959), „**Система роботи директора школи**” (Київ, 1959).

– **40 років** від виходу книжок „**Павлышская средняя школа** : (из опыта учебно-воспитательной работы в сельской средней школе)” (Москва, 1969) та 35 років від виходу цієї книжки в Японії (Токіо, 1974), „**Сердце отдаю детям**” (Київ, 1969), перша публікація книжки відбулася в Берліні 1968 року.

– **35 років** від виходу збірки оповідань і казок „**Поющее перышко**” (Москва, 1974) та книжки „**Вірте в людину**” в Японії (Токіо, 1974).

– **30 років** від виходу книжки „**Письма к сыну**” (Москва, 1979).

II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ

СІЧЕНЬ

У січні відзначається

– **80 років** від заснування **Організації українських націоналістів (ОУН)** (Відень, 1929), української політичної організації, ідеологами якої стали **Д. Донцов** і **В. Липинський**.

1.01 – Новорічне свято.

– **Всесвітній день Миру**. Проголошено папою Павлом VI, відзначається з 1968 року.

– **100 років** від дня народження **Степана Андрійовича Бандери** (1909–1959), українського політичного діяча, теоретика і одного з лідерів українського національно-визвольного руху 1930–1950 рр., члена і голови Організації українських націоналістів (ОУН), голови проводу закордонних частин ОУН на західноукраїнських землях, автора праці „Перспективи Української Революції”. Убитий агентом КДБ.

– **95 років** від дня народження **Юрія Оліферовича Збанацького** (1914–1994), українського письменника, лауреата премії ім. Т. Г. Шевченка, автора повістей для дітей „Таємниця Соколиного бору”, „Лісова красуня”, роману „Малиновий дзвін” та ін.

90 років від дня народження **Даниїла Олександровича Граніна** (1919), російського письменника, лауреата Державної премії СРСР, автора романів „Шукачі”, „Іду на грозу”, „Картина”, художньо-документальних книг „Це незвичайне життя”, „Клавдія Вілор”, „Блокадна книга” та ін.

2.01 – **135 років** від дня народження **Василя Олексійовича Біднова** (1874–1935), українського педагога-просвітителя, магістра богослов'я, вченого-історика, археографа, громадського і культурного діяча, викладача Катеринославської духовної семінарії, члена української Громади в Одесі, голови Катеринославської „Просвіти” та керівника українських педагогічних курсів, професора і декана богословського факультету Кам'янець-Подільського університету, члена Товариства українських поступовців, а пізніше – члена Української Центральної Ради, професора Українського вільного університету в Празі.

120 років від дня народження **Стефана Болеслава Шумана** (1889–1972), польського психолога і педагога, доктора медичних і психологічних наук, заслуженого вчителя Польської Народної Республіки, професора і завідувача кафедри педагогічної психології Ягеллонського університету Кракова, засновника наукового центру досліджень дитячої і педагогічної психології, автора праць з питань естетичного виховання в школі, підготовки підручників і посібників з дитячої психології.

4.01 – **200 років** від дня народження **Луї Брайля** (1809–1852), французького тифлопедагога, винахідника рельєфно-крапкового шрифту для письма й читання сліпих (втратив зір у трирічному віці), викладача Паризького національного інституту сліпих, за системою Брайля було надруковано першу книжку „Історія Франції”, а згодом книгодрукування за цією системою поширилося в усьому світі.

6.01 – **Свят вечір. Багата кутя.**

– **285 років** від дня народження **Яна Ігната Фельбігера** (1724–1788), чеського педагога, керівника і реформатора системи народної освіти, послідовника ідей Я. А. Коменського.

6.01 – **175 років** від дня народження **Степана Васильовича Руданського** (1834–1873), українського поета-демократа, лікаря за фахом, байкаря, перекладача, автора балад, історичних поем, співомовок, ліричних поезій (пісня „Повій, вітре, на Україну”), перекладів на українську мову „Слова о полку Ігоревім”, „Іліади” Гомера, „Енеїди” Вергілія та ін.

– **60 років** від дня народження **Миколи Володимировича Луківа** (1949), українського поета, пісняря, громадського діяча, літератора, заслуженого діяча мистецтв України і Російської Федерації, академіка Української екологічної академії наук, головного редактора журналу „Дніпро” (понад 20 років), автора поетичних збірок, багатьох популярних пісень, зокрема: „Половина саду квітне”, „Росте черешня в мамі на городі”, „Сади цвітуть під небесами”, „Не повертайтеся на круги своя”, лауреата Всеукраїнських і Міжнародних літературних премій.

7.01 – **Різдво Господа Ісуса Христа.**

– **120 років** від дня народження **Михайла Івановича Рудницького** (1889–1975), українського письменника, педагога, театального критика, перекладача, літературознавця, журналіста, доктора філософії, професора таємного Українського університету у Львові, викладача англійської та української літератур Львівського університету, автора оповідань, поезій, театральних рецензій, критичних розвідок з історії української і зарубіжної літератур, книги памфлетів, перекладів О. Бальзака, П. Меріме.

8.01 – **185 років** від дня народження **Вільяма Вілкі Коллінза** (1824–1889), англійського письменника, одного з основоположників детективного жанру в англійській літературі, автора романів „Жінка в білому”, „Місячний

камінь”, „Армадель”, „Чоловік і жінка” та ін.

- 8.01 – **130 років** від дня народження **Степана Васильовича Васильченка** (Панасенко, 1879–1932), українського письменника, журналіста, народного вчителя шкіл Київщини, Полтавщини, трудової школи № 61 ім. І. Франка м. Києва, організатора літературних вечорів, шкільних театрів, гуртків, популяризатора творів Т. Шевченка, автора статті „Народна школа і рідна мова на Україні: Замітки народного вчителя”; оповідань із життя школи та вчителів – „Учителька”, „Антін Вова”, „Вечеря”, „Над Россю”, „Талан”, „Мужицька арифметика”; п’єс „На перші гулі”, „Минають дні”; повісті „В бур’янах” (про дитинство Т. Шевченка) тощо.
- 10.01–13.01 – **90 років** тому (1919) в Києві відбувся з’їзд діячів позашкільної освіти і дошкільного виховання.
- 10.01 – **150 років** від дня народження **Гуардія Феррера** (1859–1909), іспанського просвітителя і педагога, діяча революційного руху, засновника „Сучасної школи” в Барселоні – просвітительського антиклерикального центру, одного із засновників „Міжнародної ліги за розумне виховання з дитинства”, що об’єднувала педагогів Франції, Бельгії, Німеччини та ін. країн.
- **75 років** від дня народження **Леоніда Макаровича Кравчука** (1934), першого всенародно обраного Президента України.
- 12.01 – **115 років** від дня народження **Василя Михайловича Еллана-Блакитного** (1894–1925), українського письменника, публіциста, державного і громадського діяча, керівника Державного видавництва України, одного з організаторів Співки українських письменників „Гарт”, редактора першої в Україні урядової газети „Вісті

ВУЦВК”, фундатора журналів „Червоний перець” та „Всесвіт”, автора збірки лірики „Удари молота і серця”, прозової збірки „Наші дні” тощо.

13.01 – **155 років** від дня народження **Миколи Михайловича Лісовського** (1854–1920), російського бібліографа, автора праць „Статистика періодичних видань 1703–1880”, „Російська періодична преса 1703–1900”, в якій охоплено і періодичну пресу України.

– **115 років** від дня народження **Євгена Доментійовича Онацького** (1894–1979), українського вченого, журналіста, дипломата, освітньо-політичного діяча, члена Центральної Ради, автора 16-титомної „Української малої енциклопедії”.

14.01 – **Новий рік за старим стилем. День святого Василя Великого.**

– **5 років** тому (2004) Кабінет Міністрів України затвердив „Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти”.

– **185 років** від дня народження **Володимира Васильовича Стасова** (1824–1906), російського мистецтвознавця, художника і музикального критика, історика мистецтва, археолога, почесного члена Петербурзької АН, бібліотекаря Імператорської публічної бібліотеки (Петербург, понад 50 років), автора статей про бібліотеки і бібліотечні колекції, діячів мистецтва.

– **170 років** від дня народження **Йосифа Антонова Ковачева** (1839–1898), болгарського педагога, автора болгарського букваря й першого болгарського підручника з педагогіки, засновника першої світської педагогічної школи.

15.01–18.01– **90 років** тому (1919) у Києві відбувся другий з'їзд Всеукраїнської учительської спілки (ВУС). На з'їзді було прийнято „Меморандум ВУС до Директорії УНР”.

17.01 – **90 років** тому (1919) Міністерство народної освіти ухвалило і розіслало циркуляр „Про головні правила українського правопису для обов'язкового шкільного вжитку по всій Україні”.

18.01 – **Святвечір водохресний.**

– **355 років** від скликання Переяславської козацької ради (1654), що прийняла історичну угоду між Україною та Російською державою.

– **320 років** від дня народження **Шарля Луї Монтеск'є** (1689–1755), французького правознавця, філософа-просвітителя, письменника-есеїста, прибічника теорії необхідності визнання різноманітності звичаїв, релігій, законів, що зумовлюють своєрідність будь-якого народу і країни.

– **180 років** від дня народження **Людвіга Лоренца** (1829–1891), датського фізика-теоретика, професора Копенгагенського університету і Датської військової академії, члена Паризької АН, автора електромагнітної теорії світла, праць з оптики і тепло-електропровідності металів.

(ін. 30.01) – **175 років** від дня народження **Володимира Боніфатійовича Антоновича** (1834–1908), українського вченого-історика, етнографа, археолога, нумізмата, громадсько-політичного діяча, учителя латинської мови в 1-й Київській гімназії, професора і викладача історії України Київського університету (понад 30 років), голови Південно-Західного відділу Російського географічного товариства, члена Київської Громади, одного з

організаторів недільних шкіл, фундатора документального напрямку в історіографії та історичній географії в Україні, засновника київської школи істориків, що заклала підвалини сучасної української історичної науки, одного із ініціаторів заснування першого в Україні історичного журналу „Киевская старина”, автора праць „Моя сповідь”, „Останні часи козацтва...”, „Погляди українофілів”, „Три національні типи народу” та ін.

18.01 – **145 років** від дня народження **Івана Сидоровича Їжакевича** (1864–1962), українського живописця і графіка, патріарха українського мистецтва, народного художника УРСР, викладача Лаврської іконописної школи, фахівця у галузі монументального, станкового та театрального-декоративного живопису, ілюстратора творів Т. Шевченка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, автора картин історичного минулого України, з життя й творчості Т. Шевченка, краєвидів шевченківських місць тощо.

19.01. – **Богоявлення Господнє. Водохреще.**

– **200 років** від дня народження **Едгара Аллана По** (1809–1849), американського поета, прозаїка, критика, редактора, одного з перших професійних письменників США, майстра гостросюжетної психологічної новели, родоначальника детективної літератури, автора романтичних поем і віршів, критичних статей, теоретичних праць тощо.

20.01 – **День Автономної Республіки Крим.**

– **150 років** від дня народження **Степана Йосиповича Смаль-Стоцького** (1859–1938), українського вченого-філолога, педагога зі світовим ім'ям, культурного і громадсько-політичного діяча Буковини, викладача і професора Чернівецького університету, доктора

слов'янської філології, засновника та реформатора українських товариств і установ у Буковині, інспектора середнього шкільництва краю, засновника шкіл з українською мовою навчання, шкільних бібліотек, організатора вищого курсу народної освіти для дорослих в Чернівцях, прихильника неперервної освіти, дійсного, а пізніше почесного члена НТШ, одного з перших академіків-фундаторів Української Академії наук, посла Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР) у Празі, укладача (у співавторстві з Гартнером Ф.) першої наукової граматики української мови, що стала початком запровадження фонетичного правопису і вивчення рідної мови в навчальних закладах (витримала чотири видання).

- 20.01 – **125 років** від дня народження **Івана Фещенка-Чопівського** (1884–1952), українського вченого-дослідника в галузі фізики і хімії, металознавця європейського континенту, одного з провідних фахівців світу з хіміко-термічної обробки, члена „Просвіти”, громадського і державного діяча України, професора Краківської гірничої академії, дійсного члена НТШ та зарубіжних металургійних товариств Англії, США, Німеччини.
- 21.01 – **90 років тому** (1919) Тимчасовий робітничо-селянський уряд України ухвалив декрет про передачу всіх шкільних закладів у відання відділу освіти.
- **75 років тому** (1934) прийнято рішення про перенесення столиці УРСР із Харкова до Києва.
- 22.01 – **День Соборності України.**
- **90 років** тому (1919) Директорія Української Народної Республіки проголосила на Софійській площі в Києві Акт злуки всіх українських земель (західних і східних) в єдину соборну Українську Державу.

- 22.01 – **120 років** від дня народження **Антон Казимірович Сушкевича** (1889–1961), українського математика, професора Харківського університету, фундатора одного із підрозділів сучасної алгебри – алгебраїчної теорії напівгруп, автора наукових праць з алгебри, теорії чисел, історії математики і методики математики, монографій і навчальних посібників, зокрема „Основи вищої алгебри” і „Методичні рекомендації до основного курсу алгебри” були багато років основними підручниками для студентів математичних факультетів.
- **95 років** від дня народження **Вінценти Оконь** (1914), польського педагога і психолога, професора Варшавського університету, члена Польської Академії наук, засновника Польського педагогічного товариства, редактора педагогічних журналів, автора наукових праць з теорії навчального процесу, проблемного навчання, змісту освіти, історії педагогіки, психологічних основ процесу навчання.
- 23.01 – **165 років** від дня народження **Михайла Федоровича Комарова** (1844–1913), українського бібліографа, лексикографа, літературознавця, перекладача, критика, фольклориста, громадського діяча, поширювача і видавця дешевої української науково-популярної та художньої літератури для самоосвіти народу, фундатора національної літературної бібліографії, члена львівської „Просвіти” та Благодійного товариства (Петербург), голови одеської „Просвіти”, автора перекладу з російської і видавця праць „Розмова про небо та землю А. Іванова”, „Розмова про земні сили А. Іванова”, бібліографічної праці „Покажчик нової української літератури: 1798–1883”, співавтора лексикографічної праці – 4-ох томного „Словаря російсько-українського”.

- 24.01 – **90 років** тому (1919) голова Ради народних міністрів УНР В. Чехівський підписав Закон про заснування в Києві Головної книжної палати (за поданням Міністра народної освіти професора І. Огієнка), нині – державна науково-культурна установа „Книжкова палата України”.
- **130 років** від дня народження **Станіслава Пилиповича Людкевича** (1879–1979), українського композитора, музикознавця, фольклориста, педагога, народного артиста СРСР, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, Героя Соціалістичної Праці, одного з організаторів і директора Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові, професора Львівської консерваторії, автора вокально-інструментальних кантат, симфоній, опер, хорових композицій, обробок народних пісень.
- 25.01 – **Тетянин день.**
- **1755** – засновано Імператорський Московський університет, свята Тетяна стала покровителькою студентства.
- **250 років** від дня народження **Роберта Бернса** (1759–1796), шотландського поета-вільнодумця, „бідного селянина, який став видатним художником слова”, автора творів на теми любові та дружби, людини й природи, життя селян, боротьби проти соціального і національного гніту, зокрема, „Веселі жебраки”, „Два пастири”, „Дерево свободи”, „Послання Вельзевула” та ін.
- **135 років** від дня народження **Вільяма Сомерсета Моема** (1874–1965), англійського письменника, драматурга, критика, автора творів на соціальні, морально-етичні, автобіографічні теми.
- 26.01 – **15 років** тому (1994) згідно постанови Президії Академії педагогічних наук (АПН) України створено Науково-

практичний центр політичної психології, з жовтня 1996 р.– Інститут соціальної та політичної психології АПН України.

- 27.01 – **15 років** тому (1994) Кабінетом Міністрів України прийнято постанову Про концепцію державної системи професійної орієнтації населення.
- **170 років** від дня народження **Павла Платоновича Чубинського** (1839–1884), українського історика, педагога, юриста, фольклориста, етнографа, діяча українського національного відродження, активного діяча й члена Київської громади, організатора і вчителя недільної школи у Борисполі, дійсного члена Імператорського географічного товариства та організатора Південно-Західного відділу цього Товариства у Києві, члена Товариства любителів природознавства, антропології та етнографії при Московському університеті, автора слів Державного Гімну України, праць з проблем педагогіки „История Бориспольской школы”, „Два слова о сельском училище вообще и об училище для сельских учителей”, „Несколько слов о положении народного образования”, етнографії „Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край” (в 7 т.), „Программа этнографии”, „Программа для изучения народных юридических обычаев в Малороссии” та ін.
- 27.01 – **130 років** від дня народження **Павла Петровича Бажова** (1879–1950), російського письменника, вчителя шкіл на Уралі, лауреата Державної премії СРСР (1943), автора оповідей „Малахітова шкатулка”, створених на основі уральського фольклору, автобіографічної повісті для дітей „Зелена кобилка”, мемуарів „Далеке-близьке” тощо.
- 28.01 – **17 років** тому (1992) Державним Прапором України було затверджено національний прапор синьо-жовтого кольору.

– **135 років** від дня народження **Костя Володимировича Лоського** (1874–1933), українського письменника, публіциста, історика, громадсько-політичного діяча, викладача і професора римського права Українського вільного університету в Празі.

- 29.01 – **День пам’яті героїв Крут.**
– **1918** – відбувся бій між київськими студентами та військами Муравйова під Крутами, де в нерівній боротьбі полягло 300 юнаків.

ЛЮТИЙ

У лютому відзначається:

– **435 років** від виходу (1574) „Апостола” – першої видрукованої в Україні книги, виданої Іваном Федоровим у Львові (перше видання–1564 р. у Москві). Книга містить традиційний церковно-слов’янський переклад „Діянь і послань апостольських” та написану Федоровим „Повість откуда начася друкарня сія”.

– **90 років** від початку діяльності (1919) Української академії наук (УАН), з 1921 – Всеукраїнська академія наук (ВУАН), з 1937 р. – АН УРСР, нині – Національна академія наук (НАН) України.

- 1.02 – **105 років** від дня народження **Михайла Еразмовича Омеляновського** (1904–1979), українського і російського філософа-природознавця, інтерпретатора релятивістської та квантової фізики з позицій діалектичного матеріалізму, засновника української школи філософії природи, першого директора Інституту філософії АН України, заступника директора Інституту філософії АН СРСР, лауреата премії ім. Г. В. Плеханова за книгу „Діалектика в сучасній фізиці”, засновника української школи філософії природи, автора праць „Проти суб’єктивізму в квантовій механіці”, „Філософські

питання квантової механіки” та ін.

- 3.02 – **175 років** від дня народження **Миколи Християновича Весселя** (1834–1906), російського педагога і публіциста, одного із засновників Петербурзького педагогічного товариства, редактора журналу „Учитель”, „Педагогического сборника” (1864–1882), соратника і послідовника К. Д. Ушинського, автора проекту реформи системи освіти і наступності навчальних закладів, праць з теорії педагогіки, загальної освіти та системи народної освіти в Росії.
- **145 років** від дня народження **Володимира Івановича Самійленка** (1864–1925), українського поета, драматурга, гумориста і сатирика, перекладача, видавця, майстра літератури, чия спадщина є невід’ємною часткою історії української культури.
- **125 років** від дня народження **Олександра Генріховича Гольдмана** (1884–1971), українського фізика, академіка АН УРСР, професора Київського політехнічного інституту і Київського університету, директора Інституту фізики АН УРСР, автора праць з фотохімії, фізики діелектриків і напівпровідників, електролюмінесценції, історії фізики тощо.
- **75 років** від дня народження **Юрія Івановича Тарнавського** (1934), українського поета-авангардиста, прозаїка, драматурга, одного з представників модернізму в українській літературі, члена та співзасновника Нью-Йоркської групи, члена Спілки письменників України та американської групи авангардистів, автора дев’ятнадцяти збірок поезій та поем, семи – драм, дев’яти книжок прози, численних статей на літературні теми. Проживає в США.
- 6.02 – **90 років** від дня народження **Івана Гуровича Ткаченка** (1919–1997), українського педагога-новатора,

громадського діяча, кандидата педагогічних наук, ініціатора й організатора інноваційних підходів у навчанні і вихованні школярів, фундатора продуктивної педагогіки, директора Богданівської середньої школи № 1 на Кіровоградщині, завідувача лабораторії Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), делегата учительських з'їздів, соратника В. О. Сухомлинського, заслуженого вчителя Української РСР, Героя Соціалістичної Праці, нагородженого медалями „За трудову відзнаку”, Н. К. Крупської, А. С. Макаренка, керівника школи передового досвіду директорів шкіл Кіровоградської області, старшого викладача кафедри педагогіки Кіровоградського державного педагогічного інституту, організатора учнівського наукового товариства „Юний дослідник”, інтернаціонального табору праці і відпочинку „Дружба”, керівника школи керівних кадрів (при школі), автора наукових праць з проблем трудового навчання й виховання.

- 7.02 – **205 років** від дня народження **Миколи Андрійовича Маркевича** (1804–1860), українського історика, етнографа, письменника, фольклориста, автора 5-ти томного видання „Історія Малоросії”. Науковий інтерес становить зібрана вченим колекція документів з історії України XVII–XVIII ст.
- 8.02 – **15 років** тому (1994) у Брюсселі підписано документи, пов’язані з участю України в програмах НАТО „Партнерство заради миру”.
- **285 років** тому (1724) вийшов Указ Петра I про створення Російської академії наук (Петербург).

- 8.02 – **175 років** від дня народження **Дмитра Івановича Менделєєва** (1834–1907), російського вченого-хіміка, діяча освіти, члена-кореспондента Петербурзької АН, викладача гімназій Сімферополя і Одеси, професора і викладача (35 років) Петербурзького університету, відкривача одного із законів природи – періодичного Закону хімічних елементів, автора першого російського підручника „Органічна хімія” та першого підручника, побудованого на основі періодичного закону – „Основи хімії”.
- **135 років** від дня народження **Отто Глеккеля** (1874–1935), австрійського педагога і громадського діяча, міністра освіти, голови шкільної ради Відня, автора проекту шкільної реформи в Австрії, ініціатора створення Інституту підвищення кваліфікації учителів і Центральної педагогічної бібліотеки.
- 11.02 – **20 років** тому (1989) відбувся установчий з’їзд Товариства української мови ім. Т. Г. Шевченка в Києві.
- **115 років** від дня народження **Віталія Валентиновича Біанкі** (1894–1959), російського письменника, автора творів для дітей на науково-природничі теми, зокрема „Лесная газета на каждый год”, „Страна зверей”, „Лесные были и небылицы”, „Клуб колумбов”, збірок оповідань, повістей, казок тощо.
- 12.02 – **200 років** від дня народження **Чарльза Роберта Дарвіна** (1809–1882), англійського природознавця, природодослідника, основоположника вчення про історичний розвиток органічного світу, живої природи (дарвінізм), основними факторами якого є мінливість, спадковість і природний добір, автора праць з питань еволюційного вчення, зоології, ботаніки, геології тощо.

- 12.02 – **95 років** від дня народження **Генрі Прімакова** (1914–1983), американського фізика-теоретика (родом із Одеси), доктора фізики, професора Нью-Йоркського, Колумбійського та Пенсільванського університетів, фахівця в галузі ядерної фізики і теорії елементарних часток. Відомий „ефектом Прімакова”.
- 13.02 – **240 років** від дня народження **Івана Андрійовича Крилова** (1769–1844), російського письменника, байкаря, журналіста, академіка Петербурзької АН, видавця, автора трагедій і комедій, байок „Вовк та Ягня”, „Риб’ячі танці”, „Листя і коріння” та ін.
- **225 років** від дня народження **Миколи Івановича Гнедича** (1784–1833), українського і російського поета, перекладача, члена-кореспондента Петербурзької АН, автора неперевершеного перекладу „Іліади” Гомера, знавця і поширювача культури українського народу.
- **125 років** від дня народження **Наталії Дмитрівни Полонської-Василенко** (1884–1973), українського історика, вчителя київських гімназій і викладача Вищих жіночих курсів та Українського вільного університету в Празі, дійсного члена НТШ і Міжнародної Академії Наук у Парижі, члена редакційної колегії „Енциклопедії українознавства”, декана філософського факультету Українського вільного університету в Мюнхені, автора посібника для середніх навчальних закладів „Історико-культурний атлас по русской истории с объяснительным текстом”, славнозвісної „Історії України” в двох томах, наукових праць з археології, історії, статей-спогадів тощо.
- 14.02 – **День Святого Валентина.**
- **305 років** від дня народження **Івана Івановича Бецького** (1704–1795), російського громадського діяча і педагога, автора проекту освітньої реформи „Генеральное

учреждение о воспитании обоого пола юношества”, організатора нових навчальних закладів у Москві, Петербурзі, зокрема Інституту шляхетних дівчат (чим було покладено початок розвитку жіночої освіти в Росії), автора методичних посібників для навчальних закладів, що відображали мету, організацію і методи виховання та високі вимоги до особистості вчителя.

14.02 – **135 років** від дня народження **Петра Онисимовича Афанасьєва** (1874–1944), російського педагога, методиста російської мови, доктора педагогічних наук, професора Московського педагогічного інституту ім. В. Леніна, автора підручників з методики викладання російської мови в середній школі, „Учебника русского языка” для початкової школи, букваря „Читай, пиши, считай” (на звуковій системі навчання грамоти), програм з російської мови тощо.

15.02 – **Стрітєння Господнє.**

– **445 років** від дня народження **Галілео Галілея** (1564–1642), італійського фізика, механіка, астронома і математика, одного із засновників природознавства. Встановив ізохронність коливань маятника, закони вільного падіння, інерції тіл, рівноваги сил у механізмах, сконструював перший термометр, маятниковий годинник, мікроскоп, зорові труби, відкрив чотири супутники Юпітера, гори на Місяці, плями на Сонці тощо.

16.02 – **180 років** від дня народження **Ісидора Шараневича** (1829–1901), українського історика, громадського діяча і педагога у Галичині.

– **115 років** від дня народження **Миколи Івановича Мацуєва** (1894–1975), українського і російського бібліографа, літературознавця, автора багатотомних бібліографічних покажчиків „Художня література

російська і перекладна” та „Радянська художня література і критика”, праць з книгознавства і бібліографознавства.

- 17.02 – **95 років** від дня народження **Петра Платоновича Удовиченка** (1914–1992), українського історика, педагога, кандидата історичних наук, професора, вчителя історії та директора шкіл Дніпродзержинська, директора педагогічного училища Тернополя, представника УРСР при ООН в Нью-Йорку, професора Київського університету ім. Т. Г. Шевченка, академіка АПН СРСР, міністра освіти України (1967–1971).
- 18.02 – **85 років** від дня народження **Евальда Васильовича Ільєнкова** (1924–1979), російського філософа і психолога, доктора філософських наук, наукового співробітника Інституту філософії АН СРСР, мислителя нового типу, який переглянув марксизм у контексті радянської парадигми, автора ідеї ідеального як абсолютного марксистської діалектики, взаємозв'язку філософії і культури, приділяв увагу проблемам особистості, розвитку творчого мислення і діяльності, аналізу методологічних проблем формування здібностей дитини, її розумової діяльності на прикладі сліпоглухонімих дітей із Загорської школи-інтернату, автора праць „Учитесь мыслить смолоду”, „Философия и культура”, „Школа должна учить мыслить” та ін.
- 20.02 – **115 років** від дня народження **Ярослава Івашкевича** (1894–1980), польського письменника, перекладача, громадського діяча, лауреата Міжнародної Ленінської премії (1970), автора роману-трилогії „Слава і хвала”, історичних повістей, віршів, есе, перекладів творів українських, російських та західно-європейських письменників.
- 21.02 – **Міжнародний день рідної мови.**

23.02 – День захисника Вітчизни.

– **110 років** від дня народження **Еріха Кестнера** (1899–1974), німецького письменника, поета, президента Пенклубу ФРН, автора повістей для дітей „Еміль и сыщики”, „Кнопка и Антон”, „Когда я был маленьким”, „Мальчик из спичечной коробки”, „Близнецы”, збірників сатиричних поезій „Сердце на талии”, „Шум в зеркале”, соціально-критичного роману „Фабіан”, видавця журналу для юнацтва „Пингвин”.

24.02 – **90 років** тому (1919) Директорія затвердила Закон про управління освітою в УНР та постанову про безплатне обов’язкове початкове навчання всіх дітей шкільного віку в УНР.

– **205 років** від дня народження **Емілія Християновича Ленца** (1804–1865), російського фізика, члена Петербурзької АН, декана фізико-математичного факультету, згодом ректора Петербурзького університету, викладача Михайлівської артилерійської академії і Педагогічного інституту, автора праць з електромагнетизму та залежності опору металів від температури. Незалежно від Дж. Джоуля відкрив закон теплової дії електричного струму (закон Джоуля-Ленца).

25.02 – **105 років** від дня народження **Олексія Тимофійовича Діброви** (1904–1974), українського педагога, доктора географічних наук, професора, завідувача відділу географії Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), викладача Харківського фінансового інституту, Інституту торгівлі, Київського кооперативного інституту, завідувача кафедри економічної географії Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, фундатора української наукової школи економічної географії, організатора семінарів для вчителів географії, автора підручника для учнів „Географія Української РСР”, під

науковим керівництвом вченого вийшло чотирихтомне видання про мандрівників і мореплавців.

26.02 – **140 років** від дня народження **Надії Костянтинівни Крупської** (1869–1939), державного і партійного діяча СРСР, теоретика і організатора радянської педагогіки й системи народної освіти, доктора педагогічних наук, почесного члена АН СРСР, голови Головополітосвіти, заступника наркома, однієї з учасників створення радянської системи освіти та розробки її основоположних документів, редактора журналу „На путях к новой школе”, автора фундаментальної праці „Народна освіта і демократія”, розробок теоретичних основ діяльності дитячих і юнацьких організацій, дошкільного і сімейного виховання, освіти дорослих, питань бібліотечної справи.

– **90 років** від дня народження **Василя Онисимовича Онищука** (1919–1989), українського педагога, учителя, відмінника народної освіти, фахівця в галузі дидактики, викладача педагогіки, психології, географії Бершадського педагогічного училища, завідувача відділу дидактики Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), лауреата премії ім. Н. К. Крупської, Державної премії УРСР в галузі науки і техніки, автора праць „Дидактичні умови усвідомлення учнями навчального матеріалу (V-VIII кл.)”, „Вправи учнів на уроках”, „Шлях до глибоких знань”, „Типи, структура і методика уроку в школі”, підручника „Природознавство – 3 кл.” (15 видань), посібника для вчителів „Уроки природознавства у 3 кл.”, двох розділів до підручника „Педагогіка” тощо.

29.02 – **105 років** від дня народження **Данила Борисовича Ельконіна** (1904–1984), російського і українського психолога, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН СРСР, учня Л. С.Виготського, ідеї якого продовжив у своїх дослідженнях з проблем дитячої та педагогічної психології, автора концепції періодизації

психічного розвитку в дитячому віці (основні типи діяльності від народження дитини до 17 років), теорій ігрової та навчальної діяльності, методу навчання дітей на основі звукового аналізу слів.

БЕРЕЗЕНЬ

- 1.03 – **135 років** від дня народження **Олександра Мусійовича Щербини** (1874–1934), українського вченого-тифолога (незрячого), філософа, психолога, педагога, професора, засновника української тифлопедагогічної науки, приват-доцента кафедри філософії Московського університету, викладача педтехнікуму (30 років) в Прилуках, одного з організаторів кафедри тифлопедагогіки при Київському інституті народної освіти (1929), автора лекційного курсу „Тифлопедагогіка”.
- 2.03 – **185 років** від дня народження **Костянтина Дмитровича Ушинського** (1824, за ін. даними 1823–1871), українського і російського педагога-демократа, основоположника наукової педагогіки й народної школи в Російській імперії, поборника класно-урочної системи навчання, викладача й інспектора Гатчинського сирітського інституту, Смольного інституту (закритого жіночого навчального закладу), автора підручників для початкової народної школи „Дитячий світ” (перевідавався 70 разів), „Рідне слово” (перевідавався 150 разів) та „Керівництво до викладання за „Рідним словом”, трактату „Людина як предмет виховання”, праць з теорії та історії педагогіки „Три елементи школи”, „Про заходи поширення освіти через грамотність” та ін.
- **150 років** від дня народження **Шолом-Алейхема** (Рабинович Шолом, 1859–1916), єврейського письменника, який жив і творив в Україні (до 1905 р.), писав мовами іврит, ідиш і російською; прихильника демократичних і просвітницьких традицій російської і

єврейської літератур, організатора і видавця літературного альманаху „Народна єврейська бібліотека”, що зібрав навколо себе передові сили єврейської літератури; автора романів „Степеню”, „В бурю”, „Мандрівні зорі”, повістей „Тев’є-молочник”, „Хлопчик Мотл”, циклу оповідань „Касрилівка” – з життя єврейського народу тощо.

- 2.03 – **85 років** від дня народження **Анни-Галі Горбач** (1924), українського літературознавця, публіциста, перекладача, громадського діяча, доктора філософії, члена Національної спілки письменників України, популяризатора української літератури в Німеччині (з 1941 р. на еміграції), укладача і видавця шести антологій власних перекладів української прози, лауреата премії ім. І. Франка Спілки письменників України (1994).
- 3.03 – **90 років** від дня народження **Олексія Васильовича Погорєлова** (1919–?), українського математика, академіка АН СРСР і АН УРСР, фахівця в галузі геометрії, теорії диференціальних рівнянь, пружних оболонок, лауреата Ленінської премії (1962), Державних премії СРСР (1950) та УРСР (1973).
- 4.03 – **150 років** від дня народження **Кесаря Олександровича Білиловського** (1859–1938), українського поета, доктора медицини і хірургії, журналіста, перекладача, автора праць з медицини, критичних статей, збірок віршів і поем, перекладів з Й. Гете, Ф. Шиллера, Г. Гейне.
- **130 років** від дня народження **Бернгарда Келлермана** (1879–1951), німецького письменника-реаліста, члена Німецької академії мистецтв, автора соціально-критичного („Тунель”), антимилітаристського („9 листопада”), антифашистського („Танок смерті”) романів.

- 4.03 – **60 років** від дня народження **Володимира Михайловича Івасюка** (1949-1979), українського поета і композитора, засновника нового етапу в розвитку української пісні, автора понад ста пісень, інструментальних творів, музики до вистави „Прапороносці” (за романом О. Гончара) тощо, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка (1994, посмертно).
- 5.03 – **80 років** тому (1929) відбувся VII Всесоюзний з’їзд спілки „Робос” (робітників освіти).
- **95 років** від дня народження **Володимира Григоровича Сергєєва** (1914), українського вченого в галузі радіотехніки, електроніки та автоматики, академіка АН УРСР, лауреата Державної премії СРСР.
- 7.03 – **115 років** від дня народження **Степана Григоровича Бархударова** (1894–1983), російського філолога, мовознавця, доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента АН СРСР, одного із авторів першого стабільного підручника для середньої школи з граматики російської мови, підручника російської мови та посібника з викладання цього предмету в російських школах, редактора журналів „Русский язык”, „Русский язык в школе”, „Русский язык в национальной школе”, „Школьного словообразовательного словаря”, головного редактора „Словаря русского языка XI–XVII вв.”.
- 8.03 – **Міжнародний жіночий день.**
- **Міжнародний день боротьби за права жінок і міжнародний мир ООН.**
- 9.03 – **195 років** від дня народження **Тараса Григоровича Шевченка** (1814–1861), геніального українського поета і художника, просвітителя, академіка Академії мистецтв, члена таємної політичної організації Кирило-Мефодіївське

братство (1846), автора елементарного підручника з грамоти для початкових і недільних шкіл „Букварь Южнорусский”, славнозвісного „Кобзаря”, що ознаменував новий етап в історії української літератури і мови, повістей. Велику роль відіграв просвітитель у створенні та організації роботи недільних шкіл в Україні.

9.03 – **145 років** від дня народження **Володимира Опанасовича Каравасєва** (1864–1939), українського вченого-зоолога і мандрівника, талановитого педагога, директора Зоологічного музею АН УРСР, директора Інституту зоології АН УРСР, автора праць з фауни мурашок та їх систематики, фауни ракоподібних тощо.

– **75 років** від дня народження **Юрія Олексійовича Гагаріна** (1934–1968), першого в світі космонавта, льотчика-космонавта СРСР, Героя Радянського Союзу, який здійснив перший в історії людства політ навколо Землі (12.04.1961) на космічному кораблі „Восток”.

11.03 – **10 років** тому (1999) Кабінетом Міністрів України прийнято постанову „Про затвердження комплексного плану заходів щодо розвитку загальної середньої освіти в 1999–2012 роках”.

13.03 – **150 років** від дня народження **Самуїла Шатуновського** (1859–1929), українського математика, одного із фундаторів Одеської математичної школи, фахівця з математичного аналізу, алгебри, геометрії та теорії чисел, одного з перших представників конструктивного напрямку в сучасній математиці, автора праць з елементарної математики для учнів середньої школи.

14.03 – **130 років** від дня народження **Альберта Ейнштейна** (1879–1955), німецького і американського фізика-теоретика, одного з найбільших вчених усіх часів, автора теорії відносності, молекулярної фізики, квантової

механіки тощо, лауреата Нобелівської премії (1921).

15.03 – **135 років** від дня народження **Вільяма Чандлера Беглі** (1874–1946), американського педагога, засновника есенціалізму в педагогіці, професора педагогіки Колумбійського університету в Нью-Йорці, професора педагогіки Колумбійського університету в Нью-Йорку, редактора журналів „Інспектування та керівництво навчальними закладами”, „Школа і суспільство”.

– **130 років** від дня народження **Анрі Валлона** (1879–1962), французького психолога-матеріаліста, громадського діяча, засновника Паризької школи генетичної психології, першої у Франції лабораторії дитячої психології, викладача Сорбони, директора Практичної школи вищих знань, професора Коллеж де Франс, президента Комісії з реформи освіти у Франції, Французької психологічної асоціації і Французької асоціації „нового виховання”.

– **105 років** від дня народження **Зіновія Храпливого** (1904–1983), українського фізика-теоретика з квантової механіки, вчителя українських гімназій Перемишля і Львова, дійсного члена НТШ, професора Львівського та Міжнародного вільного університетів, автора першого українського гімназійного підручника з фізики.

16.03 – **15 років** тому (1994) прийнято Рішення комісії Міністерства освіти України „Про стан навчально-виховної роботи закладів освіти та завдання з реалізації державної національної програми „Освіта. Україна XXI століття”.

150 років від дня народження **Олександра Степановича Попова** (1859–1906), російського фізика і електротехніка, винахідника радіозв'язку та приладу для реєстрації грозових розрядів („грозовідмітника”), професора, згодом ректора Петербурзького електротехнічного інституту.

Президія АН СРСР заснувала (1945) золоту медаль ім. О. С. Попова.

– **125 років** від дня народження **Олександра Романовича Бєляєва** (1884–1942), російського письменника, одного з основоположників радянської науково-фантастичної літератури автора романів „Голова професора Доуеля”, „Стрибок у ніщо”, „Зірка КЕЦ” та ін.

17.03 – **135 років** від дня народження **Августина Івановича Волошина** (1874–1945), українського педагога, письменника, публіциста, культурно-освітнього, релігійного, громадсько-політичного і державного діяча; професора і директора Ужгородської вчительської семінарії, одного із засновників і керівників Руської Народної Ради, Президента Карпатської України, засновника об’єднання „Учительська громада” та Педагогічного товариства Підкарпатської Русі, редактора журналу „Учительский голос”, викладача педагогіки та завідувача кафедри філософії Українського вільного університету в Празі, автора праць з педагогіки, підручників з граматики, етики, історії педагогіки і психології, зокрема: „Читанка для угрорусской молодежи”, „Азбука”, „Практична граматика малоруської мови”, „Педагогічна психологія”, „Педагогіка і дидактика”, „Коротка історія педагогіки”, „Логіка”, „Коротка історія психології” та ін.

– **100 років** від дня народження **Олекси Гнатовича Дєсняка** (Руденко, 1909–1942), українського письменника, автора романів і повістей, присвячених подіям громадянської війни в Україні, колгоспному селу, молоді.

– **100 років** від дня народження **Андрія Антоновича Немиро** (1909– ?), українського астронома, фахівця в

галузі астрометрії, завідувача відділу фундаментальної астрометрії Пулковської обсерваторії, завідувача кафедри астрономії Ленінградського університету, розробника нових конструкцій інструментів для визначення положення зірок, одного з учасників створення фундаментального каталогу слабких зірок.

– **90 років** від дня народження **Олекси Федотовича Коломійця** (1919–1994), українського письменника, драматурга, автора п'єс „Фараони”, „Голубі олені”, „Кравцов”, „Дикий ангел” та ін.

18.03 – **135 років** від дня народження **Миколи Олександровича Бердяєва** (1874–1948), українського і російського філософа, публіциста, теоретика „нового християнства”, професора Московського університету, доктора теології Кембриджського університету (Велика Британія), організатора і керівника „Вільної академії духовної культури”, прихильника ідей свободи творчості особистості, автора творів „Смисл історії”, „Призначення людини”, „Свобода і Дух”, „Російська ідея” та ін.

20.03 – **175 років** від дня народження **Чарлза Вільяма Еліота** (1834–1926), американського педагога, президента і викладача математики, хімії Гарвардського університету, керівника Національного комітету з вивчення роботи середньої школи, прихильника елективного принципу – вибору предметів для вивчення самими учнями, співавтора підручника з хімії та автора статей з різних проблем освіти.

20.03 – **145 років** від дня народження **Василя Костянтиновича Липківського** (1864–1937), українського священика, кандидата богослов'я, історика, перекладача, учасника українського національного церковного руху, одного із організаторів і першого митрополита Української автокефальної православної церкви (УАПЦ), автора творів „Історія Української Православної Церкви”, „Відродження Церкви в Україні”, збірників проповідей, публіцистичних праць, перекладів богословських текстів на українську мову.

21.03 – **Всесвітній день поезії.**

– **130 років** від дня народження **Костянтина Миколайовича Корнілова** (1879–1957), російського психолога, доктора педагогічних наук, дійсного члена і віце-президента АПН РРФСР, професора, беззмінного завідувача кафедри психології Педагогічного інституту, директора Науково-дослідного інституту психології, популяризатора психологічних знань, автора підручників з психології для вищих навчальних закладів, педагогічних училищ та середньої школи.

– **125 років** від дня народження **Олексія Олексійовича Шовкуненка** (1884–1974), українського художника-живописця, портретиста, одного з основоположників нового жанрового різновиду пейзажного живопису – індустріального пейзажу, майстра досконалого володіння технікою олійного та акварельного живопису, пастелі та гуаші, дійсного члена Товариства художників Одеси, викладача живопису й рисунка Одеського політехнікуму образотворчих мистецтв, професора живопису Київського художнього інституту, заслуженого діяча мистецтв УРСР, народного художника СРСР, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка.

- 21.03 – **80 років** від дня народження **Юрія Михайловича Мушкетика** (1929), українського письменника, першого секретаря правління та голови Спілки письменників України, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка та премії ім. М. Старицького, автора історичної повісті „Семен Палій” та роману „Гайдамаки”, романів „Крапля крові”, „Біла тінь”, „Позиція”, „Рубіж” та ін.
- 22.03 **615 років** від дня народження **Мухаммеда Улугбека** (1394–1449), узбецького астронома, математика, глави династії Тимуридів (1370–1507), заснованої Тимуром (Тамерланом), засновника вищої школи у Самарканді та найкращої на Сході астрономічної обсерваторії, де було складено каталог положень зірок і таблиці рухів планет, автора праць, що стосуються астрономії, математики, історії, поезії тощо.
- 23.03 – **Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва.**
- **260 років** від дня народження **П’єра Лапласа** (1749–1827), французького математика, механіка, астронома, члена французької АН, автора праць з небесної механіки, космогонії, диференціальних рівнянь, алгебри, теорії ймовірностей, математичної і молекулярної фізики, теплоти та акустики.
- **105 років** від дня народження **Докії Кузьмівни Гуменної** (1904–1997), української письменниці, педагога, автора роману в чотирьох книгах „Діти Чумацького шляху”.
- **85 років** від дня народження **Абе Кобо** (1924–1993), японського письменника, представника екзистенціалізму, художника певного соціального й духовного напрямку, творчість якого має алегоричний зміст і позначена сатиричними барвами, має яскравий світ художньої ілюзії, автора відомого роману „Жінка в пісках”.

- 24.03 – **140 років** від заснування Харківського товариства розповсюдження в народі грамотності (1869–1915, пізніше – Харківське товариство грамотності), добровільної громадської організації, мета якої полягала в проведенні культурно-освітньої роботи серед населення. Товариство зробило вагомий внесок у розвиток української культури, освіти, організації бібліотек, у відстоюванні національної школи та української мови.
- **175 років** від дня народження **Вільяма Морріса** (1834–1896), англійського письменника, художника, перекладача, громадського діяча, учасника англійського робітничого руху, автора збірок поезій, поем, історичної повісті „Сон про Джона Болла”, соціально-утопічного роману „Вісті нізвідки, або Епоха спокою”, перекладів тощо.
- **150 років** від дня народження **Михайла Івановича Демкова** (1859–1939), українського педагога, організатора освіти, історика педагогіки, методиста природознавчих дисциплін, дійсного члена Товариства дослідників природи, учителя Чернігівської жіночої гімназії, викладача фізики та природничих наук Глухівського учительського інституту, директора народних училищ Вологодської та Нижегородської губерній, Московського учительського інституту, викладача педагогіки, педології, природознавства, гігієни дитячого росту в учительській семінарії (згодом педтехнікум) у Прилуках, заслуженого професора педагогіки і кореспондента Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), знавця мов – французької, англійської, німецької, іспанської, грецької, латинської, датської, автора статей „Об элементарном преподавании естествознания”, „О преподавании физики и химии в Северо-Американских Соединенных Штатах”, праць „История русской педагогики” (у 3-х ч.), „Система воспитания”, підручників

та посібників з історії педагогіки „Краткая история педагогики”, „Педагогика западноевропейская и русская. Хрестоматия”, „История западноевропейской педагогики”, „Курс педагогики для учительских институтов, высших женских курсов и педагогических гимназий”, „Учебник педагогики для учительских семинарий, гимназий и народных учителей”.

– **140 років** від дня народження **Олени Львівни Кисілевської** (Сіменович; 1869–1956), української письменниці, журналістки, редактора і видавця, громадсько-політичної і культурної діячки, організатора-референта Союзу українок, видавця і редактора журналу „Жіноча доля” в Коломиї, сенаторки польського парламенту від Українського національно-демократичного об’єднання, голови Світової федерації українських жіночих організацій, автора оповідань, описів подорожей тощо.

25.03 – **День Служби безпеки України.**

27.03 – **Міжнародний день театру.**

29.03 – **160 років** від дня народження **Володимира Олександровича Вагнера** (1849–1934), російського біолога-дарвініста, психолога й педагога, доктора зоології, основоположника порівняльної психології в Росії, професора Педагогічної академії, завідувача кафедри порівняльної психології Ленінградського університету, засновника Музею еволюції нервової системи і психіки при Інституті мозку, автора праць „Биологические основания в сравнительной психологии” (у 2 т.), „Методы естествознания в науке и школе”, „Природа и школьник”.

30.03 – **165 років** від дня народження **Поля Верлена** (1844–1896), французького поета-символіста, поезіям якого притаманний глибокий ліризм, деякі з них позначені

смутком і містикою, автора поетичних збірок „Сатурнічні поеми”, „Вишукані свята”, „Мудрість”, „Далеке і близьке”, „Щастя” та ін.

КВІТЕНЬ

1.04 – Міжнародний день птахів.

– **80 років** тому (1929) в с. Великі Сорочинці, що на Полтавщині, у будинку, де народився М. Гоголь, відкрито Літературно-меморіальний музей.

– **25 років** тому (1984) в с. Гоголеве, що на Полтавщині, у родинному маєтку відкрито Літературно-меморіальний музей Миколи Гоголя.

– **200 років** від дня народження **Миколи Васильовича Гоголя** (1809–1852), українського і російського письменника, мислителя, представника філософії романтизму, основоположника реалізму в російській літературі, дослідника і знавця всесвітньої історії, історії України, міфології, географії, мистецтва та культури античності, вчителя і викладача, ад’юнкт-професора кафедри загальної історії Петербурзького університету, викладача курсу стародавньої історії Патріотичного інституту для дівчат, автора історико-філософських та морально-етичних праць, історико-педагогічних статей, зокрема „О преподавании всеобщей истории”, „Мысли о географии”, „Просвещение” та інші, що вказують на необхідність розвитку міжпредметних зв’язків, гуманітаризації та гуманізації навчання і виховання, автора славнозвісних повістей „Вечори на хуторі біля Диканьки”, „Миргород”, „Арабески”, повісті-епопеї „Тарас Бульба”, комедії „Ревізор”, поеми-роману „Мертві душі” та ін.

- 2.04 – **Міжнародний день дитячої книги** (відзначається в день народження Г.-Х. Андерсена (1805–1875), датського казкаря).
- 4.04 – **День створення НАТО (1949).**
- **90 років** від дня народження **Миколи Михайловича Сікорського** (1919–1997), російського вченого-книгознавця, доктора філологічних наук, професора, директора Державної бібліотеки СРСР ім. В. І. Леніна, головного редактора збірника „Книга. Исследования и материалы”, фахівця з питань загальної теорії книгознавства, журналістики, редагування, бібліотечної справи, автора підручника „Теория и практика редактирования”, праці „Книга. Читатель. Библиотека”.
- 5.04 – **115 років** від дня народження **Дмитра Івановича Чижевського** (1894–1977), українського вченого, славіста, історика філософії, культуролога, громадського діяча, професора і викладача Українського педагогічного інституту ім. Драгоманова і Українського вільного університету в Празі, а також Галльського, Гарвардського, Гейдельберзького, Кельнського університетів та інших навчальних закладів, почесного члена багатьох наукових установ, автора понад тисячі наукових праць з різних галузей української інтелектуальної та культурної історії, зокрема „Історія української літератури”, „Нариси з історії філософії на Україні”, „Філософія Г. С. Сковороди”, „Гегель в Росії”, „Український літературний барок” та ін.
- 6.04 – **120 років** від дня народження **Івана Панасовича Соколянського** (1889–1960), українського педагога, педолога, фахівця з проблем спеціальної педагогіки, організатора освіти й науки, одного з організаторів науково-дослідних інститутів педагогіки і дефектології в Україні, представника Харківської школи педології, директора Загорської спеціальної школи-інтернату для

сліпоглухонімих дітей, засновника оригінальної методики навчання сліпоглухонімих та конструкції читальної машини для сліпих, автора праць із сурдопедагогіки й тифлопедагогіки, лауреата Державної премії СРСР з науки і техніки (1980, посмертно).

6.04 – **105 років** від дня народження **Ярослава Івановича Стешенка** (1904–1939), українського бібліографа, книгознавця, автора бібліографічних покажчиків, статей з бібліографії, книгознавства, мистецтвознавства.

7.04 – **Благовіщення Пресвятої Богородиці.**

– **Всесвітній день здоров'я.**

12.04 – **Всесвітній день авіації і космонавтики.**

– **День працівників ракетно-космічної галузі України.**

– **90 років** тому (1919) Директорія УНР затвердила Закон „Про безплатне і обов'язкове навчання всіх дітей шкільного віку громадян України”.

– **15 років** тому (1994) вийшов Указ Президента України про створення Острозького колегіуму з метою відродження національно-освітніх традицій (5.06.1996 перейменовано в Національний університет „Острозька академія”).

– **135 років** від дня народження **Олександра Федоровича Лазурського** (1874–1917), російського психолога, професора Психоневрологічного інституту й Педагогічної академії в Петербурзі, одного з організаторів і активних учасників з'їздів з педагогічної психології, одного з основоположників експериментальної педагогіки, автора оригінальних методів наукового дослідження психіки.

- 14.04 – **380 років** від дня народження **Хрiстiана Гюйгенса** (1629–1695), нiдерландського фiзика, математика, механiка i астронома, винахiдника маятникового годинника, автора хвильової теорiї свiтла, вiдкривача кiльця планети Сатурн та її супутника Титан, автора першого опису туманности в сузiр'ї Орiона.
- 14.04 – **265 років** від дня народження **Дениса Iвановича Фонвiзiна** (1744–1792), російського письменника просвiтительського реалiзму, творця першої російської соцiальної комедiї, автора комедiй „Бригадир”, „Недоросток”, що стверджують нацiональну самобутнiсть російської культури i висмиують систему дворянського виховання та освiти.
- 16.04 – **165 років** від дня народження **Анатолiя Франса** (1844–1924), французького письменника, автора iсторико-фiлософських романiв, творiв, присвячених французькiй революцiї, соцiальним проблемам та людським почуттям, лауреата Нобелiвської премiї (1921).
- 17.04 – **50 років** тому (1959) Верховна Рада УРСР прийняла Закон „Про змiцнення зв'язку школи з життям i про дальший розвиток народної освiти в Українськiй РСР”, що було новим витком примусової русифiкацiї в Україні.
- 18.04 – **День довкiлля.**
- **День пам'яток iсторiї та культури.**
- **155 років** від дня народження **Миколи Федоровича Сумцова** (1854–1922), українського фольклориста, етнографа, лiтературознавця, педагога, бiблiографа, громадського дiяча, вченого на нивi українознавства, зачинателя в дореволюцiйнiй Україні читання лекцiй рiдною мовою, поборника викладання українською мовою у вищих навчальних закладах та школах; професора i

викладача Харківського університету, члена-кореспондента Празької та Петербурзької АН, почесного члена Київської „Просвіти”, дійсного члена НТШ у Львові, члена Одеського історико-філологічного товариства, одного із фундаторів Харківської громадської бібліотеки та Харківської „Просвіти”, автора історично-етнографічної розвідки „Слобожане” (заповіт землякам), збірки етнографічних етюдів „Культурные переживания”, „О самообразовании”, шкільних підручників „Географія України”, „Хрестоматія по українському письменництву” (у 2 т.) тощо.

19.04 – **Великдень. Світле Христове Воскресіння.**

22.04 – **Всесвітній день Землі.**

– **285 років** від дня народження **Іммануїла Канта** (1724–1804), німецького філософа, засновника німецької класичної філософії, що поєднує філософські протилежні напрями – матеріалізм та ідеалізм, викладача курсу педагогіки Кенігсберзького університету. Педагогіка Канта спрямована на виховання людини, привчання дітей до моральної діяльності згідно з внутрішніми принципами розуму та ідеєю обов’язку.

– **100 років** від дня народження **Вадима Михайловича Кожевникова** (1909–1984), російського письменника, головного редактора журналу „Знамя”, Героя Соціалістичної Праці, автора романів „Зорі назустріч”, „Щит і меч”, „Корені й крона”, повістей, збірок оповідань тощо.

23.04 – **Всесвітній день книги і авторського права.**

– **445 років** від дня народження **Вільяма Шекспіра** (1564–1616), англійського драматурга і поета, майстра сонетів, гуманіста доби Відродження, автора поем, комедій,

трагедій, зокрема „Ромео і Джульєтта”, „Гамлет”, „Отелло”, „Король Лір”, „Антоній і Клеопатра” та ін.

23.04 – **125 років** від дня народження **Івана Івановича Шмальгаузена** (1884–1963), українського і російського вченого-біолога, зоолога, теоретика еволюційного вчення, академіка, професора Київського університету, фундатора і першого директора Інституту зоології і ботаніки (нині – Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України).

– **60 років** тому (1949) у Києві відкрито Державний літературно-художній музей Т. Г. Шевченка.

– **170 років** від дня народження **Отто Вільмана** (1839–1920), німецького педагога, філософа-неотоміста, професора Празького університету, активного прихильника католицької філософії, послідовника Й. Ф. Герберта, засновника Спілки християнської педагогіки.

26.04 – **День Чорнобильської трагедії.**

– **55 років** тому (1954) Верховною Радою СРСР було прийнято Закон СРСР „Про передачу Кримської області зі складу РСФСР у склад Української РСР”, нині – Автономна Республіка Крим.

– **180 років** від дня народження **Григорія Петровича Данилевського** (1829–1890), українського і російського письменника, культурно-освітнього діяча, дослідника питань бібліографії, головного редактора газети „Правительственный вестник” Харківщини, одного з перших укладачів персональних бібліографічних нарисів Г. Квітки-Основ’яненка, Г. Сковороди, Н. Каразіна та праць з історії бібліотек Слобожанщини, автора історичних романів „Княжна Тараканова”, „Спалена Москва”, оповідань і повістей з історії України, зокрема „Слобожани”, „Полтавська старовина”, „Воля”, праці з

історії шкіл „Харьковские народные школы (1732 – 1865)”.

- 26.04 – **175 років** від дня народження **Володимира Олексійовича Беца** (1834–1894), українського вченого, лікаря-анатома, гістолога, педагога і громадського діяча, професора кафедри анатомії Київського університету, доктора медицини, засновника Анатомічного музею Київського університету, учасника створення Товариства дослідників природи у Києві, члена багатьох наукових товариств, автора праць з будови головного мозку, описів велетенських пірамідних нервових клітин, монографії (спільно з В. Антоновичем) „Исторические деятели Юго-Западной России в биографиях и портретах”.
- **165 років** від дня народження **Василя Дмитровича Сіповського** (1844–1895), російського історика, сурдопедагога, видавця, художника-аматора, учителя Петербурзьких гімназій, Київської колегії Павла Галагана, жіночих курсів, директора Петербурзького училища глухонімих, пропагандиста педагогічних знань, видавця і редактора педагогічних журналів „Женское образование”, „Образование”, автора статей з історії школи, праць „Избранные педагогические сочинения”, „Родная старина” (в 3-х частинах), „История Древней Греции” та ін.
- 27.04 – **10 років** тому (1999) вийшов Указ Президента України „Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян”.
- 28.04 – **Всесвітній день охорони праці**.
- 29.04 – **155 років** від дня народження **Жуля Анрі Пуанкаре** (1854–1912), французького математика, фізика, філософа, астронома, члена французької АН, іноземного члена-кореспондента Петербурзької АН, автора праць з питань теорії диференціальних рівнянь, геометрії, математичної

фізики, топології небесної механіки, загальнометодологічних проблем розвитку науки.

– **100 років** від дня народження **Леоніда Федоровича Верещагіна** (1909–1974), українського і російського фізика, академіка АН СРСР, директора Інституту фізики високих тисків АН СРСР, лауреата Державної премії СРСР (1952), Ленінської премії (1961), Героя Соціалістичної праці (1963).

29.04 – **85 років** від дня народження **Ганни Черінь** (1924), української письменниці у діаспорі.

ТРАВЕНЬ

1.05– – **Дні міжнародної солідарності трудящих.**

2.05

1.05 – **85 років** від дня народження **Віктора Петровича □онот'єва** (1924–2001), російського письменника, майстра сучасної прози, лауреата Державної премії СРСР, Героя Соціалістичної Праці, автора романів і повістей „Пастух и пастушка”, „□он-рыба”, „Печальный детектив”, „Прокляты и убиты”, „Веселый солдат” та ін.

2.05 – **150 років** від дня народження **Джерома К. Джерома** (1859–1927), англійського письменника, автора гумористичних повістей „Трое в одном човні”, „Трое на велосипеде”, п'єси „Жилец з четвертого поверху”, романів, оповідань тощо.

– **135 років** від дня народження **Бориса Львовича Модзалевського** (1874–1928), українського і російського літературознавця, історика літератури, бібліографа, члена-кореспондента АН СРСР, одного із засновників Пушкінського дому, автора праць, присвячених О. С. Пушкіну та його сучасникам, укладача і редактора „Російського біографічного словника”.

- 3.05 – **День Сонця.**
- **Всесвітній день захисту (свободи) преси.**
- **10 років** тому (1999) наказом Міністерства освіти і науки України затверджено „Положення про психологічну службу системи освіти України”.
- 4.05 – **130 років** від дня народження **Леоніда Ісаковича Мандельштама** (1879–1944), російського фізика-експериментатора і теоретика, академіка АН СРСР, одного із засновників радянської фізики, педагога, мислителя, фахівця в галузі радіофізики, радіотехніки, оптики, молекулярної фізики, теорій коливань і відносності, квантової механіки, засновника школи фізиків, завідувача кафедри фізики Одеського політехнічного інституту і Московського університету, лауреата премії □он. В. І. Леніна, Державної премії СРСР.
- 6.05 – **170 років** від дня народження **Степана Даниловича Носа** (1829–1900), українського письменника, етнографа і народного лікаря, організатора „курень” студентської української громади в Київському університеті, автора оповідань „Хуртовина”, „Шворин рід”, „Про □онотоп” та ін.
- 7.05 – **10 років** тому (1999) створено Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна”. Президентом університету обрано П. М. Таланчука.
-
- 8.05 – **15 років** тому (1994) у Львові відбулося відкриття пам’ятника „125 років „Просвіті”. Автор Василь Ярич.
- **265 років** від дня народження **Миколи Івановича Новикова** (1744–1818), російського просвітителя, письменника, журналіста і видавця, автора художніх, педагогічних, філософських та економічних творів,

підручника російської мови для українців, книг і статей з питань виховання і навчання дітей.

9.05 – **День Перемоги.**

– **85 років** від дня народження **Булата Шалмовича Окуджави** (1924–1997), російського письменника грузинсько-вірменського походження, кінодраматурга, одного з провідних творців авторської пісні, майстра художньої прози, автора поетичних збірок „Весельй барабанщик”, „Арбат, мой Арбат”, „Милости судьбы”, „Зал ожидания”, романів, повістей, оповідань, кіносценаріїв тощо.

10.05 – **День матері.**

– **85 років** від дня народження **Юлії Володимирівни Друніної** (1924–1991), російської поетеси, головною темою творчості якої є тема війни, а ліричних творів – кохання, дружби, вірності, автора понад 30 поетичних збірок, повістей „Алиса” і „С тех вершин”.

10.05–
11.05 – **15 років** тому (1994) відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція „Формування національної самосвідомості студентів і учнів загальноосвітніх шкіл”.

11.05 – **140 років** від дня народження **Етель Ліліан Войнич** (1864–1960), англійської письменниці, учасниці польського і російського революційного руху, автора романів „Овід”, „Олівія Летам”, „Скинъ взуття твоє”, перекладів віршів Т. Шевченка та українських народних пісень.

12.05 – **55 років** тому (1954) Українську РСР було прийнято до ЮНЕСКО та Міжнародної Організації Праці.

13.05 – **10 років** тому (1999) прийнято Закон України „Про

загальну середню освіту”, що визначив правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти і визначив типи загальноосвітніх навчальних закладів.

13.05 – **160 років** від дня народження **Панаса Мирного** (Рудченко Панас Якович; 1849–1920), українського письменника, фольклориста, публіциста, громадського і культурного діяча, зачинателя соціально-психологічної прози в Україні, одного із засновників і керівників журналу „Рідний край” (Полтава), члена полтавської Громади, автора перших романів з народного життя „Хіба ревуть воли, як ясла повні?”, повістей і оповідань „Лихий попутав”, „Повія”, „Голодна воля”, „Лихо давне й сьогочасне”, драм „Лимерівна”, „У черницях”, „Перемудрив”, перекладів тощо.

15.05 – **Міжнародний день сім’ї.**

– **245 років** від дня народження **Петра Дмитровича Лодія** (1764–1829), українського філософа-просвітителя, юриста, поета, професора Львівського і Краківського університетів, Петербурзького педагогічного інституту і університету; прихильника ідеї матеріалістичного сенсуалізму, одного з перших критиків ідеалізму І. Канта.

– **160 років** від дня народження **Володимира Йосиповича Шухевича** (1849–1916), вченого-етнографа, педагога, культурно-просвітницького діяча Карпатського краю, видавця, засновника і редактора педагогічних періодичних видань „Дзвінок”, „Учитель”, керівника українського товариства „Руська бесіда”, автора українського підручника з хімії, навчальних посібників, етнографічної праці „Гуцульщина” (у 5 частинах), що відображає життя, звичаї, світогляд, побуту й педагогічну культуру гуцулів.

- 15.05 – **155 років** від дня народження **Івана Яковича Горбачевського** (1854–1942), українського вченого світової слави – біохіміка, гігієніста та епідеміолога, громадсько-політичного і освітнього діяча, професора й ректора Карлового університету та співзасновника Музею визвольної боротьби України в Празі, одного з організаторів і ректора Українського вільного університету у Відні, згодом у Празі, академіка Всеукраїнської академії наук, автора 4-томного підручника з лікарської хімії (чеською мовою) та органічної хімії (українською мовою).
- **150 років** від дня народження **П'єра Кюрі** (1859–1906), французького фізика і хіміка, члена французької АН, професора Паризького університету, дослідника в галузі фізики кристалів, магнетизму, радіоактивності, що зумовили переворот у наукових поглядах на будову речовини; відкривача радіоактивних елементів радію і полонію, лауреата Нобелівської премії (1903).
- **150 років** від дня народження **Панаса Карповича Саксаганського** (Тобілевич, 1859–1940), українського актора, режисера, діяча дореволюційного і радянського театру, народного артиста СРСР, засновника Народного театру в Києві (1918), автора праць з питань акторської та режисерської майстерності.
- **115 років** від дня народження **Бориса Петровича Єсіпова** (1894–1967), російського педагога, дидакта, вчителя історії, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН РРФСР, наукового дослідника Інституту методів шкільної роботи, Програмно-методичного інституту і Інституту теорії та історії педагогіки АПН РРФСР, автора численних праць з проблем дидактики, виховання, історії педагогіки, підручників для педагогічних навчальних закладів, зокрема „Урок в початковій школі”, „Педагогіка” (у

співавторстві), „Дидактика” (у співавторстві), „Пути совершенствования методов обучения” та ін.

15.05 – **80 років** від дня народження **Юрія Яковича Лісняка** (1929–1995), українського перекладача світової літератури, художника-графіка, лауреата премії ім. М. Т. Рильського.

16.05 – **День науки.**

– **День Європи.**

17.05 – **Всесвітній день інформаційного суспільства.**

– **85 років** тому (1924) у Празі було створено українське видавництво „Сіяч”, що випускало наукову літературу та підручники.

18.05 – **Міжнародний день музеїв.**

– **День пам’яті жертв депортації (1944)** з Криму.

19.05 – **120 років** від дня народження **Стефана Блаховського** (1889–1962), польського психолога, педагога і громадського діяча, доцента Львівського університету, професора Познанського університету, організатора і голови Польського психологічного товариства, засновника і головного редактора журналу „Психологическое обозрение”, члена Міжнародних товариств наукової і прикладної психології, Комітету психологічних з’їздів, автора праць з питань сприймання, відчуттів, пам’яті, психопатології, педагогічної психології тощо.

– **120 років** від дня народження **Миколи Євшана** (Микола Йосипович Федюшка; 1889 (за ін. даними 1890) –1919), українського літературознавця, літературного критика, що змінив перо на зброю, поручника Української галицької

армії, співробітника „Української видавничої спілки”, секретаря НТШ та особистого секретаря М. Грушевського, автора збірок літературно-критичних матеріалів „Під прапором мистецтва”, „Тарас Шевченко”, „Річ про українську літературу 1910 року” та ін.

20.05 – **210 років** від дня народження **Оноре де Бальзака** (1799–1850), класика французької літератури, письменника, автора багатотомної „Людської комедії”, романи якої стали еталоном реалізму першої половини ХІХ ст.

– **165 років** від дня народження **Миколи Івановича Мурашка** (1844–1909), українського художника-живописця, педагога, засновника Київської рисувальної школи (1875–1901).

21.05 – **120 років** від дня народження **Мирона Онуфрійовича Зарицького** (1889–1961), українського математика, доктора філософії, кандидата фізико-математичних наук, професора, одного із фундаторів української математичної культури західноукраїнського краю, дійсного члена Наукового товариства ім. Т. Шевченка, учителя українських гімназій Белза, Збаража, Коломиї, Тернополя, Львова, декана фізико-математичного факультету Львівської філії АН УРСР, викладача Львівської політехніки та Ужгородського університету, члена польського і німецького математичних товариств, автора праць з теорії множин, математичної логіки, теорії ймовірностей, історії математики Стародавньої Греції тощо.

– **90 років** від дня народження **Олени Степанівни Дубинчук** (1919–1994), українського вченого, педагога, фахівця з методики викладання математики, учителя математики середніх шкіл, викладача курсу елементарної математики та методики викладання математики Київського педагогічного інституту ім. О. М. Горького, завідувача сектору методики математики Науково-

дослідного інституту педагогіки УРСР, автора підручників для середніх, вечірніх, заочних шкіл, професійно-технічних училищ, методичних посібників для вчителів.

- 22.05 – **День перепоховання праху (1861) Т. Г. Шевченка (1814–1861)**, українського поета, художника, мислителя на Чернечій горі поблизу Канева.
- **235 років** від дня народження **Раммохана Райя** (1774, ін. 1772–1833), індійського філософа-просвітителя, громадського діяча, засновника першого в Індії навчального закладу європейського типу – Індуський коледж у Калькутті.
- **150 років** від дня народження **Артура Конан Дойля** (1859–1930), англійського письменника, публіциста, журналіста, бакалавра медицини, магістра хірургії, автора детективних новел і повістей, пригодницьких та історичних романів, науково-фантастичних творів, зокрема „Пригоди Шерлока Холмса”, „Собака Баскервілів”, „Загублений світ”, „Маракотова безодня” та ін.
- 23.05 – **130 років** від дня народження **Симона Васильовича Петлюри** (1879–1926), українського громадсько-політичного і державного діяча, одного з організаторів визвольної боротьби українського народу, члена Револьюційної української партії (РУП), Головного Отамана й Голови Директорії Української Народної Республіки, журналіста, критика, публіциста, редактора періодичних видань Києва, Львова, Москви та Петербурга, зокрема „Вільна Україна”, „Слово”, „Украинская жизнь”, засновника тижневика „Тризуб” (Париж), що на довгі роки став трибуною передової української політичної думки за рубежом.

- 24.05 – **День Рівноапостольних Кирила і Мефодія, вчителів слов'янських.**
- **День слов'янської писемності і культури.**
- **465 років** від дня народження **Уїльяма Гільберта** (1544–1603), англійського фізика, основоположника теорії магнітних явищ (довів двополюсність магніту і магнітні властивості Землі), прихильника ідей геліоцентричної системи М. Коперника, автора праці „О магните, магнитных телах и большом магните – Земле” (результати 600 дослідів).
- 25.05 – **300 років** від зруйнування російськими царськими військами Старої (Чортотлицької) Запорозької Січі (1652–1709) – центру Вольностей Війська Запорозького.
- **120 років** від дня народження **Ігоря Івановича Сікорського** (1889–1972), українського авіаконструктора і підприємця, одного із піонерів авіабудування, автора-конструктора багатомоторних та всіх типів бойових літаків і вертольотів (гелікоптерів).
- 26.05 – **125 років** від дня народження **Павла Петровича Блонського** (1884–1941), російського психолога, педагога, історика філософії, одного з відомих педологів, що розробив основи педології як науки про дитину, викладача педагогіки і психології в жіночих гімназіях Москви, Московському університеті, активного учасника перебудови шкільної освіти в СРСР, ініціатора заснування Академії соціального виховання, прихильника і розробника ідеї створення трудової політехнічної школи та нових навчальних програм, автора праць „Курс педагогіки”, „Задачи и методы народной школы”, „Педагогика”, „Трудовая школа”, „Педология”, „Развитие мышления у школьников” та ін.

- 27.05 – **80 років** від дня народження **Романа Івановича Іваничука** (1929), українського письменника, викладача мови і літератури, редактора журналу „Жовтень” (нині „Дзвін”), прихильника ідейних позицій шістдесятників, автора автобіографічного твору „Благослови, душе моя, Господа...”, історичних романів „Мальви”, „Черлене вино”, „Вода з каменю”, „Журавлиний крик”, „Орда”, романтичної повісті „Злодій та апостоли”, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка та премії ім. А. Головка.
- 28.05 – **230 років** від дня народження **Томаса Мура** (1779–1852), англійського поета ірландського походження, автора слів пісні „Вечерний звон” у перекладі російського поета Івана Козлова (1779–1840), що стала народною.
- 29.05 – **Міжнародний день миротворців ООН.**
- 30.05 – **День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження.**
- 31.05 – **Всесвітній день без тютюну.**
- **190 років** дня народження **Волта Вітмена** (1819–1892), американського поета, автора всесвітньо відомої збірки „Листя трави”, що започаткувала новий напрям у розвитку американської і світової поезії, стала ідеєю братства всіх народів і рас, поеми „Коли бузок розцвів торік у моєму дворі”, циклу віршів „Прощай, моя фантазіє!” тощо.

ЧЕРВЕНЬ

У червні відзначається

– **10 років** від виходу (1999) науково-практичного освітньо-популярного часопису „Імідж сучасного педагога” (Полтава).

- 1.06 – **Міжнародний день захисту дітей.**
- **265 років** від дня народження **Христіана Готхільфа Зальцмана** (1744–1811), німецького педагога-філантропіста, викладача релігії у філантропії Й. Б. Базедова (1723–1790), засновника школи-філантропії (благодійна школа інтернатного типу), завданням якої було підготувати підростаюче покоління до життя, прихильника реформи існуючої системи виховання, пропагандиста демократизації школи, орієнтації виховного процесу на всебічний розвиток дітей.
 - **130 років** від дня народження **Бориса Мартоса** (1879–1977), українського громадсько-політичного і державного діяча, педагога, дійсного члена НТШ, засновника і ректора Української Вищої Школи Економіки у Мюнхені.
- 2.06 – **115 років** від дня народження **Івана Козьмича Андронова** (1894–1975), російського математика-методиста, члена-кореспондента АПН РРФСР, професора, кандидата педагогічних наук, викладача математики вчительських семінарій, завідувача кафедри вищої алгебри, елементарної математики і методики математики Московського педагогічного інституту ім. Н. К. Крупської, фахівця з проблем методології й історії математики, методики її викладання та питань підготовки учителів, автора першої в СРСР програми з методики викладання математики для вчительських інститутів, праць з арифметики натуральних та дробових чисел, тригонометрії тощо.
- 3.06 – **10 років** тому (1999) прийнято постанову Кабінету Міністрів України „Про затвердження Положення про ступеневу професійно-технічну освіту”.
- 4.06 – **100 років** від дня народження **Олександра Єлісейовича Гльченка** (1909–1994), українського письменника, автора

збірки нарисів „Дніпрельстан” ,творів із життя Т. Шевченка в Петербурзі („Серце жде”, „Петербурзька осінь”), роману „Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і чужа молодиця”.

5.06 – Всесвітній день охорони довкілля.

– **450 років** тому (1559) відкрито Женевську Академію, що згодом стала славнозвісним навчальним закладом. Одним із засновників Академії був Жан Кальвін (1509–1564), видатний діяч протестантизму.

6.06 – День журналіста.

– **210 років** від дня народження **Олександра Сергійовича Пушкіна** (1799–1837), російського письменника, родоначальника нової російської літератури, творчість якого пройшла розвиток від романтизму до реалізму, поетичного виразника ідей і настроїв декабристів, засновника і видавця журналу „Современник” (1836–1866), автора соціально-психологічного роману у віршах „Євгеній Онегін”, трагедії „Борис Годунов”, поем „Полтава”, „Мідний вершник”, повістей „Пікова дама”, „Дубровський”, „Капітанська дочка” тощо.

7.06 – День святої Трійці.

– **10 років** тому (1999) Кабінет Міністрів України прийняв постанову „Про створення Інституту вищої освіти Академії педагогічних наук України”.

8.06 – **190 років** від дня народження **Миколи Феодосійовича Левицького** (1819–1885), українського педагога, методиста початкового навчання, учителя народних шкіл Київщини та Чернігівщини, гімназій Києва, послідовника К. Д. Ушинського, автора проекту створення „нової школи”, посібника „Очерки курса грамотности”, науково-

методичних і педагогічних статей з фізичного виховання, різних засобів естетичного виховання (співів, музики, малювання).

- 10.06 – **45 років** тому (1964) у Москві відкрито пам'ятник Т. Г. Шевченкові.
- 11.06 – **145 років** від дня народження **Ріхарда Штрауса** (1864–1949), німецького композитора і диригента, представника експресіонізму і неокласицизму, члена Академії мистецтв у Берліні, автора симфонічних поем „Макбет”, „Дон Жуан”, опер „Саломея”, „Електра”.
- **135 років** від дня народження **Марка Черемшини** (Іван Юрійович Семанюк; 1874–1927), українського письменника-класика, новеліста, перекладача, доктора права, культурно-громадського і освітнього діяча Західної України, автора творів із життя Гуцульщини, що поєднують у собі любов і ненависть, радість і сум, натхнення і розпач.
- 14.06 – **95 років** від дня народження **Миколи Олександровича Упеника** (1914–1994), українського письменника, поета, автора поетичних збірок „Краснодонський зошит”, „Українська поема”, „Пісні з дороги”, „Багряне листя” та ін.
- 15.06 – **345 років** від дня народження **Жана Мельє** (1664–1729), французького філософа-матеріаліста радикального напрямку французького Просвітництва, сільського священика, що не завадило йому розробити концепції атеїзму й матеріалізму, автора єдиної праці „Заповіт” (у 3-х томах), що відображала протест автора щодо існуючих порядків.

- 15.06 – **115 років** від дня народження **Миколи Григоровича Чеботарьова** (1894–1947), українського математика, викладача Одеського і Казанського університетів, одного із засновників і директора Науково-дослідного інституту математики і механіки (при Казанському університеті), засновника відомої алгебраїчної школи в Казані, автора праць з алгебри, теорії чисел, варіаційного числення, геометрії тощо.
- 16.06 – **90 років** тому (1919) Нарком освіти та Рада комісарів вищих навчальних закладів Києва прийняли постанову „Про злиття з 1 червня 1919 р. колишнього Київського державного українського університету і колишнього університету св. Володимира в єдиний Київський університет”.
- **10 років** тому (1999) рішенням Президії АПН України відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 7.06.1999 р. № 988 створено Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України.
- 18.06 – **120 років** від дня народження **Сергія Леонідовича Рубінштейна** (1889–1960), російського психолога, фахівця в галузі філософських та методологічних проблем психології (сприймання, пам'яті, мовлення, мислення), члена-кореспондента АН СРСР, академіка АПН РРФСР, доцента Одеського університету, завідувача кафедри психології Московського університету та Інституту філософії АН СРСР, лауреата Державної премії СРСР (1942).
- 19.06 – **50 років** тому (1959) вийшла постанова ЦК КПУ і Ради Міністрів УРСР „Про заходи по дальшому розвитку дитячих дошкільних закладів і поліпшенню виховання і медичного обслуговування дітей дошкільного віку.”

- 19.06 – **85 років** від дня народження **Василя Володимировича Бикова** (1924–2003), білоруського письменника, літературного критика, публіциста, лауреата Державних премій Білоруської РСР ім. Якуба Коласа, автора творів про минулу війну, подвиги воєнних і мирних днів, зокрема „Журавлиний крик”, „Третя ракета”, „Альпійська балада”, „Сотников”, „Вовча зграя”, „Знак біди”, автобіографічного роману „Мертвим не болить”.
- 20.06 – **175 років** від дня народження **Олександра Матвійовича Лазаревського** (1834–1902), українського вченого-історика, бібліографа, одного із найбільших знавців історії Лівобережної Гетьманщини, зачинателя Шевченківської мемуаристики й біографістики, працівника бібліотеки графа О. Уварова (Петербург), одного із засновників журналу „Киевская старина”, автора „Указателя для изучения Малороссийского края”, „Украинской литературной летописи” (щорічні бібліографічні огляди літератури з українознавства), монографій „Описание старой Малороссии”, „Малороссийские посполитые крестьяне”.
- **85 років** від дня народження **Єфрема Єфремовича Кравченка** (1924), українського бібліографа і бібліотекознавця, літературознавця, бібліографа Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН України, упорядника бібліографічних покажчиків „Панас Мирний”, „Павло Григорович Тичина”, „Ольга Кобилянська”, „Лесь Мартович”, „Іван Франко”, „Т. Шевченко. Бібліографія літератури про життя і творчість. 1839–1959” (у 2 т.) та ін.
- 22.06 – **День Скорботи і вшанування пам’яті жертв війни в Україні.**
- **1941** – Віроломний напад фашистської Німеччини на Радянський Союз. Початок Великої Вітчизняної війни.

– **15 років тому** (1994) Указом Президента України затверджено „Державну програму розвитку фізичної культури і спорту в Україні”.

23.06 – **День державної служби.**

– **10 років** тому (1999) Колегія Міністерства освіти і науки та президія АПН України затвердили Концепцію державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами.

– **1917** – Прийнято I Універсал Центральної Ради, що проголосив автономію України у складі Російської держави.

– **120 років** від дня народження **Анни Андріївни Ахматової** (Горенко; 1889–1966), класика російської літератури, поетеси, перекладача, новатора у мистецтві слова, доктора Оксфордського університету (Великобританія), продовжувача національної поетичної традиції, однієї з найвидатніших ліриків ХХ ст., творчість якої стала невід’ємною складовою російської та світової літератури, лауреата премії „Етна Таорміна” (1964, Італія).

– **80 років** від дня народження **Федора Петровича Погребенника** (1929–2000), українського вченого, літературознавця, культуролога, доктора філологічних наук, професора, дослідника історії українського письменства, фольклору, літературної критики і журналістики, заслуженого діяча науки і техніки України, науковця Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, бібліографа Національної парламентської бібліотеки України, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка.

24.06 – **75 років** тому (1934) Київ став столицею Радянської України.

- 24.06 – **115 років** від дня народження **Володимира Юхимовича Січинського** (1894–1962), українського мистецтвознавця-енциклопедиста, архітектора, графіка, бібліографа, дійсного члена НТШ, викладача Українського педагогічного інституту, професора Українського вільного університету в Празі та Мюнхені, професора Українського технічного інституту в Нью-Йорку.
- **85 років** від дня народження **Богдана Йосиповича Чалого** (1924), українського дитячого письменника, перекладача, головного редактора журналу „Барвінок”, лауреата Республіканської комсомольської премії ім. М. Островського (1972), автора поетичних та прозових творів для дітей, одноактних п'єс, циклу казок про Барвінка та його друзів.
- 25.06 – **75 років** від дня народження **Мирослава Гнатовича Стельмаховича** (1934–1998), українського вченого в галузі народної педагогіки, філолога, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України, директора сільських восьмирічних шкіл Івано-Франківщини, декана педагогічного факультету та завідувача кафедри українознавства Прикарпатського університету ім. В. С. Стефаника, завідувача кафедри Коломийського індустріально-педагогічного технікуму, автора більш як 300 наукових праць (монографій, навчальних посібників, брошур і статей) з проблем педагогіки, історії української педагогіки, етнопедагогіки, українознавства, проблем теорії і практики національного виховання, методики викладання української мови у школі, української родинної педагогіки тощо.
- 26.06 – **185 років** від дня народження **Вільяма Томсона** (Кельвін; 1824–1907), англійського фізика, члена Лондонського королівського товариства, іноземного почесного члена Петербурзької АН, одного із засновників термодинаміки

та кінетичної теорії газів, дослідника проблем гідродинаміки, астрофізики, геофізики тощо, автора принципу побудови термодинамічної температурної шкали (шкала Кельвіна).

26.06 – **150 років** від дня народження **Яна Владислава Давіда** (1859–1914), польського педагога і психолога, одного із засновників експериментальної і прикладної педагогіки і психології в Польщі, головного редактора журналу „Педагогическое обозрение”, редактора щотижневика „Голос”, члена Психологічного товариства, лектора з експериментальної педагогіки і психології на „Наукових курсах”, творця теорії початкової освіти, концепції загальної освіти, проблеми виховання засобами праці та ролі вчителя у виховному процесі.

– **125 років** від дня народження **Петера Петерсена** (1884–1952), німецького педагога, керівника експериментальної школи в Гамбурзі, професора й керівника школи при Ієнському університеті.

– **100 років** від дня народження **Євгена Павловича Федорова** (1909–1986), українського астронома, академіка АН УРСР, директора Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР, автора праць з проблем обертання Землі, руху її полюсів, з питань обробки результатів астрономічних спостережень, лауреата Державної премії УРСР.

27.06 – **45 років** тому (1964) у Вашингтоні відкрито пам’ятник Т. Г. Шевченкові.

28.06 – **День Конституції України.**

– **День молоді.**

30.06 – **95 років** від дня народження **Володимира Миколайовича Челомея** (1914–1984), українського і

російського винахідника, вченого в галузі механіки і процесів керування, академіка АН СРСР, творця першого в СРСР пульсуючого повітряно-ракетного двигуна, конструктора ракетної техніки, генерального конструктора Центрального інституту авіаційного машинобудування, завідувача кафедри Московського вищого технічного училища, двічі Героя Соціалістичної Праці, автора праць з конструкції і динаміки машин, теорії коливань та сервомеханізмів, стійкості пружних систем.

ЛИПЕНЬ

- 1.07 – **95 років** від заснування (1914) Полтавського учительського інституту, з 1933 року – педагогічний інститут. Ім'я В. Короленка присвоєно 1946 року, нині – Полтавський державний педагогічний університет ім. Володимира Короленка. Альма-матер Антона Макаренка і Василя Сухомлинського.
- 2.07 – **75 років** від дня народження **Ореста Григоровича Влоха** (1934), українського фізика-експериментатора, професора, академіка – засновника Академії наук Вищої школи України, Інституту фізичної оптики у Львові, заслуженого діяча науки і техніки України, члена Міжнародного союзу кристалографів і наукових товариств зарубіжних країн.
- 3.07 – **1917** – Проголошено II Універсал Центральної Ради.
- 4.07 – **5 років** тому (2004) Міністерством освіти і науки України та АПН України затверджено Концепцію розвитку професійно-технічної (професійної) освіти України. Попередня Концепція професійної освіти Української РСР була затверджена 24.07.1991 р.
- **95 років** від дня народження **Олександра Олександровича Галкіна** (1914–1982), українського

фізика-експериментатора, академіка, організатора і директора Донецького фізико-технічного інституту АН України, професора Донецького університету, автора праць з фізики твердого тіла, радіоспектроскопії, надпровідності, фізики високих тисків тощо.

5.07 – День Військово-Морських сил Збройних сил України.

– **135 років** від дня народження **Богдана Степановича Боднарського** (1874–1968), російського бібліографа, доктора педагогічних наук, професора Московського бібліотечного інституту, першого директора Російської центральної книжкової палати, редактора журналу „Библиографические известия”, організатора і учасника I Всеросійського бібліографічного з’їзду (1924), автора праць з теорії та історії бібліографії, бібліотекознавства, зокрема ґрунтовної праці „Библиография русской библиографии 1913–1929 гг.” у 4-х томах.

7.07 – День пророка Іоанна Хрестителя. Свято Івана Купала.

– **190 років** від дня народження **Карла Шмідта** (1819–1864), німецького педагога, учителя історії і стародавніх мов, керівника учительської семінарії в Готі, послідовника Гегеля і Фейєрбаха, автора капітальної праці „Історія педагогіки, викладеної у всесвітньо-історичному розвитку і в органічному зв’язку з культурним життям народів” (у 4-томах, 1860–1862).

– **125 років** від дня народження **Ліона Фейхтвангера** (1884–1958), німецького письменника, автора історичних романів „Потворна герцогиня”, „Лже-Нерон”, „Лиси у винограднику”, „Гойя, або Тяжкий шлях пізнання”, трилогії „Зал чекання”, п’єс, новел, книги „Москва 1937” (після відвідин СРСР).

- 8.07 – **300 років** тому (1709) відбулася Полтавська битва – генеральна битва Північної війни (1700–1721). Російська армія під командуванням Петра I розгромила Шведську армію Карла XII і її союзника Івана Мазепу.
- 9.07 – **115 років** від дня народження **Петра Леонідовича Капіци** (1894–1984), російського фізика, українця за походженням, академіка АН СРСР, двічі Героя Соціалістичної Праці, директора Інституту фізичних проблем, лауреата Нобелівської премії, члена багатьох зарубіжних академій наук і наукових товариств, дослідника в галузі ядерної фізики, фізики і техніки магнітних полів, фізики і техніки низьких температур тощо.
- **70 років** від дня народження **Ігоря Калинця** (1939), українського поета-шістдесятника, правозахисника, бібліотекаря Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника, редактора журналу „Євшан-зілля” (Львів), автора поетичних збірок „Пробуджена муза”, „Невольнича муза”, лауреата премії імені В. Стуса та Державної премії ім. Т. Г. Шевченка.
- 10.07 – **500 років** від дня народження **Жана Кальвіна** (1509–1564), французько-швейцарського діяча Реформації, засновника кальвінізму – протестантського віровчення, в основі якого лежить догмат про „абсолютне напередвизначення” богом людської долі, одного з учасників відкриття Женевської Академії (1559), що згодом стала славнозвісним навчальним закладом, ініціатора створення міських притулків та початкових шкіл для безпритульних і бідняків.
- 12.07 – **140 років** від дня народження **Михайла Петровича Косача** (1869-1903), українського письменника і вченого, брата Лесі Українки, автора оповідань з народного життя, дум у прозі, перекладів з російської літератури, праць з математики.

- 12.07 – **125 років** від дня народження **Олександра Олексійовича Фортунатова** (1884–1949), російського історика, педагога, методиста, діяча народної освіти, професора, викладача історії, педагогіки, літератури педагогічних навчальних закладів, керівника кафедри історії середніх віків, згодом декана історичного факультету Московського педагогічного інституту, автора праць з педагогіки, історії трудової школи, початкового навчання і методики викладання історії в середній школі.
- **85 років** від дня народження **Василя Лукича Юхимовича** (1924–2002), українського поета-лірика, поета-пісняря, гумориста, журналіста, перекладача, громадського діяча, автора радіопередач про пісенні скарби українського народу, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата літературних премій „Пам’ять”, імені Остапа Вишні, автора збірок лірики „Не пройду стороннім”, „Вікно у світ”, „Зоряна балада”, „Юності цвіт”, збірок пісень „Щедрий вечір”, „На Поділлі весілля”, „Нагадаю піснею”, „Серпанкова зоря”.
- 13.07 – **85 років** від дня народження **Чеслава Купісевича** (1924), польського педагога, члена польської АН, проректора Варшавського університету, дослідника проблемного та програмованого навчання, автора праць з технологій освіти.
- **70 років** від дня народження **Павла Михайловича Мовчана** (1939), українського поета, кінодраматурга, перекладача, політика, громадського діяча, голови Всеукраїнського товариства „Просвіта”, лауреата Державної премії ім. Т. Г. Шевченка, автора поетичних збірок „Голос”, „Жолудь”, „Світло”, „Поріг”, „Осердя” та ін.
- 14.07 – **175 років** від дня народження **Миколи Олександровича Корфа** (1834–1883), українського педагога і методиста,

визначного діяча в галузі народної освіти, організатора початкових земських шкіл і народних училищ в Україні, послідовника педагогічних поглядів К. Д. Ушинського, голови повітової училищної ради в Олександрівську (нині Запоріжжя), почесного члена Петербурзького педагогічного товариства, Московського комітету грамотності та Московського університету, ініціатора з'їздів-курсів для вчителів народних шкіл, організатора училищних бібліотек, автора підручників для вчителів і учнів „Русская начальная школа”, „Земский вопрос (О народном образовании)”, „Как обучать грамоте ребят и взрослых”, „Наш друг: книга для чтения”, „Руководство к обучению грамоте по звуковой методе”, „Малютка: первая книга для народной школы”, „Первоначальное правописание” та ін.

- 14.07 – **150 років** від дня народження **Роберта Юрійовича Віппера** (1859–1954), російського історика, педагога, академіка АН СРСР, професора Новоросійського (Одеса), Московського та Латвійського (Рига) університетів, Інституту АН СРСР, засновника школи істориків, автора праць з історії Стародавнього світу, Середніх віків, Нового часу, історіографії і методології історичної науки, підручників для середньої школи часів античності, середніх віків і нової історії.
- **145 років** від дня народження **Костянтина Мусійовича Щербини** (1864–1946), українського вченого математика, методиста, педагога, професора, організатора і першого директора Учительського інституту в Києві, завідувача кафедри математики і методики математики в Одеському інституті народної освіти (з 1921 р.), автора посібників з математики для середньої школи, зокрема „Математика в русской средней школе”, „Народная математика в школе”, „Наглядные пособия по математике в начальной и средней школе” та ін.

- 16.07 – **1990** – Верховна Рада Української РСР прийняла Декларацію про державний суверенітет України.
- 19.07 – **160 років** від дня народження **Петра Федоровича Каптерєва** (1849–1922), російського педагога і психолога, фахівця з проблем дошкільної педагогіки та сімейного виховання, дидактики, історії російської педагогіки, педагогічної психології, прихильника розвивального навчання, професора, викладача логіки, дидактики, психології, педагогіки, історії педагогіки в середніх та вищих навчальних закладах Петербурга, діяча комітету грамотності, члена Фребелівського і Петербурзького педагогічного товариств, автора праць „Педагогический процесс”, „История русской педагогики”, „Дидактические очерки”, „Основные начала семейного обучения” та ін.
- 20.07 – **10 років** тому (1999) прийнято Постанову Кабінету Міністрів України „Про розвиток сільської загальноосвітньої школи”.
- 21.07 – **110 років** від дня народження **Ернеста Гемінгвея** (Хемінгуей; 1899–1961), американського письменника і журналіста, члена боротьби республіканської Іспанії проти фашизму (п'єса „П'ята колона”, роман „По кому подзвін”), лауреата Пулітцерівської (вищої літературної нагороди США) і Нобелівської премій, автора роману „За рікою, в затінку дерев”, повісті-притчі „Старий і море”, що є гімном людській мужності.
- 22.07 – **130 років** від дня народження **Володимира Івановича Барвінка** (1879–?), українського історика, магістра богослов'я, візантолога, бібліографа, викладача історії Петербурзького реального училища, співробітника Всеукраїнської академії наук, секретаря Всеукраїнського археологічного комітету (ВУАК), автора праць з історії церкви та її діячів, статей історико-юридичного змісту, бібліографічних описів стародруків київських

книгозбірень, Андріївської церкви, латинських і польських стародруків архівів та бібліотек Москви і Петербурга.

23.07 – **День Преподобного Антонія Печерського.**

24.07 – **День Рівноапостольної княгині Ольги.**

– **95 років** від дня народження **Ольги Іванівни Скороходової** (1914–1982), українського і російського педагога, вченого в галузі дефектології, літератора, кандидата педагогічних наук, дослідника проблем виховання і навчання сліпоглухонімих дітей (у дитинстві втратила слух і зір), учениці Івана Соколянського, відомого українського дефектолога, автора книг „Как я воспринимаю окружающий мир”, „Как я воспринимаю, представляю и понимаю окружающий мир”, що були перекладені багатьма іноземними мовами.

25.07–
28.07 **65 років** тому (1944) у Києві відбулася Республіканська нарада активу працівників освіти.

25.07 – **80 років** від дня народження **Василя Макаровича Шукшина** (1929–1974), російського письменника, кінорежисера, сценариста, актора, заслуженого діяча мистецтв РРФСР, автора, за власними сценаріями, фільмів „Живе такий хлопець”, „Пічки-лавочки”, „Калина червона”, збірок оповідань „Сільські жителі”, „Брат мій”, лауреата Ленінської та Державної премій СРСР.

26.07 – **145 років** тому (1864) у Росії урядом ухвалено положення (ін. 14.06) про початкові народні училища, що започаткували шкільну реформу та введення єдиної системи початкової освіти.

27.07 – **225 років** від дня народження **Дениса Васильовича Давидова** (1784–1839), російського письменника і військового діяча, одного із організаторів партизанського

руху під час Вітчизняної війни 1812 р., автора політичних байок, сатиричних віршів, мемуарів, воєнно-історичного твору „Досвід теорії партизанської дії” тощо.

- 27.07 – **80 років** від дня народження **Івана Федоровича Гнатюка** (1929), українського поета, перекладача, есеїста, громадського діяча, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка (2000), автора двадцяти поетичних збірок, автобіографічної повісті „Стежки-дороги”, низки перекладів зарубіжних поетів, спогадів про концтабори (був засуджений на 25 років) тощо.
- 28.07 – **День Рівноапостольного Великого князя Володимира.**
- **День хрещення Київської Русі-України.**
- **175 років** від урочистого відкриття (1834) Імператорського університету св. Володимира, нині – Київський національний університет ім. Тараса Шевченка.
- **95 років** тому (1914) Австро-Угорщина оголосила війну Сербії. Початок Першої світової війни (1914–1918). У війну було втягнуто 38 країн.
- **185 років** від дня народження **Александра Дюма** (сина; 1824–1895), французького письменника, члена Французької академії, автора роману „Дама з камеліями” і однойменної п’єси, на сюжет якої Дж. Верді написав оперу „Травіата”.
- 29.07 – **160 років** від дня народження **Олени Пчілки** (Ольга Петрівна Косач; 1849–1930), української письменниці, фольклориста, етнографа, освітньої і громадської діячки, члена-кореспондента АН УРСР, редактора-видавця журналу „Рідний край”, автора поетичних творів, віршів для дітей, повістей, оповідань, п’єс, етнографічних праць тощо.

- 29.07 – **155 років** від дня народження **Георга Кершенштейнера** (1854–1932), німецького педагога, теоретика трудової школи, автора теорії громадянського виховання, професора Мюнхенського університету, автора перебудови навчальних планів, народних шкіл Мюнхена, введення активних методів навчання (з використанням навчальних посібників, практичних робіт, екскурсій), організації і методів трудового навчання, автора книг „Суть громадянського виховання”, „Суть трудової школи”, „Основні питання шкільної організації”. Реформаторські ідеї вченого мали значний вплив на розвиток педагогічної теорії і шкільної практики в Європі перших десятиріч XX ст.
- 30.07 – **65 років** тому (1944) було прийнято постанову Про боротьбу з дитячою безпритульністю в Україні.

СЕРПЕНЬ

У серпні відзначається

- **360 років** від перемоги (1649) війська Богдана Хмельницького над поляками під Зборовом.
- 1.08 – **175 років** від дня народження **Іллі Петровича Деркачова** (Деркач; 1834–1916), українського і російського педагога, методиста початкової школи, дитячого письменника, пропагандиста передових методів навчання, організатора експериментального класу наочних засобів навчання при симферопольській гімназії, організатора перших з'їздів народних учителів, послідовника К. Д. Ушинського, вчителя недільних шкіл Москви, гімназій Севастополя, Херсона, Одеси, автора статей з педагогіки та історії педагогіки, першої навчальної книжки для недільних шкіл „Книга для шкіл”, українського букваря „Українська граматка”, серії книжок для дітей „Библиотека Ступина”, праці з школознавства „Как школу построить и устроить”.

- **120 років** від дня народження **Корнила Романовича Заклинського** (1889–1966), українського педагога, поета, фольклориста, літературознавця, перекладача, культурно-освітнього діяча, професора української приватної гімназії в м. Берегове, одного з організаторів пластового руху, автора праць „Із минулого Закарпатської України”, „Олекса Довбуш на Закарпатті”, „Національне виховання”, „До історії весільних обрядів у народній поезії”, підручників з латинської мови, хрестоматії з української літератури, статей педагогічного та краєзнавчого змісту.
- **85 років** від дня народження **Жоржа Шарпака** (1924), французького фізика-експериментатора, вченого українського походження, доктора фізики, професора Школи перспективних досліджень з фізики і хімії в Парижі, члена французької АН і НАН США, лауреата Нобелівської премії (1992).
- 4.08 – **95 років** тому (1914) емігрантами зі Східної України В. Дорошенком, А. Жуком, Д. Донцовим засновано у Львові „Союз визволення України” (СВУ).
- **135 років** від дня народження **Володимира Михайловича Артоблевського** (1874–1952), українського зоолога, зоогеографа, популяризатора біологічних знань, громадського діяча, професора і директора зоологічного музею Київського університету.
- 5.08 – **165 років** від дня народження **Іллі Юхимовича Рєпіна** (1844–1930), видатного російського художника-живописця українського походження, педагога, професора і ректора Петербурзької академії мистецтв, члена товариства передвижників, автора творів „Бурлаки на Волзі”, „Хресний хід у Курській губернії”, „Арешт пропагандиста”, „Іван Грозний і син його Іван”, української тематики „Запорожці”, „Вечорниці”, „Портрет

Т. Шевченка”, одного із засновників художніх навчальних закладів в Україні.

5.08 – **110 років** від дня народження **Бориса Дмитровича Антоненка-Давидовича** (1899–1984), українського письменника, науковця, публіциста, критика, перекладача, завідувача відділу народної освіти в Охтирці, автора творів „Лицарі абсурду”, „Смерть”, „Слово матері”, „Сибірські новели”, „Як ми говоримо”, лауреата Державної премії імені Т. Шевченка (1992, посмертно).

8.08 – **190 років** від дня народження **Пантелеймона Олександровича Куліша** (1819–1897), українського письменника, літературного критика, педагога-методиста, історика, фольклориста, етнографа, перекладача, мовознавця, культурно-освітнього діяча, учителя дворянських шкіл, училищ, гімназій, викладача російської мови Петербурзького університету для іноземних слухачів; засновника власної друкарні у Петербурзі, видавця літературного альманаху „Хата” та періодичного видання – журналу „Основа”, дешевих книжок для народного читання під загальною назвою „Сільська бібліотека”, так звані „метелики”, що створили можливість поширення освіти; великого реформатора українського правопису (кулішівка), автора „Граматики”, яка була і букварем, і читанкою, і підручником з арифметики, праць „Дещо про виховання дітей”, „Об украинской словесности”, „Какие руководства удобнее употребляют при первоначальном обучении крестьянских детей”, історичного роману-хроніки „Чорна рада”, фольклорно-етнографічних „Записок о Южной Руси” (у 2-х т.), збірок оповідань, поезій, лірико-епічних поем, літературно-критичних статей, рецензій та наукових і публіцистичних праць.

– **175 років** від дня народження **Юрія Адальбертовича Федьковича** (1834–1888), українського письменника-

демократа, перекладача, фольклориста, громадсько-культурного і просвітницького діяча, інспектора народних шкіл Вижницького повіту, автора „Букваря для селянських дітей на Буковині”, пісенника для народних шкіл, збірок поезій, оповідань, повістей тощо.

8.08 – **90 років** від дня народження **Бориса Ієремійовича Веркіна** (1919–1990), українського фізика, академіка АН УРСР, директора Харківського фізико-технічного інституту, почесного директора Фізико-технічного інституту низьких температур АН УРСР, основоположника низки нових науково-технічних напрямів, засновника наукової школи, автора наукових праць з фізики й техніки низьких температур, електронних властивостей твердих тіл, надпровідності, кріогенної біології та медицини.

9.08 – **90 років** тому (1919) Міністерство народної освіти УНР видало розпорядження щодо організації українських бібліотек у середніх школах усіх типів.

– **250 років** від дня народження **Йогана Христофора Гутс-Мутса** (1759–1839), німецького педагога-філантропіста, методиста, фахівця з питань фізичного виховання, викладача географії, технології, гімнастики і плавання у школі-філантропін Х. Г. Зальцмана (1744–1811), автора праць „Гімнастика для юнацтва”, „Підручник географії”, „Методика географії” та ін.

10.08 – **170 років** від дня народження **Олександра Григоровича Столстова** (1839–1896), російського фізика, професора і викладача Московського університету, творця першого фотоелемента, методу фотоелектричного контролю інтенсивності світла, організатора першої університетської фізичної лабораторії та ініціатора створення фізичного інституту при Московському університеті, автора праць з електромагнетизму, оптики, молекулярної фізики,

філософських питань науки.

- 10.08 – **115 років** від дня народження **Михайла Михайловича Зощенка** (1894–1958), російського письменника українського походження, перекладача, зокрема творів українських письменників П. Панча, Н. Рибака, О. Гаврилюка, автора сатиричних творів, збірки гумористичних новел „Голуба книга”, повісті „Чорний принц” тощо.
- 12.08 – **Всесвітній день молоді.**
- 13.08 – **180 років** від дня народження **Івана Михайловича Сеченова** (1829–1905), російського природодослідника, мислителя-матеріаліста, психолога, засновника вітчизняної фізіології, психології та першої в Росії наукової фізіологічної школи, почесного члена Петербурзької АН, професора Медико-хірургічної академії Годербурга, Новоросійського університету в Одесі, Петербурзького та Московського університетів, автора праць „Рефлекси головного мозку”, „Елементи думки”, „Автобіографічні записки” та ін.
- 14.08 – **Перший (Медовий) Спас. Маковія.**
- 15.08 – **190 років** від дня народження **Григорія Павловича Галагана** (1819–1888), українського мецената, великого землевласника, громадського і земського діяча, засновника колегії Павла Галагана в Києві (1871), голови Південно-Західного відділу Російського географічного товариства та культурно-просвітницького товариства „Громада”, одного із засновників навчальних закладів (гімназій) у Прилуках та с. Дігтярях, автора „Сборника этнографических материалов касающихся Малоросии” і „Южнорусских пісень з голосами” та ін. творів.

- 16.08 – **125 років** від дня народження **Ісаака Прокоповича Мазепи** (1884–1952), українського державного і громадсько-політичного діяча, публіциста, міністра внутрішніх справ, одного із засновників Української Національної Ради (в еміграції).
- 17.08 – **245 років** від дня народження **Максима Федоровича Берлинського** (1764–1848), українського історика і першого київського археолога, учителя і директора Першої київської гімназії, одного з організаторів і голови правління Київського університету, члена „Общества истории и древностей российских”, одного з організаторів та активних діячів Тимчасового комітету для дослідження старожитностей Києва, автора підручника „Краткая российская история для употребления юношеству” та ґрунтовної праці „История города Киева” (IX–XVIII ст.).
- 19.08 – **Преображення Господнє. Другий (Яблуневий) Спас.**
- 20.08 – **70 років** від дня народження **Валерія Олександровича Шевчука** (1939), українського письменника, історика, літературознавця, перекладача, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка, фонду Антоновичів та літературних премій ім. Євгена Маланюка, ім. Олени Пчілки, ім. Олександра Копиленка, ім. Івана Огієнка, автора історичних творів про козацьку державу, гетьмана Івана Мазепу, книги про Т. Г. Шевченка „Доля”, літературознавчих праць, роману-триптиху „Три листки за вікном”, автобіографічного твору „Сад житейських думок, трудів, почуттів”.
- 21.08 – **220 років** від дня народження **Огюстена Луї Коші** (1789–1857), французького математика, члена Паризької АН, почесного члена Петербурзької АН, члена Лондонського Королівського товариства, автора понад 700 математичних робіт, в яких закладено основи сучасної математики – теорії функцій, математичної фізики,

математичного аналізу, розвинуто теорію рядів, інтегральне числення, у геометрії узагальнено теорію багатогранників, виведено рівняння площини тощо.

21.08 – **100 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Боголюбова** (1909–1992), українського і російського математика, фізика-теоретика, механіка, академіка АН СРСР і АН УРСР, заслуженого діяча науки УРСР, професора Київського і Московського університетів, Математичного інституту ім. Стеклова і Об'єднаного інституту ядерних досліджень, директора Інституту теоретичної фізики АН УРСР, академіка АН СРСР і АН УРСР, почесного члена АН США, Болгарії, Польщі, Німеччини, засновника наукових шкіл нелінійної механіки, фізики, квантової теорії поля у Києві та Москві, автора наукових праць з варіаційного числення, функціонального аналізу, теорії диференціальних рівнянь, теорії ймовірності, математичної фізики, квантової теорії поля і теорії елементарних частинок.

23.08 – **День Державного Прапора України.**

24.08 – **День Незалежності України. Національне свято.**

– **1991** – Верховна Рада УРСР прийняла Акт проголошення незалежності України.

– **135 років** від дня народження **Івана Раковського** (1874–1949), українського вченого, педагога, громадського діяча, фахівця в галузі біології, антропології, професора Українського таємного університету у Львові, члена і голови НТШ (з 1939 р. на еміграції), головного редактора „Української загальної енциклопедії” у 3-х томах, автора праць із зоології безхребетних, антропології, шкільних підручників з природознавства.

- 24.08 – **110 років** від дня народження **Хорхе Луїса Борхеса** (1899–1986), аргентинського письменника, літературного критика, одного із легендарних особистостей сучасного літературного світу, засновника і лідера аргентинського альтруїзму (протилежність егоїзму), доктора Сорбонни, Оксфордського й Колумбійського університетів, класифікатора і каталогізатора бібліотечних фондів муніципальної бібліотеки Буенос-Айреса, Національної бібліотеки Аргентини, лауреата премії Сервантеса, автора збірок творів „Діач”, „Золото тигрів”, „Книга піску”, „Повідомлення Броуді”, „Три версії зрадництва Іуди” та ін.
- 25.08 – **265 років** від дня народження **Йогана Готфріда Гердера** (1744–1803), німецького філософа, письменника-просвітителя, педагога, послідовника Лессинга, одного з основоположників вивчення слов'янських мов у західноєвропейській філософії, одного з лідерів загальнонімецького літературного руху „Буря і натиск”, автора творів „Трактат про походження мови”, „Ідеї стосовно філософії історії людства”, „Розум і досвід, розум і мова, метакритика чистого розуму” та ін.
- **85 років** від дня народження **Павла Архиповича Загребельного** (1924), українського письменника, літературознавця та літературного критика, головного редактора газети „Літературна Україна”, що стала трибуною шістдесятників, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка (1974), Державної премії СРСР та ім. М. Старицького, автора пригодницько-політичної діалогії „Європа 45” і „Європа. Захід”, історичних романів „Диво”, „Первоміст”, „Смерть у Києві”, „Євпраксія”, „Роксолана”, „Я, Богдан”, „Тисячолітній Миколай” та ін.
- 27.08 – **50 років** тому (1959) Рада Міністрів СРСР ухвалила постанову про нагороду медалями учнів, які успішно закінчують середні загальноосвітні школи.

- 27.08 – **235 років** від дня народження **Павла Павловича Білецького-Носенка** (1774–1856), українського педагога, письменника, байкаря, мовознавця, перекладача, етнографа, художника, учасника битви при Очакові, штурму Праги, засновника двокласного народного училища (згодом трикласне повітове) та приватного пансіону для шляхетних дітей, попечителя шкіл Прилуцького повіту, автора першого „Словника української мови”, бурлескно-травестійної поеми „Горпиниада...”, байок, балад, казок, праць із різних галузей знань.
- 28.08 – **Успіння Пресвятої Богородиці. Перша Пречиста.**
- **260 років** від дня народження **Йогана Вольфганга Гете** (1749–1832), геніального німецького поета, прозаїка, драматурга, природознавця, мислителя і бібліотекаря, вченого, державного діяча, ініціатора відродження жанру балади, керівника Веймарської бібліотеки, офіційного попечителя Йенської університетської бібліотеки, автора праць з питань педагогіки, зокрема „Роки навчання Вільгельма Мейстера”, в якому описується утопічна „Педагогічна провінція”, що реалізує принципи виховання зразкової людини, принципи колективізму з урахуванням особистостей кожного з учнів та важливість самоосвіти; творця роману „Страждання молодого Вертера”, поеми „Герман і Доротея”, трагедії „Фауст”, понад 1600 віршів.
- 30.08 – **130 років** від дня народження **Адольфа Фер’єра** (1879–1960), швейцарського педагога, одного з лідерів так званого нового виховання, викладача різного типу „нових шкіл” та Женевського університету, професора Інституту Ж.-Ж. Руссо в Женеві, одного з організаторів Міжнародного бюро освіти, одного із засновників Міжнародної ліги нового виховання, організатора Міжнародної школи (у Флоріссані), де маленькі діти навчалися за методом Монтесорі, вихованці середнього віку – за методом Декролі, а дорослі –

за рекомендаціями Віннетка-плану; автора праць з розвитку ідей нового виховання та організації навчальних закладів, що застосовували ці ідеї на практиці.

- 31.08 – **260 років** від дня народження **Олександра Миколайовича Радищева** (1749–1802), російського письменника, просвітителя, основоположника революційних традицій у російському визвольному русі, філософа-матеріаліста, творця проєктів демократизації суспільства, створення правової держави, перебудови судочинства та правоохоронних органів, автора філософсько-публіцистичного твору „Подорож із Петербурга до Москви”, філософського трактату „Про людину, її смертність та безсмертя”, автобіографічної повісті „Житіє Федора Васильовича Ушакова”, першого революційного поетичного твору в Росії – оди „Вольність”.

ВЕРЕСЕНЬ

У вересні відзначається

– **100 років** від виходу (1909) автобіографічного роману англійського письменника Джека Лондона (1876–1916) „Мартін Іден”.

1.09 – **День знань.**

– **70 років** від нападу (1939) фашистської Німеччини на Польщу. Початок Другої світової війни.

2.09 – **1945** – підписано Акт про беззастережну капітуляцію Японії. Закінчення Другої світової війни.

3.09 – **145 років** від дня народження **Мусія Степановича Кононенка** (1864–1922), українського поета, автора п’яти томів поетичних творів під назвою „Хвилі”; вірші „За нелюбом” і „Вечір” стали народними піснями.

- 3.09 – **130 років** від дня народження **Олександра Матвійовича Астряба** (1879–1962), українського педагога, математика-методиста, професора, викладача математики й організатора навчального процесу першого в Україні комерційного Жіночого училища нового типу, реформатора викладання шкільного курсу математики, завідувача відділу методики математики Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), члена редколегії журналу „Радянська школа”, організатора й керівника методико-математичної школи в Україні, заслуженого діяча науки УРСР, лауреата премії ім. К. Д. Ушинського, автора підручників, навчальних і методичних посібників з геометрії, алгебри, арифметики, зокрема: „Наочна геометрія”, „Геометрія для трудшкіл”, „Задачник по наочній геометрії”, „Перші уроки з алгебри”, „Викладання арифметики у семирічній школі”, а також статей з історії математики та її викладання.
- 4.09 – **200 років** від дня народження **Юліуша Словацького** (1809–1849), польського поета родом з України, який прославив Тернопілля і став його гордістю, автора романтичної драми „Кордіан”, поем „Ангеллі”, „Батько зачумлених”, трагедій „Балладина”, „Лілла Венета”, творів на українську тематику „Українська дума”, „Пісня козацької дівчини”, драми „Ян Казімеж”, поеми „Змій”.
- 4.09 – **115 років** від дня народження **Геннадія Євгеновича Жураківського** (1894–1955), українського і російського педагога, фахівця в галузі історії педагогіки, активного учасника пошуків шляхів реформування освіти в Україні 20-х років ХХ ст., доктора педагогічних наук, професора, викладача гуманітарних предметів у середніх школах, науково-педагогічного працівника вищих навчальних закладів Києва і Москви, професора кафедри педагогіки Педагогічного інституту ім. Н. К. Крупської, члена-кореспондента АПН РРФСР, автора наочних посібників з історії педагогіки, посібника для педагогічних навчальних

закладів „Історія педагогіки в зв'язку з історією класової боротьби”, публікацій „Школа і краєзнавство”, „Закордонна школа сьогоднішнього дня”, „Історія античної педагогіки”, „Педагогічні ідеї Макаренка” та ін.

6.09 – **150 років** від дня народження **Бориса Яковича Букрєєва** (1859–1962), українського математика, професора Київського університету і Київського політехнічного інституту, одного із засновників Київського фізико-математичного товариства, київської наукової школи геометрії, автора праць з теорії функцій, математичного аналізу та геометрії, зокрема геометрії Лобачевського, навчальних посібників „Введение в теорию рядов”, „Элементы теории определителей” тощо.

– **85 років** від дня народження **Михайла Юліановича Брайчевського** (1924–2001), українського історика та археолога, нумізмата, мистецтвознавця, подвижника української державності й української національної ідеї, доктора історичних наук, професора, члена Вільної української академії наук (США), НТШ (Львів), голови київського осередку Українського історичного товариства, одного із ініціаторів створення Всеукраїнського товариства охорони пам'яток історії та культури, професора університету „Кієво-Могилянська академія”, делегата Установчого з'їзду Народного руху України (1989), лауреата премій ім. М. Грушевського та Фондації Омеляна і Тетяни Антоновичів (США), автора монографій „Коли і як виник Київ”, „Біля джерел слов'янської державності”, „Походження Русі”, „Конспект історії України”, „Анти”, найвідомішої праці „Приєднання чи возз'єднання?”, низки публікацій історичних джерел і пам'яток історіографії.

7.09 – **250 років** від дня народження **Івана Степановича Ризького** (Рижський, 1759–1811), українського і російського філософа, логіка, професора і першого

ректора Харківського університету (1805), викладача філософських дисциплін у семінарії і Петербурзькому кадетському корпусі, секретаря святийшого Синоду, академіка російської АН, автора одних із перших в Росії підручників з логіки, посібника з риторики, ґрунтового викладу теорії словесності, зокрема „Умоств'я, або Розумова філософія”, „Досвід риторики...”, „Вступ до словесності”, „Наука віршотворення” та інших наукових праць.

8.09 – Міжнародний день грамотності.

– **20 років** тому (1989) відбувся Установчий з'їзд Народного руху України.

9.09 – **240 років** від дня народження **Івана Петровича Котляревського** (1769–1838), українського поета і драматурга, першого класика нової української літератури, педагога-просвітителя, громадського діяча, домашнього вчителя, наглядча „Будинку виховання бідних дворян”, попечителя „Богоугодного заведення” (чим зробив певний внесок у вдосконалення навчально-виховного процесу та розвитку прогресивних педагогічних ідей), директора Полтавського театру, автора поеми „Енеїда”, п'єс „Наталка Полтавка”, „Москаль-чарівник”, що дали початок новій українській драматургії.

– **90 років** від дня народження **Олени Михайлівни Апанович** (1919–2000), українського історика-медієвіста, письменниці, філолога, науковця Інституту історії АН УРСР, ЦНБ АН УРСР (нині – Інститут рукописів Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського), автора статей і монографії про академіка В. Вернадського, праць з історії українського середньовіччя, зокрема Козацької доби, оповідань з історії для дітей тощо, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка і Фондації Омеляна і Тетяни Антоновичів (США).

- 10.09 – **80 років** від заснування (1929) Харківської державної академії культури на базі Харківського інституту культури, що до листопада 1964 р. називався Харківський державний бібліотечний інститут, нинішня назва з червня 1998 р.
- **115 років** від дня народження **Олександра Петровича Довженка** (1894–1956), українського кінорежисера, письменника, художника-графіка, громадського діяча, фундатора національного кінематографа, заслуженого діяча мистецтв, народного артиста РРФСР, учителя за фахом (учителював в училищах Житомира), секретаря Київського губернського відділу народної освіти, автора шедеврів світового кінематографа „Звенигора”, „Арсенал”, „Земля”, першого звукового фільму „Іван”, кіноповісті „Україна в огні”.
- 11.09 – **285 років** від дня народження **Йогана Бернгарда Базедова** (1724, ін. 1723–1790), німецького педагога, основоположника педагогічної течії філантропізму, пропагандиста ідей Я. Коменського, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, прихильника використання ручної праці з метою виховання, активних методів навчання з використанням екскурсій та ігор, засновника виховного закладу – „школи людинолюбства та добрих звичаїв” – філантропін, для реалізації своїх ідей на практиці, автора праць „Представлення друзям людини”, „Методичне керівництво для батьків і матерів сімейств і народів”, „Керівництво з початкового навчання” (в 4-х т.).
- **145 років** від дня народження **Павла Арсеновича Грабовського** (1864–1902), українського поета, публіциста, перекладача, політичного діяча, учасника Харківської групи організації „Чорний переділ”, автора збірок поезій „Пролісок”, „З півночі”, „Кобза”, творів педагогічного змісту „Дещо про освіту на Україні”, „О

развитии школьного образования в Ахтырском уезде Харьковской губернии”, „Лист до молоді української” та циклу віршів для дітей „В школу”, „Сироти”, „До дітей”, „Дітям”.

12.09 – День фізичної культури і спорту.

– День українського кіно.

13.09 – **175 років** від дня народження **Анатолія Патрикійовича Свидницького** (1834–1871), українського письменника, педагога, етнографа, фольклориста, публіциста, громадського діяча, члена Київської громади, учителя-методиста з української та російської мов Миргородської повітової школи, організатора недільних шкіл і громадської бібліотеки в Миргороді, автора підручників для початкової школи з української мови, „Русской азбуки. Руководство для учащихся” і „Русской азбуки. Руководство для преподавателей”, роману-хроніки „Люборацькі”, фольклорно-етнографічних нарисів „Відьми, чарівниці й опирі”, „Злий дух”, „Великдень у подолян”, оповідань, віршів тощо.

– **115 років** від дня народження **Джона Бойнтон Прістлі** (1894–1984), англійського письменника, есеїста, критика, драматурга, радіокоментатора Бі-Бі-Сі, автора романів „Улица Ангела”, „Затемнение в Гретли”, „Яркий день”, „Волшебники”, п’єс „Ракитовая роща”, „Опасный поворот”, „Стеклоклетка”.

15.09 – **10 років** тому (1999) постановою Кабінету Міністрів України затверджено „Національну програму патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства”.

- 15.09 – **220 років** від дня народження **Джеймса Фенімора Купера** (1789–1851), американського письменника-романтика, автора 32 пригодницьких романів, зокрема „Піонери”, „Останній із могікан”, „Прерія”, „Звіробій”, більше 10 томів описів подорожей по європейських країнах, публіцистичних творів тощо.
- **205 років** від дня народження **Михайла Олександровича Максимовича** (1804–1873), українського учено-енциклопедиста, природознавця, історика, фольклориста, етнографа, письменника, педагога-просвітителя, бібліографа, першого ректора і професора Київського університету св. Володимира, одного із основоположників нової української бібліографії, упорядника книжкового фонду бібліотеки Московського університету для систематичної каталогізації, автора праць з ботаніки, зоології, літератури, лінгвістики, книжки з бібліографії і книгознавства „Книжная старина южнорусская”, збірник „Малороссийские песни”, „Украинские народные песни”, „Дни и месяцы украинского селянина”, упорядника і видавця трьох книг альманаху „Киевлянин”, двох – альманаху „Украинец”, що започаткували розвиток української журналістики.
- 17.09 – **145 років** від дня народження **Михайла Михайловича Коцюбинського** (1864–1913), українського письменника, мислителя революційно-демократичного напрямку, освітянського громадського діяча, публіциста, народного вчителя, голови товариства „Просвіта”, автора статей та художніх творів про безправне становище народних учителів, з питань існуючої системи виховання і навчання дітей, навчання рідною мовою, значення літератури для дітей, дитячої книжки, що повинна бути для них „підручником життя”, зокрема „Андрій Соловейко, або Вченіє світ, а невченіє тьма”, „Маленький грішник”, „Шкільна справа”, „До проблеми про самостійність малоросійської мови” та для найменших – „Про двох

цапків”, „Дві кізочки”, „Десять робітників”, „Івасик та Тарасик” та ін.

- 17.09 – **135 років** від дня народження **Володимира Федоровича Дурдуківського** (1874–1938), українського педагога-практика, літературознавця, освітнього діяча, викладача історії жіночої гімназії Євсеевої, члена Київської громади, співробітника журналу „Киевская старина”, одного із засновників Київської „Просвіти” та Всеукраїнської спілки вчителів і діячів народної освіти, члена редколегії педагогічного часопису „Вільна українська школа”, автора проекту програми для досвідної роботи у справі вивчення ланкової системи праці у трудовій школі, директора Першої української гімназії ім. Т. Г. Шевченка в Києві, члена Центральної Ради й уряду УНР, керівника науково-педагогічної комісії ВУАН, автора статей з питань діяльності національної школи, гармонійного розвитку людини, створення нової за змістом і методами праці школи, зокрема „Дитяче шкільне самоврядування”, „Нові українські школи”, „З практики трудової школи”, „Шевченківська школа: З досвіду школи ім. Т. Шевченка” та інших праць.
- 18.09 – **190 років** від дня народження **Жана Бернара Фуко** (1819–1868), французького фізика-експериментатора, члена Паризької АН і Лондонського королівського товариства, члена-кореспондента Берлінської і Петербурзької АН, винахідника „маятника Фуко”, що підтверджує факт добового обертання Землі навколо своєї осі, автора праць з оптики, механіки, електромагнетизму тощо.
- **80 років** від дня народження **Алли Олександрівни Горської** (1929–1970), української художниці і діячки правозахисного руху 60-х років в Україні, члена Спілки художників України, керівника художньої секції Клубу творчої молоді, автора монументальних творів-мозаїки та

розпису в Києві, Донецьку, Маріуполі, Краснодарі, що внесені до Державного реєстру пам'яток монументального мистецтва. Здогадки навколо трагічної смерті художниці лунають і до сьогодні.

19.09 – День винахідника і раціоналізатора.

– **190 років** від дня народження **Олександра Івановича Павловича** (1819–1900), українського поета, просвітителя, педагога, громадського діяча, літературно-громадського діяча Закарпаття („будителя”), автора проекту організації вчительської семінарії та педагогічного інституту, збірки віршів „Песник для маковицкой русской детвы”, творів з життя селян.

20.09 – **200 років** від дня народження **Нестора Васильовича Кукольника** (1809–1868), російського письменника (українського походження), видавця „Художественной газеты”, автора драми „Торквато Тассо”, історичних п'єс „Рука всевышнего отечество спасла”, „Роксолана”, „Эвелина де Вальероль”, повістей і оповідань епохи Петра I, зокрема „Максим Сазонтович Березовський” (укр. і рос. композитор), автора текстів романсів і пісень М. І. Глинки („Сомнение”, „Прощальная песня”, „Жаворонок”) та драми „Князь Холмский”.

– **80 років** від дня народження **Івана Олексійовича Світличного** (1929–1992), українського поета, літературознавця, критика, правозахисника, відповідального секретаря журналу „Радянське літературознавство”, завідувача відділу критики журналу „Дніпро”, науковця Інституту літератури й Інституту філософії АН, організатора культурного й наукового життя творчої молоді, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка (посмертно).

21.09 – Різдво пресвятої Богородиці. Друга Пречиста.

- 21.09 – **Міжнародний день миру.**
- 22.09 – **День партизанської слави.**
- 23.09 – **20 років** тому (1989) вийшов у світ перший номер „Слова” – періодичного видання Товариства української мови ім. Т. Шевченка.
- **180 років** від дня народження **Фрідріха Дітгеса** (1829–1896), німецького педагога, керівника ліберального німецького і австрійського учительства, учителя народних шкіл, директора вчительської семінарії і шкільного інспектора, керівника учительського інституту у Відні, видавця журналу „Педагогіум”, послідовника Коменського, Песталоцці, Дістервега, автора посібників з методики початкової освіти, історії і теорії навчання та виховання для вчителів і вихователів, зокрема „Історія виховання і навчання”, „Нариси педагогіки”, „Методика початкового навчання” та ін.
- **125 років** від дня народження **Якіма Яреми** (1884–1964), українського літературознавця, етнопсихолога і педагога, дійсного члена НТШ, учителя гімназій Тернополя і Львова, професора кафедри філософії, згодом кафедри педагогічної психології Українського педагогічного інституту ім. М. Драгоманова в Празі, автора наукових праць і підручників з літературознавства, психології та лінгвістики.
- **75 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Ільницького** (1934), українського літературознавця, критика, поета, перекладача, професора Львівського університету ім. Івана Франка, члена-кореспондента НАН України, заступника головного редактора журналу „Жовтень” (нині „Дзвін”), автора поетичних збірок „Земні артерії”, „Мозаїка доріг”, „За роком рік”, праць з історії

українського письменства, літературно-критичних статей, портретів і нарисів, лауреата премій ім. О. І. Білецького, ім. І. Я. Франка, ім. Богдана Лепкого.

25.09 – **155 років** тому (1854) під час Кримської війни (1853–1856) почалася героїчна оборона Севастополя.

26.09 – **Європейський день мов.**

– **255 років** від дня народження **Жозефа Луї Пруста** (1754–1826), французького хіміка, члена французької АН, творця закону сталості складу хімічних сполук.

– **200 років** від дня народження **Філіпа фон Жоллі** (1809–1884), німецького фізика-експериментатора, професора Гейдельберзького і Мюнхенського університетів, засновника першої в Німеччині університетської фізичної лабораторії, творця пружинних ваг, пневматичної машини і евидиометра, автора праць з питань механіки, молекулярної фізики, фотометрії (удосконалив повітряний термометр, визначив коефіцієнт розширення повітря, масу і густину Землі).

– **160 років** від дня народження **Івана Петровича Павлова** (1849–1936), російського вченого-фізіолога, академіка Петербурзької АН і АН СРСР, лауреата Нобелівської премії (1904), основоположника вчення про вищу нервову систему, фахівця трьох напрямів – фізіології кровообігу, фізіології травлення та вищої нервової діяльності, розробника методу умовних рефлексів, вчення про дві сигнальні системи, типи нервової системи, що відіграло велику роль у розвитку фізіології, медицини, психології і педагогіки, засновника найбільшої фізіологічної школи в СРСР, почесного члена багатьох іноземних академій, університетів і наукових товариств, у галузі фізіології затверджена премія ім. Павлова та Золота медаль його імені.

27.09 – День туризму.

– **120 років** від дня народження **Олександра Костьовича Дорошкевича** (1889–1946), українського літературознавця, педагога, критика, автора підручника з історії української літератури, праць про творчість Т. Шевченка, Марка Вовчка, М. Коцюбинського та інших діячів письменства.

28.09 – **5 років** тому (2004) Указом Президента України затверджено „Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту”.

– **1918** – народився **Василь Олександрович Сухомлинський**, видатний український педагог-гуманіст, мислитель, дитячий письменник, фахівець в галузі теорії й методики виховання дітей у школі та родині, заслужений вчитель УРСР, директор Павлиської середньої школи, що на Кіровоградщині, лауреат Державної премії УРСР, помер у 1970 р.

– **80 років** від дня народження **Дмитра Васильовича Павличка** (1929), українського поета, літературознавця, критика, перекладача, громадського і державного діяча, головного редактора журналу „Всесвіт”, автора поетичних збірок, статей, есе, кіносценаріїв („Сон”, „Захар Беркут”), пісень („Два кольори”, „Лелеченьки”), лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка.

30.09 – Всеукраїнський день бібліотек.

– Свято Віри, Надії, Любові та їхньої матері Софії.

ЖОВТЕНЬ

У жовтні відзначається:

- **50 років** від створення (1959) Українського відділення Товариства психологів, основними завданнями якого стали розвиток психологічної науки і практичної психології, обмін досвідом, проведення організаційно-методичних заходів психологів освітянських закладів, пропагування психологічних знань, організація і проведення конгресів, симпозіумів, конференцій та видання їх матеріалів.
- **10 років** від виходу (1999) наукового інформаційного журналу „Новий колегіум”, що видається за сприяння Ради ректорів Харківського вузівського центру.

1.10 – Міжнародний день музики.

- **50 років** тому (1959) у Києві створено Товариство культурних зв'язків з українцями за кордоном.

2.10 – **170 років** від дня народження **Остапа Михайловича Левицького** (1839–1903), українського поета, перекладача, редактора, вчителя шкіл Ярослава і Станіслава, автора творів польською і українською мовами, статті „Південноруська жінка в XVI – XVII ст.”

140 років від дня народження **Мохандаса Ганді** (1869–1948), індійського філософа і педагога, релігійного та національного лідера, засновника філософського вчення „гандизму”, реформатора індуїзму, духовного провідника, удостоєного почесного імені Махатма („Велика душа”), одного із засновників „Асоціації з питань освіти індійців” та школи „Фенікс”, що діяла на основі його принципів виховання, автора праць „Індійське самоуправління”, „Освіта на рідних мовах”, „Існуюча система освіти”, „План національної освіти”, „Ідеальна початкова школа для дітей”

та ін.

- 3.10 – **130 років** від дня народження **Володимира Вікторовича Дорошенка** (1879–1963), українського літературознавця, історика літератури, бібліографа, громадського та політичного діяча, одного із засновників і члена президії „Союзу визволення України”, директора бібліотеки НТШ у Львові, редактора календаря-альманаха „Дніпро”, керівника канцелярії секретаря УАН А. Кримського, автора праць із шевченкознавства, історії Української літератури XIX–XX ст., книгознавства, історії НТШ та товариства „Просвіта”, бібліографічних покажчиків творів Т. Шевченка, І. Франка, О. Кобилянської, українських перекладів М. Гоголя, Л. Толстого, Й.-В. Гете та ін. Від 1949 р. на еміграції в Німеччині, згодом у США.
- 4.10 – **День працівників освіти.**
- **15 років** тому (1994) видано Указ Президента України від 11.09 про щорічне відзначення Дня учителя – професійного свята працівників освіти (перша неділя жовтня).
- **415 років** тому (1594) у Брацлаві (тепер Вінницька обл.) почалося народне повстання під проводом Северина Наливайка.
- 5.10 – **Міжнародний день учителів.**
- **165 років** від дня народження **Євгена Андрійовича Фенцика** (1844–1903), українського письменника та освітнього діяча в Закарпатті, видавця журналу „Листок”, автора повісті „Жебраки духом”, оповідання „Учитель неборак”, підручників для народних шкіл тощо.
- **110 років** від дня народження **Олекси Стефановича** (1899–1970), українського поета, співця Волині.

- 5.10 – **100 років** від дня народження **Богдана-Ігоря Антонича** (1909–1937), українського поета, лірика-філософа, автора поетичних творів, позначених міфософічним ставленням до природи, сповнених образами лемківського язичництва та філософським осмисленням, зокрема збірок поезій „Книга Лева”, „Три перстені”, „Зелена Євангелія”, „Ротації” та ін.
- 6.10 – **550 років** від дня народження **Мартіна Бехайма** (Мартініус де Богемія, 1459–1507), німецького картографа, мореплавця, навігатора.
- 7.10 – **145 років** від дня народження **Сергія Павловича Шелухина** (1864–1938), українського вченого, педагога, письменника, археолога, історика і журналіста, громадсько-політичного діяча, члена Союзу українських автономістів-федералістів, Української Центральної Ради, члена української делегації на Паризькій мирній конференції, професора права Українського вільного університету в Празі (з 1921 р. на еміграції).
- **140 років** від дня народження **Євгена Олексійовича Зв’ягінцева** (1869–1945), російського педагога, краєзнавця-методиста, діяча народної освіти Росії, редактора відділу підручників у видавництві І. Д. Ситіна, викладача шкільної статистики, краєзнавства і методики позашкільної освіти університету Шанявського і учительських курсів, автора праць з питань педагогіки, історії і статистики народної освіти, школознавства, історії Москви, укладача підручників, навчальних і методичних посібників для початкової школи з арифметики, історії тощо, одного із організаторів і редактора відривного „Учительського календаря”, що містив замітки, визначні дати та події з життя вчителів і народної освіти.
- 9.10 – **135 років** від дня народження **Миколи Костянтиновича Реріха** (1874–1947), російського живописця, мандрівника, археолога, громадського діяча.

- 9.10 – **105 років** від дня народження **Миколи Платоновича Бажана** (1904–1983), українського поета, перекладача, державного і громадського діяча, академіка АН УРСР, голови урядових комісій з охорони пам’яток історії та культури України, голови Спілки письменників України, головного редактора „Української Радянської енциклопедії” (нині – видавництво „Українська енциклопедія ім. М. Бажана”), лауреата Державної премії СРСР (1945), Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка (1965, 1971), Героя Соціалістичної Праці, автора збірок поезій, поеми „Політ крізь бурю”, літературно-критичних публікацій, перекладів тощо.
- 10.10 – **120 років** від дня народження **Михайла Панасовича Драй-Хмари** (1889–1939), українського поета-неокласика, перекладача, філолога та літературознавця, професора Київського інституту народної освіти, завідувача кафедри українознавства Кам’янець-Подільського університету, співробітника ВУАН, автора збірки поезій „Проростень”, монографії „Леся Українка”, наукових праць, перекладів українською мовою карело-фінського епосу „Калевала”, творів російських та зарубіжних письменників.
- **100 років** від дня народження **Рене Заззо** (1909–1996), французького психолога, керівника лабораторії з вивчення психобіології дитини, представника школи Валлона – французької генетичної психології, професора Вищої школи практичних знань, дослідника проблем розвитку близнят (їх взаємовідносин один з одним і навколишнім середовищем, формування їх як особистостей).
- 11.10 – **150 років** тому (1859) у Києві на Подолі відкрито першу недільну школу в приміщенні Дворянського училища.
- **275 років** від дня народження **Фрідріха Еберхарда Рохова** (1734–1805), німецького педагога-філантропіста, реформатора й організатора народних шкіл, прихильника Й. Б. Базедова,

автора оригінальної книги для читання „Друг дітей”, посібників для вчителів „Опыт учебника для детей крестьян, или Пособие для учителей низших и сельских школ”, „Инструкции для сельских учителей” та ін.

12.10 – **90 років** тому (1919) Директорія УНР затвердила Закон „Про організацію однорічних педагогічних курсів для підготовки учителів середніх шкіл”.

– **75 років** від дня народження **Юрія Миколайовича Щербака** (1934), українського прозаїка, драматурга, поета, громадсько-політичного діяча, доктора медичних наук, Повноваженого Посла в Ізраїлі, США, Канаді, Міністра охорони навколишнього середовища, автора повісті „Як на війні”, п’єс „Сподіватись”, „Стіна”, романів „Бар’єр несумісності”, „Причини і наслідки”, „Чорнобиль”, низки сценаріїв художніх та документальних фільмів, лауреата літературної премії ім. Ю. Яновського.

14.10 – **Покрова Пресвятої Богородиці.**

– **День українського козацтва.**

– **145 років** від дня народження **Стефана Жеромського** (1864–1925), польського письменника-реаліста, перекладача, автора повісті „Промінь”, романів „Бездомні”, „Попіл”, „Вірна ріка”, „Провесна” та ін.

15.10 – **Міжнародний день демократії.**

– **200 років** від дня народження **Олексія Васильовича Кольцова** (1809–1842), російського поета, автора текстів пісень, що стали народними, віршів про долю російського та українського народів.

– **195 років** від дня народження **Михайла Юрійовича Лермонтова** (1814–1841), російського поета-романтика,

прозаїка, талановитого художника, який залишив чимало картин та малюнків, автора громадсько-філософської лірики, поем, драм („Маскарад”, „Хаджі Абрек”, „Мцирі”, „Демон”), славнозвісного роману „Герой нашого часу” та ін.

15.10 – **165 років** від дня народження **Фрідріха Ніцше** (1844–1900), німецького філософа, професора класичної філології Базельського університету, представника ірраціоналізму та волюнтаризму, одного із засновників „філософії життя”, автора нової парадигми культурно-філософської орієнтації, творів „Народження трагедії”, „По той бік добра і зла”, „Так казав Заратустра”, „Антихристиянин” та ін.

– **155 років** від дня народження **Оскара Фінгала Вайльда** (Уайльд; 1854–1900), англійського письменника (ірландського походження), поета-символіста, журналіста, драматурга, прозаїка, який найповніше втілює у своїй творчості художні принципи англійського естетизму, автора філософського роману „Портрет Доріана Грея”, комедій „Ідеальний чоловік”, „Як важливо бути серйозним”, ліричних казок, автобіографічної поеми „Балада Редінгської тюрми”.

16.10 – **90 років** від заснування (1919) Житомирського педагогічного інституту, нині – Житомирський державний університет ім. Івана Франка.

– **100 років** від дня народження **Всеволода Арутюновича Лазаряна** (1909–1978), українського фізика, академіка АН Української РСР, керівника Дніпропетровського відділення Інституту механіки АН УРСР, фахівця в галузі загальної і будівельної механіки, теорії коливань і теорії моделювання, заслуженого діяча науки Української РСР.

– **80 років** від дня народження **Вілена Митрофановича Струтинського** (1929–1993), українського фізика-теоретика, члена-кореспондента АН УРСР, завідувача

відділу Інституту ядерних досліджень НАН України, автора праць з теорії структури і взаємодії складних атомних ядер. Ці праці привели до зміни класичного уявлення про процес поділу ядер.

- 17.10 – **195 років** від дня народження **Якова Федотовича Головацького** (1814–1888), українського історика, етнографа, поета і педагога, професора української мови і літератури Львівського університету, одного із засновників і члена „Руської трійці”, співавтора збірника „Русалка Дністровна”, голови та бібліотекаря Віленської археографічної комісії, збирача українських і російських історико – етнографічних та мовознавчих матеріалів, автора „Граматики руського язика”, праць „О літературноумственном движеніі русинов”, „Карпатская Русь”, „Народные песни Галицкой і Угорской Руси”.
- 19.10 – **20 років** від створення (1989) Національної асоціації українознавців (НАУ).
- **1918** – Українська Національна Рада проголосила Західноукраїнську Народну Республіку (ЗУНР) – Українську державу на всій українській етнічній території Галичини, Буковини й Закарпатської України.
 - **130 років** від дня народження **Миколи Володимировича Порша** (1879–1944), українського політичного і державного діяча, вченого-економіста, публіциста, члена Центральної та Малої Рад, посла УНР у Німеччині.
- 20.10 – **170 років** від дня народження **Григорія Захаровича Врецьони** (1839–1901), українського педагога, громадсько-просвітницького діяча, учителя й управителя двокласної школи у Підгірцях Золочівського повіту, заступника управителя школи вправ при чоловічій учительській семінарії у Львові, активного діяча товариства „Просвіта”, Руського товариства педагогічного, шкільного товариства

„Поміч”, видавця і редактора „Шкільної часописі”, автора педагогічних статей „Які учителі, такі і школи”, „Новомодні основи виховання”, „Руська образцева школа”, „Зоня. Безплатна вчителька” (повість) та ін.

20.10 – **155 років** від дня народження **Жана Артюра Рембо** (1854–1891), французького поета-символіста, талант якого відкрив нові обрії у розвитку поетичного мистецтва.

– **150 років** від дня народження **Джона Дьюї** (1859–1952), американського психолога, педагога, філософа, ідеолога педоцентричної теорії і методики навчання, одного з провідних представників прагматизму, професора педагогіки і філософії Чиказького університету і засновника експериментальної новаторської школи-лабораторії при цьому університеті, професора філософії Мічиганського, Міннесотського та Колумбійського університетів, автора книг „Школа і суспільство”, „Школа і дитина”, „Моє педагогічне кредо”, де ідеї педоцентризму набули оновленого звучання і вираження у поняттях прагматичної філософії, теорія прагматизму була доповнена новим напрямом – інструменталізмом. Ідеї Дьюї справили значний вплив на педагогічну практику і теорію не лише в США, а й багатьох країнах світу, так новації в українській школі 20-х рр. ХХ ст. – метод проектів, комплексна система навчання засновувались на педагогіці Дьюї.

21.10 – **225 років** тому (1784) було засновано (цісарським декретом) Львівський університет, що наділявся такими ж правами, як і інші університети Австрійської держави. Існує думка, що університет у Львові створено в 1661 р.

– **20 років** тому (1989) відбулися збори відновленого Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка (НТШ) у Львові.

22.10 – **115 років** від дня народження **Віктора Платоновича Петрова** (псевд. В. Домонтович, Віктор Бер; 1894–1969),

українського письменника, етнографа, вченого, археолога, літературознавця, наукового співробітника і керівника етнографічної комісії Всеукраїнської академії наук (ВУАН), автора праць з археології, історіософії, етногенезу слов'ян, етнографії українців, зокрема „Сучасний образ світу”, „Походження українського народу”, „Історіософічні етюди”, „Християнство і сучасність”, повістей „Без ґрунту”, „Доктор Серафікус”, „Болотяна Лукроза”, творів про Г. С. Сковороду, М. В. Гоголя, Т. Г. Шевченка та інших діячів української культури. Життя вченого – безкінечні загадки, у його коротких автобіографіях – одні недовомовленості.

24.10 – День Організації Об'єднаних Націй (ООН).

– **225 років** від заснування (1784, декретом цісаря Австро-Угорщини) Академічної гімназії у Львові – найстарішої гімназії в Україні. Мовою викладання була латинська (до 1849 р.), згодом – німецька, з 1873 р. – українська. Першим директором-українцем гімназії був Василь Ільницький (1823–1895). У 1992 р. середню школу № 1 було реорганізовано знову в гімназію.

25.10 **150 років** від початку (1859) „азбучної війни” у Галичині. Протести спричинені проектом австрійського уряду запровадити латинський правопис для української абетки (у 1861 р. розпорядження було відмінено). Події описані у праці І. Франка „Азбучна війна в Галичині”.

– **70 років** від дня народження **Василя Тимофійовича Скуратівського** (1939–2005), українського вченого, літератора, журналіста, народознавця, автора праць „Берегиня”, „Дідух”, „Український рік”, „Святвечір”, що стали посібниками з відродження найкращих традицій українського народу й започаткували у школах та вищих навчальних закладах уроки народознавства.

- 26.10 – **145 років** від дня народження **Євгена Пилиповича Вотчала** (1864–1937), українського фізіолога рослин, академіка АН УРСР, професора Київського політехнічного інституту, основоположника терпентинного виробництва в СРСР, одного з фундаторів Наукового інституту селекції у Києві, засновника школи українських фізіологів рослин.
- **95 років** від дня народження **Петра Володимировича Жура** (1914–2002), українського письменника, літературознавця, перекладача, громадського діяча, заступника головного редактора журналу „Звезда”, фахівця з питань взаємозв’язків російської, української і білоруської літератур, життєво-творчого шляху Т. Шевченка, одного із організаторів літературно-мистецьких вечорів та вшанувань пам’яті Т. Шевченка у Ленінграді та Україні, заслуженого працівника культури РРФСР, лауреата Державної премії ім. Т. Шевченка, одного з авторів „Шевченківського словника”, автора творів „Дума про огонь”, „Труды и дни Кобзаря”, „Лесин Петербург”, „Третя зустріч” та ін.
- 27.10 – **90 років** від дня народження **Івана Лисяка-Рудницького** (1919–1984), українського історика і педагога, викладача історії у Ля Саль Коледж (Філадельфія, США) та Американському університеті у Вашингтоні, професора Альбертського університету та одного із засновників Українських студій при ньому, члена НТШ і Української вільної АН, автора праць з історії України, української політичної думки XIX–XX ст., „Історичних есе” у 2-х т. тощо. З 1940 р. в еміграції.
- 28.10 – **65 років** тому (1944) завершено визволення України від німецько-фашистських загарбників.
- **20 років** тому (1989) Верховною Радою УРСР було ухвалено Закон УРСР „Про мови в Українській РСР” – перший в історії УРСР закон про правовий статус і порядок використання української мови та інших мов у республіці.

Закон набув чинності з 1 січня 1990 р.

- 28.10 – **540 років** від дня народження **Еразма Роттердамського** (1469, ін. 1466–1536), голландського мислителя, вченого-гуманіста, письменника-сатирика, богослова, філософа епохи Відродження, автора творів „Похвала □зику□□і”, „Презирство світу”, „Домашні бесіди”, „Про свободу волі”. Багато уваги надавав педагогічним питанням, зокрема вихованню у дітей з раннього дитинства моральності й благочестя, критикував зміст і схоластичні методи навчання в школах того часу, був прихильником м’якої дисципліни.
- 30.10 – **10 років** тому (1999) Кабінетом Міністрів України прийнято постанову „Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України”, на базі наукової бібліотеки Інституту педагогіки АПН України та Центральної освітнянської бібліотеки Міністерства освіти України, що ліквідувалися. Нині – Державна науково-педагогічна бібліотека □зи. В. О. Сухомлинського АПН України.

ЛИСТОПАД

У листопаді відзначається

- **90 років** від опублікування (1919) „Проекту Єдиної школи на Україні”, в якому висвітлено загальні засади шкільної реформи, шляхи творення нової загальноосвітньої школи (Кам’янець-Подільський).
- 1.11 – **1991** – Верховна Рада України ухвалила „Декларацію прав національностей України”.
- **70 років** від прийняття (1939) Верховною Радою СРСР Закону про включення Західної України у складі Української РСР до СРСР.

- 2.11 – **125 років** від дня народження **Олександра Івановича Білецького** (1884–1961), українського літературознавця, історика літератури, академіка АН СРСР, АН УРСР, заслуженого діяча науки УРСР, викладача Харківського і Київського університетів, головного редактора журналу „Радянське літературознавство”, директора Інституту літератури □зи. Т. Г. Шевченка АН УРСР, одного із кращих знавців античної та західноєвропейської літератур, вперше в радянській Україні поставив питання про світове значення української літератури, її місце у світовому літературному процесі, автора праць з проблем теорії літератури, історії вітчизняної і зарубіжної літератур, підручників і хрестоматій для вищої і середньої шкіл.
- 3.11 – **95 років** від дня народження **Олега Павловича Куща** (1914–1984), українського бібліографа і літературознавця, заступника директора Львівської наукової бібліотеки, директора Львівського обласного архіву, фахівця в галузі української літературної бібліографії та міжнародних бібліографічних зв’язків, пропагандиста творчості українських, російських і зарубіжних письменників, автора праць з питань бібліографії, бібліотекознавства, книгознавства, покажчиків, присвячених письменникам І. Франку, О. Кобилянській, О. Маковею, В. Стефанику та іншим українським письменникам, укладача бібліографічних покажчиків „Російська література в українських перекладах і критиці”, „Лауреати Нобелівських премій з літератури”, „Львівська наукова бібліотека □зи. В. Стефаника АН УРСР (1940 – 1980)” та ін.
- 5.11 – **165 років** від дня народження **Дмитра Івановича Тихомирова** (1844–1915), російського педагога, освітнього та громадського діяча, теоретика і організатора початкового навчання, керівника однієї з перших у Росії вечірніх фабричних шкіл для робітників у Москві, жіночих курсів Товариства виховательок і вчительок, що готували педагогів

молодших класів, учителів-предметників, працівників дошкільних закладів; редактора журналу „Детское чтение”, укладача і видавця посібників і підручників для народних шкіл – „Азбука правописания”, „□зика□...” (витримав 16 видань), читанка „Весенние всходы” (перевидавалася 50 разів), „Методика обучения родному □зикау”, „По поводу обучения письму” та інших праць з методики початкового навчання.

- 5.11 – **115 років** від дня народження **Анатолія Олександровича Смирнова** (1894–1980), російського психолога, заслуженого діяча науки РРФСР, доктора педагогічних наук, професора, одного із засновників радянської психологічної науки, дійсного члена АПН РРФСР та АПН СРСР, першого президента Товариства психологів СРСР, засновника і редактора журналу „Вопросы психологии”, автора праць із проблем загальної, вікової і педагогічної психології, історії психології, співавтора підручника з психології для педагогічних вузів.
- 6.11 – **1943** – День визволення Києва.
- 7.11 – **75 років** від дня народження **Григорія Дем’яновича Зленка** (1934), українського письменника, літературознавця, бібліографа, завідувача редакційного відділу Одеської державної наукової бібліотеки ім. О. М. Горького, члена Національної спілки письменників України, автора книг „Берег Пушкина”, „Леся Українка в Одесі”, „Одесские тетради”, упорядника і наукового редактора бібліографічних покажчиків „Степан Петрович Ковганюк” „Іван Франко в Одесі”, „О. С. Пушкин в Одесі”, „Перші українські видавництва Одеси” та ін.
- 8.11 – **110 років** від дня народження **Дмитра Федотовича Ніколенка** (1899–1993), українського психолога, фундатора української психологічної школи, заслуженого працівника вищої школи України, професора Київського педагогічного

інституту ім. О. М. Горького, талановитого вчителя і викладача, автора праць з проблем загальної, вікової і педагогічної психології, психології праці, профорієнтації.

9.11 – **День української писемності та мови.**

– **День Преподобного Нестора Літописця.**

10.11 – **250 років** від дня народження **Йоганна-Фрідріха Шиллера** (1759–1805), німецького поета-гуманіста, драматурга, філософа, теоретика мистецтв, історика, представника європейського Просвітительства, автора першої німецької політичної драми „Підступність і любов”, соціально-філософської трагедії „Дон Карлос”, трагедій на історичну тематику „Валленштейн” (трилогія), „Марія Стюарт”, „Орлеанська дівка”, „Мессінська наречена”, народної драми „Вільгельм Телль” тощо.

11.11 – **120 років** від дня народження **Остапа Вишні** (П. М. Губенко; 1889–1956), українського письменника-сатирика і гумориста, перекладача, члена літературних груп „Профлітфронт”, „Літературний ярмарок” та Спілки радянських письменників України, автора збірок гумористичних оповідань „Самостійна дірка”, „Весна – красна”, „Вишневі усмішки”, „Великі ростять”, перекладів творів М. Гоголя, А. Чехова, В. Маяковського, Я. Гашека, Марка Твена, О’Генрі та ін. (У 1933 р. безпідставно заарештований і засуджений до 10 років концтаборів, реабілітований 1955 р.).

12.11 – **135 років** від дня народження **Івана Опанасовича Шовгеніва** (1874–1943), українського вченого, інженера-гідролога, викладача теорії водних сполучень Московського інженерного училища і Петербурзького політехнічного інституту, професора і викладача інженерного факультету Київського політехнічного інституту, ректора Української господарської академії в Подєбрадах (тут навчалась його

донька Олена Теліга – відома поетеса, палкий патріот України), одного з організаторів Українського чорноморського інституту у Варшаві, автора підручників і наукових розвідок „Аналітична геометрія на площі”, „Гідравліка”, „Водне господарство”.

15.11 – День працівників сільського господарства.

– **70 років** тому (1939) Верховна Рада УРСР ухвалила возз'єднати Західну Україну з Радянською Україною.

16.11 – Міжнародний день толерантності.

– День працівників радіо, телебачення та зв'язку.

– **85 років** тому (1924) з Харкова відбулася перша в Україні радіопередача.

17.11 – День студента.

18.11 – **150 років** від дня народження **Костя Антоновича Левицького** (1859–1941), українського політика, правознавця, публіциста, державного і громадського діяча Галичини, співзасновника і голови Національно-демократичної партії та Української Національної Ради, першого голови Державного Секретаріату ЗУНР, члена НТШ у Львові, автора праць „Історія політичної думки галицьких українців 1848–1914 рр.”, „Історія визвольних змагань галицьких українців в часи Світової війни 1914–1918 рр.” та ін.

19.11 – **75 років** тому (1934) Всеукраїнським центральним виконавчим комітетом і Радою Народних Комісарів УРСР ухвалено постанови про відповідальність за руйнування бібліотек, розкрадання і псування книг.

– **20 років** від дня перепоховання (1989) в Києві правозахисників В. Стуса, Ю. Литвина, О. Тихого, померлих

у більшовицьких концтаборах.

- 19.11 – **220 років** від дня народження **Михайла Михайловича Лучкая** (1789–1843), українського мовознавця та історика, автора „Граматики слов’яно-української”, першої порівняльної граматики церковнослов’янської та української мов.
- 20.11 – **Всесвітній день дитини.**
- **50 років** тому (1959) Генеральною Асамблеєю ООН проголошено „Декларацію прав дитини”.
- **20 років** тому (1989) резолюцією Генеральної Асамблеї ООН схвалено „Конвенцію про права дитини”.
- **195 років** від дня народження **Михайла Андрійовича Тулова** (1814–1882), українського педагога, філософа, професора російської словесності, літературознавця, учителя Вінницької гімназії, професора Ніжинського ліцею, директора Немирівської гімназії, засновника і керівника Київської педагогічної школи – першої учительської семінарії в Росії, помічника попечителя Київського учбового округу, одного з фундаторів і першого голови Історичного товариства Нестора-літописця в Києві, автора праць „Руководство к познанию родов, видов и форм поэзии”, „Народное образование в Пруссии”, „Очерк истории языкознания”, методичних посібників з навчання російської й української грамоти.
- 21.11 – **День Архістратига Михаїла, покровителя Києва.**
- **315 років** від дня народження **Вольтера** (1694–1778), французького письменника, філософа-деїста, історика, публіциста, діяча французького Просвітительства, члена Французької академії, почесного члена Петербурзької АН, автора праць „Філософські листи”, „Філософський словник”,

„Філософія історії”, трагедій „Брут”, „Заїра”, сатиричної поеми „Орлеанська дівка”, філософсько-сатиричної повісті „Кандід”, в працях „Історія Карла XII” та „Історія Росії за Петра Великого” писав про Україну.

21.11 – **120 років** від дня народження **Михайла Ілліча Ясинського** (1889–1967), українського вченого, бібліографа, першого історика і родоначальника української бібліографії, методиста-новатора і організатора бібліотечно-бібліографічної справи в Україні, автора програми вивчення історії української бібліографії для аспірантів Всенародної бібліотеки України (ВБУ) та аналогічної програми з історії російської бібліографії, науково-бібліографічного працівника наукових і редакційних установ Києва, зокрема ВБУ, наукової бібліотеки Київського університету, Київського педагогічного інституту іноземних мов, головної редакції Української Радянської Енциклопедії, автора праць з теорії, історії, методики бібліографії, підручника для упорядкування і ведення сільських бібліотек тощо.

– **85 років** від дня народження **Ігоря Івановича Корнєйчика** (1924–1974), українського літературознавця й бібліографознавця, викладача бібліографічних дисциплін Харківського бібліотечного інституту (нині – Харківська державна академія культури), фахівця з питань бібліографії художньої літератури та літературознавства, краєзнавчої бібліографії, історії української дореволюційної і радянської бібліографії, рецензента бібліографічних видань, члена вченої і редакційно-видавничої ради Книжкової палати УРСР, члена редколегії її видань „Нові книги УРСР” та „Державна бібліографія на Україні”, учасника першого видання Української Радянської Енциклопедії (УРЕ), автора монографій, брошур і лекцій з історії української бібліографії, краєзнавчої бібліографії, статей про життя і діяльність українських бібліографів, рецензій тощо.

22.11 – **День Свободи.**

- 22.11 – **5 років** тому (2004) в Україні відбулася Помаранчева революція.
- 24.11 – **15 років** тому (1994) прийнято рішення колегії Міністерства освіти України „Про поліпшення виховання, навчання, матеріального забезпечення, соціального захисту дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків”.
- **280 років** від дня народження **Олександра Васильовича Суворова** (1729, ін.1730–1800), російського полководця і військового теоретика, генералісімуса і князя, учасника численних військових походів, автора праці „Наука перемагати”.
- **160 років** від дня народження **Френсіс Елізи Бернетт** (1849–1924), американської дитячої письменниці (англійського походження), автора повістей для дітей „Волшебный сад”, „История маленького лорда”, „Маленькая принцесса”, „Таинственный сад” та ін.
- 25.11 – **125 років** від дня народження **Івана Титовича Калиновича** (1884–1927), українського бібліографа, книгознавця, видавця, перекладача, політичного і громадського діяча, слухача бібліографічних курсів Міжнародного інституту в Брюсселі (Бельгія), члена і секретаря Бібліографічної комісії НТШ у Львові, організатора видавництва „Всесвітня бібліотека”, посла (депутата) до Української національної ради ЗУНР і Трудового конгресу України, редактора газет „Дрогобицький листок” і „Наше слово”, автора праць „Переклади з української літератури”, „Покажчик авторів та їх творів у тижневику „Воля” за 1919 рік”, „Покажчик до української літератури”, „Бібліографія українознавства за 1914–1923 рр.”, „Україна в старих (німецьких, 1836–1848) часописах” та ін.

26.11 – **115 років** від дня народження **Норберта Вінера** (1894–1964), американського вченого в галузі кібернетики (сформулював основні положення) і автора праць з теорії функцій, теорії ймовірностей, квантової механіки, обчислювальної техніки і нарису „Кібернетика”.

– **100 років** від дня народження **Олександра Степановича Левади** (1909–1995), українського письменника, критика і публіциста, лауреата Державної премії УРСР □м. Т. Г. Шевченка (1971), автора драм, трагедії „Фауст і смерть”, роману „Південний захід”, збірок віршів, книг нарисів і памфлетів, ліричної повісті „Ріки, невпинна течія”, лібрето до опери „Арсенал”, кіноповісті „Родина Коцюбинських” тощо.

– **75 років** від дня народження **Юрія Тимоновича Литвина** (1934–1984), українського поета, публіциста, гуманіста і мислителя, діяча правозахисного руху 70–80 рр., члена української групи сприяння виконанню Гельсінських угод (УГГ), автора збірок поезій „Трагічна галерея”, „Передчуття”, збірки публіцистики „Люблю – значить живу”, праць „Тези про державу”, „Записки робітника”, статті „Правозахисний рух на Україні, його засади та перспективи”. З прожитих неповних 50 років поет 20 років провів у тюрмах і таборах, його прах у 1989 році перепоховано на Байковому кладовищі в Києві.

27.11 – **1895** – Встановлено Нобелівську премію.

– **140 років** від дня народження **Лідії Платонівни Демолович** (1869–1943), українського педагога, методиста початкової освіти, вчителя початкових шкіл Чернігова і Києва, автора і упорядника посібників і підручників для навчання грамоти, зокрема „Букваря”, що витримав 19 видань.

– **130 років** від дня народження **Григорія Аврамовича Чупринки** (1879–1921), українського поета-романтика, поета-бунтаря, життєвий шлях якого – вільна Україна, члена

Требухівського комітету соціал-демократичної партії, автора збірок поезій „Огнецвіт”, „Метеор”, „Ураган”, „Сон-трава”, поеми „Лицар – Сам”, літературно-критичних статей та рецензій.

- 27.11 – **100 років** від дня народження **Анатолія Івановича Мальцева** (1909–1967), російського математика, академіка АН СРСР, одного із засновників загальної теорії алгебраїчних систем, застосування методів математичної логіки в алгебрі, лауреата Державної премії СРСР.
- 28.11 – **День пам’яті жертв голодомору та політичних репресій.**
- 29.11 – **130 років** від дня народження **Миколи Митрофановича Крилова** (1879–1955), українського математика, академіка АН УРСР, АН СРСР, заслуженого діяча науки УРСР, автора праць з теорії інтерполяції, математичної фізики і нелінійної механіки.
- **110 років** від дня народження **Григорія Михайловича Косинки** (Стрілець; 1899–1934), українського письменника, новеліста, члена творчої групи „Гроно”, літературного угруповання „Ланка” (згодом „Марс”), автора оповідань і новел „На золотих богів”, „Заквітчений сон”, „За ворітьми”, „Мати”, „В житах”, „Політика”, „Серце”, що являють собою показовий взірць художніх шукань і знахідок.
- 30.11 – **75 років** від дня народження **Раїси Петрівни Іванченко** (1934), українського історика, публіциста, письменниці, відмінника освіти України, заслуженого діяча мистецтв України, члена Національної спілки письменників України, професора і викладача Київського інституту культури та Київського міжнародного університету, голови Київської крайової організації Всеукраїнського товариства „Просвіта” ім. Т. Шевченка, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка, автора наукових праць з української історії, в т. ч. присвячених М. Драгоманову, суспільно-політичним

рухам 60–90 рр. XIX ст., посібників, історичних романів „Гнів Перуна”, „Золоті стремена”, „Отрута для княгині”, збірок повістей, оповідань та поезій, циклу радіопередач „З історії української державності”, „Історія міфів”, історико-документальних телефільмів „Драгоманов”, „Титан”, „Історія Чорноморського флоту”.

- **60 років** від дня народження **Ярослава Михайловича Стельмаха** (1949–2001), українського драматурга, кінодраматурга, прозаїка та перекладача.

ГРУДЕНЬ

- 1.12 – **1991** – Народ України вільним волевиявленням на референдумі підтвердив Акт проголошення незалежності України.

- **Всесвітній день боротьби зі СНІДом.**

- **150 років** від дня народження **Юхима Йосиповича Січинського** (1859–1937), українського історика, педагога, краєзнавця, археолога, громадського діяча, викладача Кам’янець-Подільського інституту народної освіти, члена НТШ, засновника і завідувача Кам’янець-Подільського історико-археологічного музею та товариства „Просвіта”, приват-доцента Кам’янець-Подільського українського університету.

- **115 років** від дня народження **Шолома Ізраїлевича Ганеліна** (1894–1974), російського педагога, члена-кореспондента АПН РРФСР, доктора педагогічних наук, професора і викладача Ленінградського державного педагогічного інституту ім. О. І. Герцена, Ленінградського державного університету та Науково-дослідного інституту педагогіки АПН РРФСР, автора цілісної дидактичної концепції, праць з теорії трудової школи (оригінальної класифікації методів навчання), з розвитку методики

навчання в початковій школі XVIII–XIX ст., зокрема „Основні питання радянської дидактики”, „Історія педагогіки”, „Процес навчання та його принципи”, „Нариси з історії середньої школи в Росії” та ін.

- 1.12 – **100 років** від дня народження **Анатолія Йосиповича Кос-Анатольського** (1909–1983), українського композитора, народного артиста УРСР, викладача і професора Львівської консерваторії, лауреата Державних премій СРСР та УРСР, автора музики до опер, балетів, симфонічних творів, інструментальних ансамблів, пісень, романсів тощо.
- **85 років** від дня народження **Лідії Василівни Сохань** (1924), українського філософа, соціолога, соціального психолога, доктора філософських наук, завідувача відділу Інституту філософії ім. Г. Сковороди та Інституту соціології НАН України, засновника Київської школи соціальних психологів, дослідника проблеми становлення психології індивідуального життя особистості як самостійної галузі психології, проблем сучасної цивілізації і причетності їх до окремої людини, автора праць „Спосіб життя”, „Психологія життєвого успіху”, „Мистецтво життєтворчості особистості”, „Час нового світу і людина. Глобальні ризики цивілізації” та ін.
- 2.12 – **120 років** від дня народження **Карлтона Уошберна** (1889–1968), американського педагога, доктора педагогіки, викладача сільських шкіл, педагогічного коледжу у Сан-Франциско, керівника міської Літньої школи для вчителів, учасника організації системи шкільної освіти в Італії, творця системи навчання – Віннетка план (індивідуальне навчання), автора підручників, книги „Кращі школи”, редактора педагогічних видань.
- 3.12 – **20 років** тому (1989) у Львові відбулася конференція „Національна школа, учитель – громадськість”.

- 3.12 – **10 років** тому (1999) вийшов Закон України „Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні”.
- 4.12 – **Введення в храм пресвятої Богородиці. Третя Пречиста.**
- **125 років** від дня народження **Григорія Костянтиновича Голоскевича** (1884–1934), українського мовознавця, лексикографа, діалектолога, громадського діяча, члена української громади в Петербурзі й осередку Товариства українських поступовців, викладача української мови на таємних університетських курсах Українського клубу в Петрограді, члена Української Центральної Ради від української громади Петрограда, керівника видавничого відділу Міністерства народної освіти УНР, співредактора українських наукових словників УАН, упорядника першого „Українського правописного словника”.
- **125 років** від дня народження **Катаріни Сусанни Прічард** (1884–1969), австралійської письменниці, однієї із засновників соціально-реалістичного роману в Австралії, автора романів „Чорний опал”, „Буремні дев’яності” (трилогія), „Крилате насіння”, „Незгасиме полум’я” та інші. У 1933 році відвідала СРСР, в т. ч. Україну.
- 5.12 – **110 років** від дня народження **Григорія Силевича Костюка** (1899–1982), українського психолога, педагога, засновника української психологічної школи, фахівця з дитячої і педагогічної психології, викладача математики і директора Київської трудової школи № 61 ім. І. Франка, керівника відділу психології Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), дійсного члена АПН СРСР, заслуженого діяча науки і техніки України, професора Київського педагогічного інституту ім. О. М. Горького; одного із засновників і директора Науково-дослідного інституту психології України, що став центром теоретико-методологічних і прикладних досліджень психологічних

проблем мислення та інтелектуальних здібностей, керівництва психічним розвитком особистості тощо; розробника концептуальних положень проблем особистості, автора підручників „Психологія”, „Вікова психологія” для педагогічних інститутів, праць із питань загальної, дитячої і педагогічної психології, чотиристоронньої праці „Нариси з історії вітчизняної психології” тощо.

6.12 – День Збройних Сил України.

– **110 років** від дня народження **Олександра Оглобліна** (1899–1992), українського історика, історіографа і археографа, педагога, члена НТШ, професора Київського інституту народної освіти, Київського університету, дійсного члена Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), автора близько 700 публікацій (з 1944 року в еміграції).

– **80 років** від дня народження **Юрія Борисовича Медведєва** (1929), українського бібліографа, заслуженого працівника культури України, науковця Книжкової палати України ім. Івана Федорова, упорядника „Бібліографічного покажчика творів О. Т. Гончара”, співавтора покажчиків „Українська радянська література між III і IV з'їздами письменників”, статистичного довідника „Преса Української РСР. 1917–1966”, автора статей „Видання творів Марка Вовчка”, „Узбецька література на Україні”, „Казахська література на Україні”, ряду книгознавчих розвідок.

8.12 – **1991** – У Бресті підписано Біловезьку угоду про створення Співдружності Незалежних Держав (СНД) – Білорусі, Росії і України. СРСР припинив своє існування.

– **145 років** від дня народження **Йосипа Кіндратовича Пачоського** (1864–1942), українського і польського вченого-біолога, ботаніка, натураліста, члена Польської АН, професора Херсонського політехнічного інституту, Познанського

університету (Польща), засновника нових галузей науки – геоботаніки, фітосоціології (стадії розвитку флори та основи фітосоціології).

- 8.12 – **125 років** від дня народження **Юліана Опільського** (Юрій Львович Рудницький; 1884–1937), українського письменника, майстра історичної прози, філолога, викладача німецької мови й історії в українській гімназії Львова, автора „Підручника до науки німецької мови”, історичних творів „Іду на вас”, „Ідоли пануть”, „Вовкулака”, „Золотий Лев”, трилогії „Опирі” („Упирі”), повістей про минуле українців та інших народів.
- **85 років** від дня народження **Григорія Марковича Донського** (1924–1992), українського вченого, учителя-методиста з історії (учителював понад 30 років у харківських середніх школах), лауреата Державної премії СРСР, автора підручника „Історія середніх віків” для 6 кл. (у співавторстві), що одержав першу премію на Всесоюзному конкурсі (1960), „Всесвітня історія: середні віки” (пробний підручник для 7 кл.), дидактичних матеріалів з нової історії для 8 кл., методичних посібників для вчителів.
- 9.12 – **10 років** тому (1999) постановою Кабінету Міністрів України затверджено Статут Академії педагогічних наук України, прийнятий загальними зборами Академії 16.12.1998 року.
- 10.12 – **День прав людини.**
- 11.12 – **160 років** від дня народження **Еллен Кароліни Софії Кей** (1849–1926), шведської письменниці, громадської діячки, педагога, публіциста, прихильниці концепції вільного виховання та єдиної спільної школи для хлопчиків і дівчаток, засновника і активної діячки Шведського робітничого інституту в Стокгольмі, фахівця в галузі емансипації жінок, охорони материнства і дитинства, моралі та виховання, автора праць „Век ребенка”, „□енина.

Жизненные потребности”, „На пороге жизни”, „Мать и дитя” та ін. Педагогічні погляди отримали широку міжнародну популярність, вплинули на прихильників „нового виховання”. Завдяки старанням педагога ХХ ст. називалося „Століттям дитини”.

- 11.12 – **120 років** від дня народження **Миколи Чубатого** (1889–1975), українського вченого, історика права та церкви, педагога і публіциста, доктора філософії, громадського діяча, професора таємного Українського університету та Богословської академії у Львові, члена Наукового товариства ім. Т. Шевченка, редактора журналів „Нова Рада” і „Правда”, засновника „Дому Української Культури” в Нью-Йорку, декана права і суспільних наук Українського Католицького Університету в Римі, автора визначної праці – монографії „Київська Русь і початок трьох східнослов’янських націй”.
- 13.12 – День апостола **Андрія Первозванного**.
- 14.12 – День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на **Чорнобильській АЕС**.
- **355 років** від дня народження **Данила Павловича Апостола** (1654–1734), українського військового і державного діяча, гетьмана Лівобережної України.
- 19.12 – День Святителя і Чудотворця **Миколая**.
- **90 років** від дня народження **Миколи Олексійовича Лукаша** (1919–1988), українського перекладача, лінгвіста, педагога, знавця багатьох іноземних мов, дослідника і автора перекладів на українську мову творів світової літератури.
- 20.12 – **110 років** від дня народження **Івана Івановича Пільгука** (1899–1984), українського письменника, літературознавця,

педагога, доктора філологічних наук, професора, викладача літератури у вищих навчальних закладах Харкова і Києва, працівника Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, автора підручників з української літератури для середньої школи, посібника для студентів педагогічних інститутів „Т. Г. Шевченко – основоположник нової української літератури”, роману „Марія Заньковецька”, повістей про І. Карпенка-Карого, І. Котляревського, Ю. Федьковича, С. Руданського, Г. Сковороду та інших творців літератури і мистецтва.

21.12 – **70 років** тому (1939) президія Дніпропетровського обласного виконавчого комітету прийняла постанову „Про утворення обласного інституту вдосконалення вчителів”, нині – Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (з 1997 р.).

23.12 – **210 років** від дня народження **Карла Павловича Брюллова** (1799–1852), російського живописця, що збагатив традиції російського класицизму рисами романтизму, майстра портретного мистецтва, професора Петербурзької Академії мистецтв, автора творів „Останній день Помпеї”, „Вершниця”, „Вірсавія”, портретів В. А. Жуковського, М. А. Ланчі, інших особистостей. Брав активну участь у звільненні з кріпацтва Т. Г. Шевченка.

24.12 – **День працівників архівних установ.**

–**165 років** від дня народження **Євгена Ієронімовича Желехівського** (1844–1885), українського лексикографа, фольклориста, педагога, одного із засновників товариства „Просвіта” у Львові, викладача філологічних дисциплін в українських гімназіях Перемишля й Станіслава, автора „Малорусько-німецького словника”, „Деякі уваги про творення й збереження народних пісень руських”, публікацій про українські народні колядки і повір’я „З уст народу” тощо.

- 25.12 – **Різдво Ісуса Христа за Григоріанським календарем (новим стилем).**
- 26.12 – **150 років** від дня народження **Юліана Юліановича Кобилянського** (1859–1922), українського мовознавця-лексиколога, педагога, професора 2-ї Чернівецької гімназії, керівника українського шкільного товариства „Сковорода”, викладача класичних мов і літератур гімназій Коломиї, Сучави, Радівців, одного з перших дослідників в Україні латинської, української та грецько-української лексикографії, автора підручників з латинської мови для середніх шкіл, праць „Педагогіка для педагогічних училищ”, „Естетичне виховання в гімназії”, укладача україно-німецько-латинських словників тощо.
- 28.12 – **120 років** від дня народження **Степана Володимировича Савченка** (1889–1942), українського літературознавця і педагога, викладача Київського університету, автора наукових праць „Російська народна казка”, „Походження романських мов”, „Шевченко і світова література”, за редакцією вченого вийшли українською мовою твори Гі де Мопассана (10 т.) та збірка перекладів французьких письменників XVII ст.
- 30.12 – **115 років** від дня народження **Валентина Фердинандовича Асмуса** (1894–1975), українського і російського філософа, історика філософії, логіка, доктора філософських наук, професора, педагога, одного з провідних кантознавців, дослідника та шанувальника класичної філософії, заслуженого діяча науки РРФСР, лауреата Державної премії, першого з радянських філософів дійсного члена Міжнародного Інституту філософії в Парижі, автора праць „Діалектика Канта”, „Логіка”, „Питання теорії та історії естетики”, „Платон” та ін.
- 31.12 – **5 років** тому (2004) вийшов Наказ Міністерства освіти і науки України „Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський простір”.

III. НАУКОВЦІ АПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2009 РОКУ

Цього року виповнюється:

- **80 років** від дня народження **Євгена Васильовича Федоренка** (1929), доктора філософських наук, педагога, викладача слов'янських мов і літератур в Нью-Йоркському і Ратгерському університетах, Голови Шкільної Ради США, головного редактора журналу „Рідна школа” (США), іноземного члена АПН України.
- **70 років** від дня народження **Альберта Вадимовича Кіпи** (1939), професора із літературознавчої компаративістики, професора славістики Українського вільного університету в Мюнхені, іноземного члена АПН України, завідувача кафедри іноземних мов у Мюленберг – коледжі університету в штаті Пенсільванія (США).

СІЧЕНЬ

- 1.01 – **65 років** від дня народження **Ганни Володимирівни Онкович** (1944), доктора педагогічних наук, професора, завідувача відділу теорії та методології гуманітарної освіти Інституту вищої освіти АПН України.
- **65 років** від дня народження **Василя Миколайовича Ткаченка** (1944), доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, головного наукового співробітника відділу соціальних проблем вищої освіти та виховання студентської молоді Інституту вищої освіти АПН України.

- 1.01 – **60 років** від дня народження **Віктора Петровича Андрущенка** (1949), доктора філософських наук, професора, дійсного члена АПН України, заслуженого діяча науки і техніки, ректора Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.
- **60 років** від дня народження **Людмили Прокопівни Пуховської** (1949), доктора психологічних наук, відмінника освіти України, професора кафедри філософії та гуманітарної освіти Університету менеджменту освіти АПН України.
- 2.01 – **60 років** від дня народження **Михайла Івановича Бурди** (1949), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, виконуючого обов'язки головного вченого секретаря АПН України.
- **60 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Слюсаревського** (1949), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, члена-кореспондента АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, директора Інституту соціальної та політичної психології АПН України.
- 5.01 – **80 років** від дня народження **Леоніда Олексійовича Каніщенка** (1929), кандидата економічних наук, професора, дійсного члена АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, головного наукового співробітника Інституту вищої освіти АПН України.
- 8.01 – **65 років** від дня народження **Олега Ігоровича Волкова** (1944), кандидата технічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого працівника освіти України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, ректора Національного університету технологій та дизайну.

15.01 – **80 років** від дня народження **Галини Миколаївни Мерсіянової** (1929), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії олігофренопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки АПН України.

– **60 років** від дня народження **Тетяни Володимирівни Кружевої** (1949), кандидата психологічних наук, доцента, провідного наукового співробітника лабораторії вікової психофізіології Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

16.01 – **50 років** від дня народження **Лариси Іванівни Бартенєвої** (1959), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії логопедії Інституту спеціальної педагогіки АПН України.

ЛЮТИЙ

6.02 – **70 років** від дня народження **Зої Олександрівни Шевченко** (1939), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії навчання української мови і літератури Інституту педагогіки АПН України.

9.02 – **70 років** від дня народження **Любові Іванівни Мацько** (1939), доктора філологічних наук, професора, дійсного члена АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, завідувача кафедри Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.

11.02 – **70 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Солдатенка** (1939), доктора педагогічних наук, відмінника освіти України, завідувача відділу теорії та історії педагогічної майстерності Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України.

16.02 – **60 років** від дня народження **Валерія Яковича Карачуна** (1949), кандидата фізико-математичних наук, доцента, старшого наукового співробітника відділу теорії та

методології гуманітарної освіти Інституту вищої освіти АПН України.

17.02 – **80 років** від дня народження **Івана Пилиповича Жерносека** (1929), кандидата педагогічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України, старшого наукового співробітника лабораторії управління освітніми закладами Інституту педагогіки АПН України.

БЕРЕЗЕНЬ

9.03 – **55 років** від дня народження **Валентини Іванівни Доротюк** (1954), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії профільного навчання та профконсультацій Інституту педагогіки АПН України.

11.03 – **55 років** від дня народження **Тетяни Миколаївни Байбари** (1954), кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки АПН України.

12.03 – **75 років** від дня народження **Михайла Володимировича Фоменка** (1934), заслуженого працівника освіти України, академіка Президії АПН України.

–

15.03 – **50 років** від дня народження **Алли Анатоліївни Колупасєвої** (1959), доктора педагогічних наук, старшого наукового співробітника, вченого секретаря Інституту спеціальної педагогіки АПН України.

16.03 – **55 років** від дня народження **Людмили Василівни Кузьменко** (1954), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії виховної роботи в закладах інтернатного типу Інституту проблем виховання АПН України.

23.03 – **80 років** від дня народження **Олександра Васильовича Киричука** (1929), доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України, завідувача кафедри психології

та соціальної роботи Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

28.03 – **60 років** від дня народження **Олексія Яковича Чебикіна** (1949), доктора психологічних наук, професора, дійсного члена АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, директора Південного наукового центру АПН України, ректора Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса).

КВІТЕНЬ

1.04 – **65 років** від дня народження **Віктора Павловича Макаренка** (1944), доктора філософських та політичних наук, професора, завідувача кафедри політичної теорії Ростовського державного університету (Росія), іноземного члена АПН України.

5.04 – **60 років** від дня народження **Віктора Федоровича Маценка** (1949), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, провідного наукового співробітника лабораторії загальної та етнічної психології Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

10.04 – **50 років** від дня народження **Віктора Олександровича Огнев'юка** (1959), доктора філософських наук, професора, виконуючого обов'язки ректора Київського міського університету ім. Б. Грінченка.

15.04 **55 років** від дня народження **Лідії Олексіївни Хомич** (1954), доктора педагогічних наук, професора, заступника директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України.

18.04 – **50 років** від дня народження **Тетяни Михайлівни Третяк** (1959), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, провідного наукового співробітника лабораторії психології творчості Інституту психології

ім. Г. С. Костюка АПН України.

- 21.04 – **80 років** від дня народження **Бориса Федоровича Мельниченка** (1929), кандидата педагогічних наук, провідного наукового співробітника лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки АПН України.
- 27.04 – **80 років** від дня народження **Василя Макаровича Плахотника** (1929), доктора педагогічних наук, професора, головного наукового співробітника лабораторії навчання іноземних мов Інституту педагогіки АПН України.

ТРАВЕНЬ

- 1.05 – **60 років** від дня народження **Тамари Костянтинівни Полонської** (1949), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії навчання іноземних мов Інституту педагогіки АПН України.
- 2.05 – **65 років** від дня народження **Тамари Семенівни Яценко** (1944), доктора психологічних наук, професора, дійсного члена АПН України, декана психологічного факультету Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького.
- 3.05 – **60 років** від дня народження **Валентини Костянтинівни Мельник** (1949), кандидата педагогічних наук, доцента кафедри менеджменту освіти, економіки та маркетингу Університету менеджменту освіти АПН України.
- 13.05 – **75 років** від дня народження **Федора Федоровича Боєчка** (1934), доктора біологічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого працівника вищої школи України, завідувача кафедри Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького.

- 13.05 – **65 років** від дня народження **Людмили Петрівни Сніцар** (1944), кандидата філософських наук, доцента кафедри філософії та гуманітарної освіти Університету менеджменту освіти АПН України.
- 14.05 – **85 років** від дня народження **Артура Володимировича Петровського** (1924), російського психолога, доктора психологічних наук, професора, дійсного члена Російської академії освіти (РАО), заслуженого діяча науки, іноземного члена АПН України, консультанта ректорату Університету РАО.
- 19.05 – **60 років** від дня народження **Тамари Василівни Говорун** (1949), доктора психологічних наук, професора, відмінника освіти України, головного наукового співробітника лабораторії соціальної психології Інституту психології
□м.. Г. С. Костюка АПН України.
- 24.05 – **65 років** від дня народження **Лідії Анатоліївни Симакової** (1944), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії навчання російської мови та мов інших етнічних меншин Інституту педагогіки АПН України.

ЧЕРВЕНЬ

- 4.06 – **50 років** від дня народження **Олени Ігорівни** □м.□сенк (1959), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки АПН України.
- 11.06 – **70 років** від дня народження **Володимира Пантелеймоновича** □м.□сенкові (1939), доктора педагогічних наук, професора, віце-президента і дійсного члена Російської академії освіти (РАО), іноземного члена АПН України.
- 19.06 – **80 років** від дня народження **Юхима Ізраїльовича Машбиця** (1929), доктора психологічних наук, заслуженого працівника освіти України, головного наукового співробітника лабораторії психології нових інформаційних

технологій навчання Інституту психології □м.. Г. С. Костюка АПН України.

19.06 – **70 років** від дня народження **Ольги Назарівни Хорошковської** (1939), доктора педагогічних наук, старшого наукового співробітника, заслуженого діяча науки і техніки України, завідувача лабораторії української словесності в школах національних меншин України і діаспори Інституту педагогіки АПН України.

27.06 – **60 років** від дня народження **Олександра Леонідовича Сидоренка** (1949), кандидата педагогічних наук, доктора соціологічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, заступника голови Харківської обласної державної адміністрації.

ЛИПЕНЬ

1.07 – **75 років** від дня народження **Євгена Прокоповича Верещака** (1934), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії психодіагностики Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

4.07 – **70 років** від дня народження **Тамари Пилипівни Усатенко** (1939), доктора педагогічних наук, старшого наукового співробітника відділу виховних систем у педагогічній освіті Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України.

6.07 – **65 років** від дня народження **Лідії Тимофіївни Ніколенко** (1944), кандидата педагогічних наук, доцента кафедри теорії та методики освіти дорослих Університету менеджменту освіти АПН України.

14.07 – **60 років** від дня народження **Наталії Василівни Чепелєвої** (1949), доктора психологічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, заступника директора з наукової роботи

Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

- 15.07 – **65 років** від дня народження **Михайла Івановича Чембержі** (1944), педагога, композитора, професора, члена-кореспондента АПН України, дійсного члена Академії мистецтв України, народного артиста України, заслуженого діяча мистецтв України, ректора Київської дитячої академії мистецтв.
- 16.07 – **65 років** від дня народження **Людмили Семенівни Бондар** (1944), кандидата педагогічних наук, провідного наукового співробітника лабораторії історії педагогіки Інституту педагогіки АПН України.
- **55 років** від дня народження **Наталії Василівни Пророк** (1954), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, провідного наукового співробітника лабораторії психології навчання Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- 20.07 – **80 років** від дня народження **Віталія Яковича Боброва** (1929), доктора економічних наук, професора, завідувача відділу економіки і управління вищої освіти Інституту вищої освіти АПН України.
- 23.07 – **75 років** від дня народження **Лідії Іванівни Круглик** (1934), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії географічної і економічної освіти Інституту педагогіки АПН України.
- **55 років** від дня народження **Станіслава Олексійовича Довгого** (1954), доктора фізико-математичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, депутата Верховної Ради України.
- 28.07 – **75 років** від дня народження **Мирослава Йосиповича Боришевського** (1934), доктора психологічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого

діяча науки і техніки, завідувача лабораторії психології особистості ім. П. Р. Чамати Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

СЕРПЕНЬ

- 6.08 – **55 років** від дня народження **Олени Іванівни Пометун** (1954), доктора педагогічних наук, професора, завідувача лабораторії суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки АПН України.
- 8.08 – **75 років** від дня народження **Римми Олександрівни Семенової** (1934), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії психології обдарованості Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- 10.08 – **55 років** від дня народження **Жанни Михайлівни Маценко** (1954), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, провідного наукового співробітника лабораторії загальної та етнічної психології Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- 15.08 – **65 років** від дня народження **Галини Олексіївни Козлакової** (1944), доктора педагогічних наук, професора, головного наукового співробітника відділу теорії та методології природничої й інженерної освіти Інституту вищої освіти АПН України.
- 16.08 – **60 років** від дня народження **Лідії Михайлівни Манилової** (1949), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії психодіагностики Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

- 18.08 – **60 років** від дня народження **Івана Гнатовича Єрмакова** (1949), кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника лабораторії педагогічних інновацій Інституту педагогіки АПН України.
- 19.08 – **70 років** від дня народження **Валентини Михайлівни Оржеховської** (1939), доктора педагогічних наук, професора, завідувача лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання АПН України.
- 27.08 – **60 років** від дня народження **Валентина Олександровича Зайчука** (1949), кандидата педагогічних наук, дійсного члена АПН України, заслуженого працівника народної освіти України.

ВЕРЕСЕНЬ

- 2.09 – **75 років** від дня народження **Василя Трохимовича Солодкова** (1934), кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри фундаментальних та загальноосвітніх дисциплін Університету менеджменту освіти АПН України.
- 10.09 – **60 років** від дня народження **Юрія Володимировича Сergyгіна** (1949), кандидата технічних наук, доцента, провідного наукового співробітника лабораторії вікової психофізіології Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- 20.09 – **70 років** від дня народження **Світлани Олексіївни Ладивір** (1939), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, відмінника освіти України, провідного наукового співробітника лабораторії психології дошкільника Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- **55 років** від дня народження **Алли Степанівни Москальової** (1954), кандидата психологічних наук, доцента кафедри психології Університету менеджменту освіти АПН України.

- 21.09 – **55 років** від дня народження **Анатолія Миколайовича Фасолі** (1954), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії навчання української мови і літератури Інституту педагогіки АПН України.
- 26.09 – **70 років** від дня народження **Неллі Григорівни Ничкало** (1939), доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена й академіка-секретаря відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, першого заступника директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України.

ЖОВТЕНЬ

- 1.10 – **55 років** від дня народження **Григорія Васильовича Терещука** (1954), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, проректора з наукової роботи Тернопільського державного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка.
- 3.10 – **60 років** від дня народження **Леоніда Михайловича Лазаренка** (1949), кандидата технічних наук, професора кафедри права та безпеки життєдіяльності Університету менеджменту освіти АПН України.
- 8.10 **50 років** від дня народження **Ірини Миколаївни Мачуської** (1959), кандидата педагогічних наук, молодшого наукового співробітника лабораторії сімейного виховання Інституту проблем виховання АПН України.
- 10.10 – **70 років** від дня народження **Алли Микитівни Бойко** (1939), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, завідувача кафедри Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка.

- 12.10 – **75 років** від дня народження **Григорія Андрійовича Кондратюка** (1934), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії трудової підготовки і політехнічної творчості Інституту педагогіки АПН України.
- 16.10 – **55 років** від дня народження **Тамари Василівни Сак** (1954), доктора психологічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії інтенсивної педагогічної корекції Інституту спеціальної педагогіки АПН України.
- 17.10 – **60 років** від дня народження **Валентини Олександрівни Мартиненко** (1949), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, вченого секретаря Інституту педагогіки АПН України.
- 19.10 – **50 років** від дня народження **Віктора Петровича Коцура** (1959), доктора історичних наук, професора, ректора Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди.
- 26.10 – **70 років** від дня народження **Алевтини Олександрівни Молчанової** (1939), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника відділу виховних систем у педагогічній освіті Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України.
- 29.10 – **70 років** від дня народження **Алли Михайлівни Богуш** (1939), доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України, завідувача кафедри теорії та методики дошкільної освіти Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса).

ЛИСТОПАД

- 1.11 – **65 років** від дня народження **Галини Василівни Єльнікової** (1944), доктора педагогічних наук, доцента, професора, завідувача кафедри менеджменту освіти, економіки та маркетингу Університету менеджменту освіти АПН України.

- **55 років** від дня народження **Марка Мусійовича Шимановського** (1954), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії соціальної педагогіки Інституту проблем виховання АПН України.
- 8.11 – **55 років** від дня народження **Михайла Яковича Антонця** (1954), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії історії педагогіки Інституту педагогіки АПН України.
- 14.11 – **50 років** від дня народження **Лариси Іванівни Курач** (1959), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії навчання російської мови та мов інших етнічних меншин Інституту педагогіки АПН України.
- 17.11 – **65 років** від дня народження **Михайла Тадейовича Мартинюка** (1944), доктора педагогічних наук, професора, ректора Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини.
- 18.11 – **50 років** від дня народження **Олесі Юріївни Осадько** (1959), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, доцента лабораторії фундаментальних і прикладних проблем спілкування Інституту соціальної та політичної психології АПН України.
- 21.11 – **65 років** від дня народження **Людмили Андріївни Липової** (1944), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії дидактики Інституту педагогіки АПН України.
- 22.11 – **65 років** від дня народження **Володимира Терентійовича Куєвди** (1944), кандидата психологічних наук, завідувача лабораторії історії психології Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

27.11 – **70 років** від дня народження **Юрія Івановича Мальованого** (1939), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, члена-кореспондента АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, вченого секретаря відділення дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті АПН України.

ГРУДЕНЬ

1.12 – **60 років** від дня народження **Аркадія Кононовича Шкляра** (1949), доктора педагогічних наук, професора, ректора Білоруського республіканського інституту професійної освіти, іноземного члена АПН України.

4.12 – **70 років** від дня народження **Олександра Федотовича Явоненка** (1939), доктора біологічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, ректора Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка.

12.12 – **55 років** від дня народження **Ганни Сергіївни Мурніної** (1954), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії моніторингового дослідження якості освіти Інституту педагогіки АПН України.

15.12 – **50 років** від дня народження **Михайла Івановича Найдьонова** (1959), кандидата психологічних наук, провідного наукового співробітника лабораторії моніторингу суспільно-політичних процесів Інституту соціальної та політичної психології АПН України.

16.12 – **65 років** від дня народження **Зої Григорівни Кісарчук** (1944), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії консультативної психології та психотерапії Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

17.12 – **85 років** від дня народження **Ганни Дмитрівни Нестеренко** (1924), кандидата педагогічних наук, члена-кореспондента АПН України, заслуженого вчителя України, Героя Соціалістичної праці, директора Вербської школи-інтернату Рівненської області.

Іменний покажчик

Ананьїн С. А. – 1874

Андрієвський О. Ю. – 15.08.1869
Андронов І. К. – 2.06.1894
Андрущенко В. П. – [1.01.1949]
Антонець М. Я. – [8.11.1954]
Антоненко-Давидович Б. Д. – 5.08.1899
Антонич Б.-І. – 5.10.1909
Антонович В. Б. – 18.01.1834
Апанович О. М. – 9.09.1919
Апостол Д. П. – 14.12.1654
Артоболевський В. М. – 4.08.1874
Асмус В.Ф. – 30.12.1894
Астаф'єв В. П. – 1.05.1924
Астряб О. М. – 3.09.1879
Афанасєв П. О. – 14.02.1874
Ахматова А. А. – 23.06.1889

Бажан М. П. – 9.10.1904

Бажов П. П. – 27.01.1879
Базедов Йоган Б. – 11.09.1724
Байбара Т. М. – [11.03.1954]
Бальзак Оноре де – 20.05.1799
Бандера С. А. – 1.01.1909
Барвінок В. І. – 22.07.1879
Бартенева Л. І. – [16.01.1959]
Бархударов С. Г. – 7.03.1894
Беглі Уільям Ч. – 15.03.1874
Бердяєв М. О. – 18.03.1874
Берлінський М. Ф. – 17.08.1764
Бернетт Еліза Ф. – 24.11.1849
Бернс Роберт – 25.01.1759
Бец В. О. – 26.04.1834
Бецькой І. І. – 14.02.1704
Беляєв О. Р. – 16.03.1884
Биков Василь – 19.06.1924
Біанкі В. В. – 11.02.1894
Біднов В. О. – 2.01.1874
Білецька М. – 1864
Білецький О. І. – 2.11.1884
Білецький-Носенко П. П. – 27.08.1774
Білиловський К. О. – 4.03.1859

Блаховський Стефан – 19.05.1889
Блонський П. П. – 26.05.1884
Бобров В. Я. – [20.07.1929]
Боголюбов М. М. – 21.08.1909
Богуш А. М. – [29.10.1939]
Боднарський Б. С. – 5.07.1874
Боечко Ф. Ф. – [13.05.1934]
Бойко А. М. – [10.10.1939]
Бондар Л. С. – [16.07.1944]
Борисенков В. П. – [11.06.1939]
Боришевський М. Й. – [28.07.1934]
Борхес Хорхе Л. – 24.08.1899
Брайль Луї – 4.01.1809
Брайчевський М. Ю. – 6.09.1924
Букреєв Б. Я. – 6.09.1859
Бурда М. І. – [2.01.1949]

Вagner В. О. – 29.03 1849

Вайльд Оскар Ф. – 15.10.1854
Валлон Анрі – 15.03.1879
Васильченко С. В. – 8.01.1879
Васко да Гама – див. Гама
Верещагін Л. Ф. – 29.04.1909
Верещак Є. П. – [1.07.1934]
Верлен Поль – 30.03.1844
Вессель М. Х. – 3.02.1834
Веркін Б. І. – 8.08.1919
Вишня Остап – 11.11.1889
Вільман Отто – 24.04.1839
Вінер Норберт – 26.11.1894
Віппер Р. Ю – 14.07.1859
Вітмен Волт – 31.05.1819
Влох О. Г. – 2.07.1934
Войнич Етель Л. – 11.05.1864
Волков О. І. – [8.01.1944]
Волошин Августин – 17.03.1874
Вольтер – 21.11.1694
Вотчал Є. П. – 26.10.1864
Вошберн Карлтон – 2.12.1889
Врецьона Г. З. – 20.10.1839

Гагарін Ю. О. – 9.03.1934

Галілей Галілео – 15.02.1564
Галкін О. О. – 4.07.1914
Гама Васко да – 1469
Ганді Мохандас – 2.10.1869
Ганелін Ш. І. – 1.12.1894
Гемінгуей Ернест – 21.07.1899
Гердер Йоган Г. – 25.08.1744
Гільберт Уільям – 24.05.1544
Глеккель Отто – 8.02.1874
Гнатюк І. Ф. – 27.07.1929
Гнедич М. І. – 13.02.1784
Говорун Т. В. – [19.05.1949]
Гоголь М. В. – 1.04.1809
Головацький Я. Ф. – 17.10.1814
Голоскевич Г. – 4.12.1884
Гольдман О. Г. – 3.02.1884
Горбач А.-Г. – 2.03.1924
Горбачевський І. Я. – 15.05.1854
Горська А. О. – 18.09.1929
Грабовський П. А. – 11.09.1864
Гранін Д. О. – 1.01.1919
Гугель Є. Й. – 1804
Гуменна Д. К. – 23.03.1904
Гуйгенс Хрiстiан – 14.04.1629

Галаган Г. П. – 15.08.1819

Геге Йоган – 28.08.1749
Гутс-Мутс Йоган – 9.08.1759

Давидов Д. В. – 27.07.1784

Давід Ян Владислав – 26.06.1859
Данилевський Г. П. – 26.04.1829
Дарвін Чарлз Р. – 12.02.1809
Демков М. І. – 24.03.1859
Деполович Л. П. – 27.11.1869
Деркачов (Деркач) І. П. – 1.08.1834
Десняк Олекса – 17.03.1909
Джером Джером К. – 2.05.1859
Дітгес Фрідріх – 23.09.1829
Довгий С. О. – [23.07.1954]
Довженко О. – 10.09.1894
Дойль Артур К. – 22.05.1859

Донський Г. М. – 8.12.1924
Доротюк В. І. – [9.03.1954]
Дорошевич О. – 27.09.1889
Дорошенко В. В. – 3.10.1879
Драй-Хмара М. П. – 10.10.1889
Друніна Ю. В. – 10.05.1924
Дубинчук О. С. – 21.05.1919
Дурдуківський В. – 17.09.1874
Дьюї Джон – 20.10.1859
Дюма Александр (син) – 28.07.1824
Дюшен В. М. – 1884

Еджворт Річард Л. – 1744

Ейнштейн Альберт – 14.03.1879
Еллан-Блакитний В. М. – 12.01.1894
Ельконін Д. Б. – 29.02.1904
Ератосфен – 276 р. до н. е.

Євшан М. О. – 19.05.1889

Єльнікова Г. В. – [1.11.1944]
Єрмаков І. Г. – [18.08.1949]
Єсіпов Б. П. – 15.05.1894

Желехівський Є. І. – 24.12.1844

Жерносек І. П. – [17.02.1929]
Жеромський С. – 14.10.1864
Жоллі Філіп фон – 26.09.1809
Жур П. В. – 26.10.1914
Жураківський Г. Є. – 4.09.1894

Завадовський П. В. – 1739

Загребельний П. А. – 25.08.1924
Заззо Рене – 10.10.1909
Зайчук В. О. – [27.08.1949]
Заклинський К. Р. – 1.08.1889
Зальцман Х. Г. – 1.06.1744
Зарицький М. О. – 21.05.1889
Засядько О. Д. – 1779
Збанацький Ю. О. – 1.01.1914
Зв'ягінцев Є. О. – 7.10.1869
Зленко Г. Д. – 7.11.1934

Золотов В. А. – 1804
Зошенко М. М. – 10.08.1894

Іваничук Р. І. – 27.05.1929

Іванченко Р. П. – 30.11.1934
Івасюк В. М. – 4.03.1949
Івашкевич Я. – 20.02.1894
Ільєнков Е. В. – 1924
Ільницький М. М. – 23.09.1934
Ільченко О. Є. – 4.06.1909

Їжакевич І. С. – 18.01.1864

Кальвін Жан – 10.07.1509

Калинець І. – 9.07.1939
Калинович І. Т. – 25.11.1884
Каніщенко Л. О. – [5.01.1929]
Кант Іммануїл – 22.04.1724
Канюка С. М. – 1889
Капиця П. Л. – 9.07.1894
Каптерев П. Ф. – 19.07.1849
Караваєв В. О. – 26.02.1864
Карачун В. Я. – [16.02.1949]
Каутський К. – 16.10.1854
Кей Елен – 11.12.1849
Келлерман Бернгард – 4.03.1879
Кершенштайнер Георг –
29.07.1854
Кестнер Еріх – 23.02.1899
Киричук О. В. – [23.03.1929]
Кісїлевська О. Л. – 24.03.1869
Кіпа А. В. – [1939]
Кісарчук З. Г. – [16.12.1944]
Кобилянський Ю. Ю. – 26.12.1859
Кобо Абе – 23.03.1924
Ковачев Й. А. – 14.01.1839
Кожевников В. М. – 22.04.1909
Козачинський М. – 1699
Козельський Я. П. – 1729
Козлакова Г. О. – [15.08.1944]
Козланюк П. С. – 12.08.1904
Коллінз Вільям В. – 8.01.1824
Коломієць О. Ф. – 17.03.1919

Колупаєва А. А. – [15.03.1959]
Кольцов О. В. – 15.10.1809
Комаров М. Ф. – 23.01.1844
Кондратюк Г. А. – [12.10.1934]
Кононенко М. С. – 3.09.1864
Корнейчик І. І. – 21.11.1924
Корнілов К. М. – 21.03.1879
Корф М. О. – 14.07.1834
Кос-Анатольський А.Й. –
1.12.1909
Косач М. П. – 12.07.1869
Косинка Г. – 29.11.1899
Костюк Г. С. – 5.12.1899
Котляревський І. П. – 9.09.1769
Коцур В. П. – [19.10.1959]
Коцюбинський М. М. – 17.09.1864
Коші Огюстен Л. – 21.08.1789
Кравченко Є. Є. – 20.06.1924
Крилов І. А. – 13.02.1769
Крилов М. М. – 29.11.1879
Круглик Л. І. – [23.07.1934]
Кружева Т. В. – [15.01.1949]
Крупська Н. К. – 26.02.1869
Куєвда В. Т. – [22.11.1944]
Кузьменко Л. В. – [16.03.1954]
Кукольник Н. В. – 20.09.1809
Куліш П. О. – 8.08.1819
Купер Фенімор Дж. – 15.09.1789
Купісевич Ч. – 13.07.1924
Куп'янський Й. Я. – 15.11.1904
Курач Л. І. – [14.11.1959]
Куш О. П. – 3.11.1914
Кюрі П'єр – 15.05.1859

Ладивір С. О. – [20.09.1939]

Лазаревський О. М. – 20.06.1834
Лазаренко Л. М. – [3.10.1949]
Лазарян В. А. – 16.10.1909
Лазурський О. Ф. – 12.04.1874
Лаплас П'єр – 23.03.1749
Левада О. С. – 26.11.1909
Левіцький К. А. – 18.11.1859
Левіцький М. Ф. – 8.06.1819

Левицький О. М. – 2.10.1839
Ленц Е. Х. – 24.02.1804
Лермонтов М. Ю. – 15.10.1814
Липківський В. – 20.03.1864
Липова Л. А. – [24.11.1944]
Лисенко М. М. – 1914
Лисяк-Рудницький І. – 27.10.1919
Литвин Ю. – 26.11.1934
Лісняк Ю. Я. – 15.05.1929
Лісовський М. М. – 13.01.1854
Лодій П. Д. – 15.05.1764
Локшина О. І. – [4.06.1959]
Лоренц Людвиг – 18.01.1829
Лоський К. В. – 28.01.1874
Лукаш М. О. – 19.12.1919
Луків М. В. – 6.01.1949
Лучкай М. М. – 19.09.1789
Людкевич С. – 24.01.1879

Магницький Л. П. – 1669 - 1739

Мазепа І. С. – 1644
Мазепа Ісаак П. – 16.08.1884
Макаренко В. П. – [1.04.1944]
Максимович М. О. – 15.09.1804
Мак'явеллі Нікколо – 1469
Мальований Ю. І. – [27.11.1939]
Мальцев А. І. – 27.11.1909
Мандельштам Л. І. – 4.05.1879
Манилова Л. М. – [16.08.1949]
Маркевич М. А. – 7.02.1804
Мартиненко В. О. – [17.10.1949]
Мартинюк М. Т. – [17.11.1944]
Мартос Б. – 1.06.1879
Маценко В. Ф. – [5.04.1949]
Маценко Ж. М. – [10.08.1954]
Мацуєв М. І. – 16.02.1894
Мацько Л. І. – [9.02.1939]
Мачуська І. М. – [8.10.1959]
Машбиць Ю. І. – [19.06.1929]
Медведєв Ю. Б. – 6.12.1929
Мельє Жан – 15.06.1664
Мельник В. К. – [3.05.1949]
Мельниченко Б. Ф. – [21.04.1929]

Менделєєв Д. І. – 8.02.1834
Мерсіянова Г. М. – [15.01.1929]
Метлинський А. Л. – 1814
Мирний Панас – 13.05.1849
Мовчан П. М. – 13.07.1939
Моем Вільям С. – 25.01.1874
Молчанова А. О. – [26.10.1939]
Монтеск'є Шарль Л. – 18.01.1689
Моріс Вільям – 24.03.1834
Москальова А. С. – [20.09.1954]
Мур Томас – 28.05.1779
Мурашко М. – 20.05.1844
Мурніна Г. С. – [12.12.1954]
Мушкетик Ю. М. – 21.03.1929

Найдьонов М. І. – [15.12.1959]

Немиро А. А. – 17.03.1909
Нестеренко Г. Д. – [17.12.1924]
Ничкало Н. Г. – [26.09.1939]
Ніколенко Д. Ф. – 8.11.1899
Ніколенко Л. Т. – [6.07.1944]
Ніс С. Д. – 6.05.1829
Ніцше Фрідріх – 15.10.1844
Новиков М. І. – 8.05.1744

Оглоблин О. – 6.12.1899

Огнев'юк В. О. – [10.04.1959]
Оконь Вінцента – 22.01.1914
Окуджава Б. Ш. – 9.05.1924
Онацький Є. Д. – 13.01.1894
Онишук В. О. – 26.02.1919
Онкович Г. В. – [1.01.1944]
Опільський Ю. – 8.12.1884
Оржеховська В. М. – [19.08.1939]
Орлик П. І. – 1929
Осадько О. Ю. – [18.11.1959]

Павличко Д. В. – 28.09.1929

Павлов І. П. – 26.09.1849
Павлович О. І. – 19.09.1819
Пачоський Й. К. – 8.12.1864
Петерсен Петер – 26.06.1884
Петлюра С. В. – 23.05.1879

Петров В. (Домонтович) –
22.10.1894
Петровський А. В. – [14.05.1924]
Пільчук І. І. – 20.12.1899
Плахотник В. М. – [27.04.1929]
По Едгар А. – 19.01.1809
Погорелов О. В. – 3.03.1919
Погребенник Ф. П. – 23.06.1929
Полонська Т. К. – [1.05.1949]
Полонська-Василенко Н. Д. –
13.02.1884
Полоцький С. – 1629
Пометун О. І. – [6.08.1954]
Попов О. С. – 16.03.1859
Порш М. В. – 19.10.1879
Потелло Н. Я. – 8.08.1939
Прімаков Генрі – 12.02.1914
Прістлі Джон. Б. – 13.09.1894
Прічард Катаріна С. – 4.12.1884
Пророк Н. В. – [16.07.1954]
Пуанкаре Жюль А. – 29.04.1854
Пуховська Л. П. – [1.01.1949]
Пушкін О. С. – 6.06.1799
Пчілка Олена – 29.07.1849

Рабле Франсуа – бл. 1494

Радищев О. М. – 31.08.1749
Рай Раммохан – 22.05.1774
Раковський І. – 24.08.1874
Рембо Артюр – 20.10.1854
Репін І. Є. – 5.08.1844
Реріх М. К. – 9.10.1874
Ризький І. С. – 7.09.1759
Роттердамський Еразм –
28.10.1469
Рохов Фрідріх Е. – 11.10.1734
Рубінштейн С. Л. – 18.06.1889
Руданський Степан В. – 6.01.1834
Рудницький М. І. – 7.01.1889

Савченко С. В. – 28.12.1889

Сак Т. В. – [16.10.1954]
Саксаганський П. К. – 15.05.1859

Самійленко В. І. – 3.02.1864
Свидницький А. П. – 13.09.1834
Світличний І. О. – 20.09.1929
Семенов Д. Д. – 1834
Семенова Р. О. – [8.08.1934]
Сергєєв В. Г. – 5.03.1914
Серьогін Ю. В. – [10.09.1949]
Сеченов І. М. – 13.08.1829
Сидоренко О. Л. – [27.06.1949]
Симакова Л. А. – [24.05.1944]
Сікорський І. І. – 25.05.1889
Сікорський М. М. – 4.04.1919
Сіповський В. Д. – 26.04.1844
Січинський В. Ю. – 24.06.1894
Січинський Ю. Й. – 1.12.1859
Скороходова О. І. – 24.07.1914
Скуратівський В. – 25.10.1939
Словацький Юліуш – 4.09.1809
Слюсаревський М. М. –
[2.01.1949]
Смаль-Стоцький С. – 8(9).01.1859
Смирнов А. О. – 5.11.1894
Смілянський Л. І. – 27.02.1904
Смотрицький Г. Д. – 1594
Сніцар Л. П. – [13.05.1944]
Соколянський І. П. – 6.04.1889
Солдатенко М. М. – [11.02.1939]
Солодков В. Т. – [2.09.1934]
Соломон Отто – 1849
Сохань Л. В. – 1.12.1924
Стасов В. В. – 14.01.1824
Стельмах Я. М. – 30.11.1949
Стельмахович М. Г. – 25.06.1934
Стефанович О. – 5.10.1899
Шешенко Я. І. – 6.04.1904
Столетов О. Г. – 10.08.1839
Струтинський В. М. – 16.10.1929
Суворов О. В. – 23.11.1729
Сумцов М. Ф. – 18.04.1854
Сушкевич А. К. – 22.01.1889
Тарнавський Ю. І. – 3.02.1934
Терещук Г. В. – [1.10.1954]
Тихомиров Д. І. – 1844

Ткаченко В. М. – [1.01.1944]
Ткаченко І. Г. – 6.02.1919
Толубинський В. І. – 27.03.1904
Томсон Вільям (Кельвін) –
26.06.1824
Торндайк Едуард – 31.08.1874
Третяк Т. М. – [18.04.1959]
Тулов М. А. – 20.11.1814
Тулуб О. Д. – 1824
Туркевич В. М. – 29.12.1904

Уайльд О. Ф. див. Вайльд О. Ф.
Удовиченко П. П. – [17.02.1914]
Улугбек Мухаммед – 22.03.1394
Упеник М. О. – 14.06.1914
Усатенко Т. П. – [4.07.1939]
Ушинський К. Д. – 2.03.1823

Фасоля А. М. – [21.09.1954]
Федоренко Є. В. – [1929]
Федоров Є. П. – 26.06.1909
Федькович Ю. А. – 8.08.1834
Фейхтвангер Ліон – 7.07.1884
Фельбігер Ян І. – 6.01.1724
Фенцик Є. А. – 5.10.1844
Феррер Гуардій – 10.01.1859
Фер'єр Адольф – 30.08.1879
Фещенко-Чопівський І. –
20.01.1884
Фоменко М. В. – [12.03.1934]
Фортунатов О. О. – 12.07.1884
Франс Анатоль – 16.04.1844
Фуко Жан Б. – 18.09.1819

Хемінгвей Е. див. Гемінгвей
Хомич Л.О. – [15.04.1954]
Хорошковська О. Н. – [19.06.1939]
Храпливий З. – 15.03.1904

Чалий Б. Й. – 24.06.1924
Чебикін О. Я. – [28.03.1949]
Челомей В. М. – 30.06.1914
Чеботарьов М. Г. – 15.06.1894

Челомей В. М. – 30.06.1914
Чембержі М. І. – [15.07.1944]
Чепелєва Н. В. – [14.07.1949]
Черемшина М. – 13.06.1874
Черінь Ганна – 29.04.1924
Чижевський Д. І. – 5.04.1894
Чубатий М. – 11.12.1889
Чубинський П. П. – 27.01.1839
Чупринка Г. О. – 27.11.1879

Шараневич І. – 16.02.1829
Шарпак Жорж – 1.08.1924
Шатуновський С. – 13.03.1859
Шевченко З. О. – [6.02.1939]
Шевченко Т. Г. – 9.03.1814
Шевчук В. – 20.08.1939
Шекспір Вільям (У) – 23.04.1564
Шелухін С. П. – 7.10.1864
Шиллер Йоганн-Ф. – 10.11.1759
Шиманський М. М. – [1.11.1954]
Шкляр А. К. – [1.12.1949]
Шмальгаузен І. І. – 23.04.1884
Шмідт Карл – 7.07.1819
Шовгенів І. О. – 12.11.1874
Шовкуненко О. О. – 21.03.1884
Штраус Ріхард – 11.06.1864
Шукшин В. М. – 25.07.1929
Шуман Стефан Б. – 2.01.1889
Шухевич В. Й. – 15.05.1849

Щербак Ю. М. – 12.10.1934
Щербина К. М. – 14.07.1864
Щербина О. М. – 1.03.1874

Юхимович В. Л. – 12.07.1924

Явоненко О. Ф. – [4.12.1939]
Ярема Я. – 23.09.1884
Ясинський М. І. – 21.11.1889
Яценко Т. С. – [2.05.1944]

Список використаної літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України : історія, теорія : підруч. для студ., аспірантів та мол. виклад. вузів / А. М. Алексюк ; Міжнар. фонд „Відродження”. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Антология педагогической мысли Украинской ССР / АПН СССР ; редкол.: М. В. Фоменко, Ю. Ю. Кондуфор, Н. Д. Ярмаченко. – М. : Педагогика, 1988. – 640 с.
3. Березівська Л. Д. Освітньо-виховна діяльність Київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – поч. XX ст.) / Л. Д. Березівська. – К. : Молодь, 1999. – 191 с.
4. Большая советская энциклопедия : в 30 т. / гл. ред. А. М. Прохоров. – М. : Совет. энцикл., 1970–1978. – Т. 1–30.
5. Великие люди – библиотекари: от А до Я / сост. Е. И. Полтавская ; под ред. Ю. Н. Столярова. – К. : Шк. б-ка, 2005. – 160 с.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
7. Гуменюк М. П. Українські бібліографи XIX–початку XX століття : нариси про життя та діяльність / М. П. Гуменюк. – Х., 1969. – 182 с.
8. Даниленко В. М. Освіта України в роки національно-демократичної революції, (1917–1920) : з хроніки подій / В. М. Даниленко, О. М. Завальнюк, Ю. В. Телячий. – Кам’янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2005. – 263 с.
9. Загальна середня освіта : зб. нормат. –правових документів : у 2 ч. / упоряд.: Д. І. Дейкун, А. М. Свириденко, В. В. Ногін; за ред. В. П. Романенка. – К. : ЗАТ „Нічлава”, 2003. – Ч. 1–2.

10. Знаменні дати : календар – 2004 / [Нац. парлам. б-ка України]. – К. : Україна, 2004. – 272 с.
11. Історія освітянських бібліотек України : наук.зб. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; редкол.: П. І. Рогова (гол.), К. Т. Селівестрова (заст. гол.) та ін. – К. : Вирий, 2006. – 403 с.
12. Календар краєзнавчих і пам'ятних дат на 2004 рік : реком. біобібліогр. посіб. / Закарпат. облас. універс. наук. б-ка та ін. ; [авт.-уклад.: Т. І. Васильєва, Г. В. Бобонич]. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2003. – 285 с.
13. Качкан В. А. Українське народознавство в іменах : у 2 ч. : навч. посіб. / В. А. Качкан ; за ред. А. З. Москаленка. – К. : Либідь, 1994. – Ч. 1–2.
14. Кононенко М. П. Українські вчені-натуралісти, математики, лікарі, педагоги : посіб.-довід. / М. П. Кононенко, Г. С. Сазоненко. – К. : Укр. Центр духов. культури, 2001. – 310 с.
15. Королевич Н. Ф. Українські бібліографи ХХ століття : навч. посіб. для ін-тів культури України / Н. Ф. Королевич. – К. : Кн. палата України, 1998. – 327 с.
16. Лауреати Нобелівської премії, 1901 – 2001: енциклопед. довід. / уклад.: С. О. Довгий, В. М. Литвин, В. Б. Солоіденко. – К. : Київ. видавн. центр, 2001. – 763 с.
17. Марцинковская Т. Д. 50 выдающихся психологов мира : учеб. пособие для студ. / Т. Д. Марцинковская, М. Г. Ярошевский. – М. : Междунар. пед. акад., 1995. – 193 с.
18. Математичний календар, 2004 / уклад.: В. Бевз, Є. Величко, А. Сліпенко // Математика в шк. – 2003. – № 10 ; 2004. – № 1, 2, 4, 6, 7.

19. Международные дни и недели, отмечаемые ООН и другими организациями // Відкритий урок. – 2003. – № 3/4. – С. 72.
20. Огородник І. В. Українська філософія в іменах : навч. посіб. / І. В. Огородник, М. Ю. Русин ; за ред. М. Ф. Тарасенка. – К. : Либідь, 1997. – 327 с.
21. Основні знаменні й пам'ятні дати у 2009 році // Календар знаменних і пам'ятних дат, 2008: IV кв. : реком. бібліогр. довід. / авт.-уклад.: В. О. Булгак, К. В. Камінська, Л. А. Кухар та ін. – К., 2008. – С. 120–154.
22. Педагогическая энциклопедия : в 4 т. / гл. ред. И. А. Каиров, Ф. Н. Петров – М. : Совет. энцикл., 1965–1968. – Т. 1–4.
23. Педагогический энциклопедический словарь / редкол.: Б. М. Бим-Бад (гл. ред.) и др. – М. : БРЭ, 2003. – 528 с.: ил.
24. Педагогічний словник / АПН України, Ін-т педагогіки; за ред. М. Ярмаченка. – К. : Пед. думка, 2001. – 516 с.
25. Рогова П. І. Педагогічні бібліотеки України (II пол. XIX ст. – 20-ті роки XX ст.) : дис. канд. іст. наук: 07.00.08 / Павла Іванівна Рогова. – К., 2004. – 265 с. – Бібліогр.: с. 181–222.
26. Российская педагогическая энциклопедия : в 2 т. / редкол.: В. В. Давыдов (глав. ред.) и др. – М. : БРЭ, 1993–1999. – Т. 1–2.
27. Сергійчук В. Що дала Україна світові : [внесок видат. українців у розв. світової науки, освіти і культури] / Володимир Сергійчук. – К. : ПП Сергійчук М. І., 2008. – 479 с.
28. Скрипченко О. В. Довідник з педагогіки і психології : навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Т. М. Лисянська,

- Л. О. Скрипченко ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2001. – 216 с.
29. В. А. Сухомлинский : Биобиблиография / сост.: А. И. Сухомлинская, О. В. Сухомлинская. – К. : Рад. шк., 1987. – 255 с.
30. Губельская Г. Н. Зарубежные детские писатели: сто имен: биобиблиогр. справочник. Ч. 1. А–М. – М. : Школ. б-ка, 2005. – 271 с.
31. Українська література у портретах і довідках: давня література – література ХІХ ст. : довідник / [Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т українознавства, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України]. – К. : Либідь, 2000. – 358 с.
32. Українська літературна енциклопедія : в 5 т. / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; відп. ред. І. О. Дзевєрін та ін. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1988–1995. – Т. 1–5.
33. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. : у 2 кн. / за ред. О. В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005. – Кн. 1–2.
34. Українське слово : хрестоматія укр. л-ри та літ. критики : в 4 кн. / уряд. В. Яременко. – К. : Аконт, 2001. – Кн. 1–4.
35. Український народний календар, 2009 : [відривний] / ред.-упоряд. В. Павловська. – К. : Преса України, 2008.
36. Український педагогічний календар : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ін-т ; за заг. ред. В. П. Коцура. – К., 2002. – 254 с.
37. Український Радянський Енциклопедичний Словник : у 3 т. / редкол: Ф. С. Бабичев, А. Ф. Денисов, А. В. Кудрицький (відп. ред.) та ін. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1986–1987. – Т. 1–3.

38. Усі зарубіжні письменники : [довід. для 5–11 кл.] / упоряд.: О. Д. Міхільов та ін. – Х., 2005. – 383 с.
39. Філософський енциклопедичний словник / Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.
40. Фурман А. Практична психологія у соціальній роботі : у 2 ч. / А. Фурман, С. Сівак ; Терноп. акад. нар. госп-ва та ін. – Т., 2004. – Ч. 2, розд. 3: Психологія у прізвищах та обличчях. – С. 31–47.
41. Храмов Ю. А. История физики : [монографія] / Ю. А. Храмов ; НАН України, Ін-т гуманитар. исслед. и др. – К. : Феникс, 2006. – 1175 с. – [Биографический словарь. – С. 346–971].
42. Шаромова В. Р. Українські фізики у світовій науці : навч.-метод. посіб. для вчителів фізики. – Л.: ВНТЛ, 1999. – 95 с.
43. Шуліка В. М. Видатні хіміки : матеріали до уроків, 8–9 кл. / В. М. Шуліка. – Х. : Основа, 2004. – 128 с. – (Бібліотека журналу „Хімія” ; вип. 4).
44. Шухова Е. Учені-біологи України / Е. Шухова, В. Гончаренко // Біологія і хімія в шк. – 1998. – № 1. – С. 36–43.
45. Ярмаченко М. Д. Академія педагогічних наук України: (п'ятиріччя становлення і розвитку) / М. Д. Ярмаченко. – К., 1997. – 154 с.

